

Bibliallinen Historia,

Vanha ja Uusi Testamentti,

Sonka on,

JOH. HYBNERin

johdon jälkeen,

Pyhäkäsityksessä suomentanut

GUST. AD. SAXBÄCK.

D U E U S A , 1843.

Präntännyt Christian Ewert Barck,

Omalla kustannuksellansa.

Widrigt

Widrigt

Widrigt

Gillas till tryckning
Åbo DomKapitel, den 2 Aug. 1838.

På Befallning,
A. G. DAHL.

1838

Widrigt

Widrigt

I. Luomisesta.

1 Mos. 1 ja 2 Luku.

Nlusfa loi Jumala taimaan ja maan. Sama maa oli autia ja tyhjä, ja pimeys oli syvyyden päällä, ja Jumalan Henki liikkui wetten päällä. Silloin sanoi Jumala ensimmäisenä päivänä: tulkoon walkeus, ja walkeus tuli. Toisena päivänä luotiin Taimaan wahuus: kolmantena eroitettiin wedet kuivasta, ja luotiin kaikki kaswot, maan päällä kaswamaan: neljäntenä Aurinko, kuu ja tähdet: viidentenä kalat ja linnut: kuudentena muut eläimet ja ihminen. Mutta seitsemäntenä päivänä lepäsi Jumala kaikista toistansa. Mies oli ensimmäinen ihminen: hänen teki Jumala tomun maasta, ja puhalsi hänen sieramiinsa elävän hengen. Sitten annoi Jumala hänelle awuksi, joka hänen tykönsä taisi olla, waimon, jonka Hän rakensi yhdestä miehen kylkiluusta. Senjälkeen saasi Jumala pyhän awio-
liiton, ja siunaisi ensimmäisen parikunnan näillä sanoilla: Kaswakaat ja lisääntykäät ja täyt-
täkäät maata, ja tehkäät se teillenne alammaksi. Miehen kutsui Jumala Adamiksi, ja Adami kutsui waimonsa Ewaksi.

2. Täydellisyhden tilasta Paradiisissa.

1 Mos. K. 1, 2 ja 3 Luku.

Adami ja Ewa, luodut Jumalan kuvaksi, olit alussa synnitöinnä, täydellisessä pyhyydessä ja vanhurskaudessa. Heidän ei tarvinnut ensinkään peljätä Petoja, ei he myöskän tarvinneet vaatteita, ja he olit kuolemattomat. Heidän asuntonsa oli Edenin maalla Paradiisissa; joka oli ihanainen ilotarha, jossa kasvoi kaikellaisia suloisia puita.

3. Syntiinsankeemuksesta.

1 Mos. K. 2 ja 3 Luku.

Jumala oli antanut ensimmäisille ihmisille luvan, syödä kaikellisista puista Paradiisissa; waan hyvän ja pahan tiedon puusta oli Hän kieltänyt, sanoden: Tona päivänä sinä siitä syöt, pitää sinun kuolemalla kuoleman. Mutta kärke oli kavalin kaikista eläimistä maan päällä, ja sanoi waimolle: ei suinkaan pidä teidän kuolemalla kuoleman, jos te sen hedelmästä syötte; waan Jumala tietää, että jona päivänä te syötte siitä, aukeneewat teidän filmänne, ja te tuletta niinkuin Jumala, tietämään hyvän ja pahan. Niin otti waimo hedelmästä ja söi, ja antoi miehellensä siitä, ja hän söi. Silloin aukenit molempain heidän filmänsä, ja he alkaisit olewansa alasti; ja sidosit yhteen Tiikunan lehtiä, ja tehit heillensä peitteitä.

Wiat.

Wiattomuuden rohkeudella eivät uskaltaneet he enää lähestyä Jumalaa; sillä he pelkäsit, ja tunsit pahan omantunnon. Siitä ajasta tähtyi heidän jättää ihanan Paradiisin, jossa he asuneet olit, ja mennä waiwaloisempaan ja työläämpään elämään, ja tulit kiuuloisuuden ja kuoleman alaisiksi. Tässä lankeemuksessa turmeltui ihmisten Jumalallinen luonto ja he tulit sen siaan syntiseksi ja pahanluontoiseksi. Adami siitti sitten lapsia, jotka olit hänen kumansa kaltaiset. Ja vielä tänäpäivänä sikiivät ja syntyvät kaikki hänen jälkeen tulewaisensa synnissä.

4. Kaini ja Abeli.

1 Mos. K. 4 ja 5 Luku.

Adamilla oli kaksi poikaa: wanhemman nimi oli Kaini, ja hän rupeis peltomieheksi; nuorempi, Abeli, oli lampuri. Koska Kaini muutamain päivän perästä uhraisi Herralle maan hedelmistä; uhraisi Abeli myös laumansa esikoisista. Mutta Jumala katsoi leppyysemmästi Abelin uhrin puoleen, kuin Kainin; sillä Abeli oli siwiä ja jumalinen, mutta Kaini wihainen ja jumalaton. Sentähden wihastui Kaini sängen kowin ja tappoi weljensä, heidän molempain hynnä kedolla ollessansa. Jumalan wiha kohteli Kainia: wapistuksella läksi hän Herran kaswain edestä ja asui Rodin maalla, itään päin Edenistä, rakensi siellä ensimmäisen kaupungin ja kutsui sen, poikansa nimellä, Hanoch. Hänen jälkeentulewaisensa olit kaikki jumalattomia, ja kutsutaan sentähden Raamatussa

tussa ihmisten lapsiksi. Abelin siaan sai Udammi pojan, jonka nimen hän kutsui Seth. Sethin jälkeen tulevaiset olit kaikki jumalisia, ja kutsutaan Jumalan pojiksi. Heistä olit Henoch, joka elävältä taiwaaseen otettiin, ja Methusaleh, joka, elettyhänsä 969 ajastaikaa, kuoli vuonna 1656 jälkeen mailman luomisen.

5. Wedenpaisumus.

1 Mos. K. 6, 7, 8 ja 9 Luku.

Koska ihmiset rupeisit lisääntymään maan päällä, näki Herra ihmisen pahuuden suureksi. Sentähden annoi Hän heille 120 ajastaikaa parannukseen; mutta he eiwät parantaneetkaan itsiänsä. Silloin päätti Jumala wedenpaisumisella hukuttaaksensa sen syhtisen kansan. Mutta Noah löysi armon Herran edessä. Hän sai sentähden Jumalalta käskyn, rakentaa Urkin (ison Laitwan) ja saattaa sinne kaikista elävistä kaksittain, mutta puhtaista seitsemän ja seitsemän, koiraksen ja naaraksen, jotka ei wedessä elä tainneet; ja myöskin ottaa kaikkinaista ruokaa heille. Tehtyhänsä sen, meni Noah waimonensa ja kolmen poikansa, Semin, Hamin ja Japhe-tin ja heidän waimoinsa kanssa Urkkiin. Siinä päivänä kuohuit kaikki sywyhden lähteet, ja taiwaan akkunat (raskaat pilwet) aukenit; niin että maan päälle satoi neljäkymmentä päivää ja neljäkymmentä yötä; ja wedet sait sangen suuren wallan. Wiisitoistakymmentä kynnärää olit wedet wuorten päällä. Silloin hukkui kaikki linnut, ja kaikki jotka maan päällä liikkivat,

wat, ja kaikki ihmiset. Wiimein nosti Sumala tuulen maan päälle, ja wedet seisahdit ja wähenit; niin että Urkki jäi Uraratin wuorelle. Noah lähetti ulos neljä erinäistä lintua, saadaksensa tietä jos maa oli kuiwanut; ja kuin ei se wiimeinen enää tullut takaisin, ymmärsi Noah maan jo kuiwan olewan; meni niin perheinsä ulos Urkista ja laski myös kaikki eläwät, jotka siellä siitä yhteisestä kadotuksesta nyt olit tulleet warjelluiksi. Sitte rakensi Noah Herralle altarin ja uhraisi polttouhria, joka oli Sumalalle niin otollista, että Hän siunaisi Noahn lapsinensa ja annoi heille taiwaan kaaren armolliseksi liiton merkiksi, ettei wedenpaisumisen koskaan enää pitänyt maata turmeleman. 1657 j. m. l.

6. Babelin Tornii.

1 Mos. K. 11 Luku.

Sälkeen wedenpaisumisen oli koko mailmalta yhtäläinen kieli ja puheenparsi. Tunteeksensa kotopaikkansa, rupeisimat ihmiset rakentamaan kaupunkia ja korkeeta tornia, joka Taiwaaseen ulottuiksi. Mutta se ei ollut otollista Sumalalle, joka tahdoi heitä kaikkiin maihin hajoomaan ja, koska ei he tahtoneet aikomuksestansa luopua, sekoitti heidän kieltensä; niin ettei he enää tainneet toinen toistansa ymmärtää, waan tähdhyit lakata sitä kaupunkia rakentamasta ja hajoilit ympäris kaikkiin maihin. Kaupunki kutsutaan sitten Babel, joka merkitsee sekoitusta eli häwitystä. 1758 j. m. l.

7. U-

7. Abrahami.

1 Mos. K. 12, 17, 18 ja 21 Luku.

Oli yksi siwiä mies, nimeltä Abrahami, jollenkä Jumala oli antanut sen lupauksen: Sinussa pitää kaikki sukukunnat maan päällä siunatuksi tuleman. Se tahtoo sanoo, että Abrahamin jälkeentulewaisista oli mailman Wapah-taja syntywä. Waimostansa Sarasta ei Abrahamilla ollut yhtään lasta, ja että he molemmat olit wanhat, oli wähä kyllä toivookaan saamisesta. Kuitenkin uskoi Abrahami Jumalan lupauksen, ja tämä usko lujettiin hänelle wanhurskaudeksi. Lupaus tähtettiinkin Jumalalta, niin että Sara synnytti pojaan, jonka he kutsuit Isakiksi. Tämä tapahtui, koska Abrahami oli 100 ja Sara 90 vuoden wanha, w. 2049 j. m. l.

8. Lothi.

1 Mos. K. 13 ja 19 Luku.

Abrahamilla oli lanko, Loth nimeltä, siwiä ja wanhurskas mies. He asuit kauvan yhdessä, ja heillä oli paljon omaisuutta. Mutta koska heidän karjalaumansa enemmän ja enemmän suurennuit, ja riita tuli heidän paimenittensa välille; annoi Abrahami Lothille sen neuwon, että he ystävällisesti eriaisit toinen toisestansa: ja niin Lothi matkusti itään päin, ja pani majansa Sodomian puoleen. Mutta Sodomian ja Gomorran kansa oli paha, ja rikoi kowin Herraa vastaan; jonka tähden Lothi sai Herran Enge-

geliltä käskyn, muuttaa pois Sodomasta. Ja
 kuin hän waimonensa ja tyttärinensä oli sen teh-
 nyt; antoi Herra sataa tulikiivee ja tulta mo-
 lempain kaupunkien päälle, jotka niin kokonansa
 hukutettiin, yhnä kaiken sen lakeuden, kaikkein
 asuwaisten ja maan kaswon kanssa. 2048 j. m. l.

9. Isaki piti uhrattaman.

1 Mos. 22. Luku.

Ubrahami, joka nyt asui Kanaan maalla,
 sai Sumalalta käskyn, uhrata poikansa Isakin.
 Mentyhänsä sentähden poikansa Isakin kanssa
 matkaansa, yhdelle wuorelle Morian maalla,
 johonka Sumala oli määrännyt; teki Ubrahami
 Altarin ja pani halwot, ja satoi poikansa Isa-
 kin ja pani Altarille halkoin päälle. Mutta kos-
 ka Ubrahami ojensi kätensä, teurastaaksensa
 poikaansa; huusi Herran Engeli hänelle tai-
 waasta, sanoden: Älä satuta kättäs poikaan,
 älä myös hänelle mitään tee: sillä nyt mi-
 nä tiedän että sinä pelkäät Sumalaa, ja et
 ole säästännyt ainokaiستا poikaas minun tähteni.
 Silloin otti Ubrahami oinaan, joka sarwistaan
 oli sekaantunu tihtiään pensastoon, ja uhrasi
 Sumalalle polttouhriksi poikansa edestä. Tällä
 oli Sumala tahtonut ainostansa kojetella Ubra-
 hamin kuuliaisuutta. Ja että hän oli kuuliai-
 nen Herran äänelle; siunaisi Sumala häntä, ja
 uudisti entisen lupauksensa. 2062 j. m. l.

10. Isäkin naiminen.

1 Mos. K. 24 Luku.

Koska Abrahami jo oli vanha ja joutunut iäälliseksi; halaisi hän poikaansa Isäkin onnelliseen naimiseen. Ettei Isäkin pitänyt ottaman pakanallista waimoo Kananerein tyttäristä, lähetti hän vanhimman palveliansa, Eleasarin isänsä maalle Mesopotamiaan, jossa Abrahamin suku asui Nahorin kaupungissa. Ulkopuolella sitä kaupunkia oli kaimo, josta kaupungin waimowäki, käwi wettä noutamassa. Sen tykönä seisahdi Eleasar, ja rukoihi Jumalaa osottamaan hänelle Isäkin tulewaista waimoo. Siinä samassa tuli kaupungista yksi sangen ihana neitsy, nimeltä Rebekka, jonka Isä Bethuel oli Abrahamin sukulainen. Häntä pyysi Eleasar antamaan wähä wettä juodaksensa: ja hän annoi ja juotti myöskin kaikki hänen Kameelinsa. Tämä oli merkki, jota Eleasar oli Jumalalta rukoillutkin. Koska kaikki Kameelit olit juotetut, lahjoitti Eleasar Rebekalle kultaisen otsalehden ja kaksi rannerengasta, joita Rebekka taas riensi kotia näyttämään vanhemmillensä. Kohta sen jälkeen tuli Rebekkan weli Laban, Eleasarin tygö, toiwotti hänelle terve tultua ja johdatti vanhempainsa tygö, jossa Eleasar ilmoitti kotoperänsä ja asiansa. Saatuaan siihen kaikilta suostumuksen, läksi Eleasar huomeltain taas matkaansa, ja Rebekka wiettiin häneltä kotia Isäkin tygö, joka otti hänen waimoksensa ja piti hänen rakkaana, 2089.

11. Isäsi siunaa lapsiansa.

1 Mos. K. 27 Luku.

Rebeekasta oli Isäillä kaksi poikaa, jotka olit katsoiset. Esau ensin syntynyt, oli karwainen, mutta Jakob, nuorempi, oli paljas. Esau tuli jaloksi metsä- ja joutsi-mieheksi, ja oli Isällensä rakas. Jakob sitä vastaan rupeis paimeneksi ja rakastettiin äitiltänsä. Koska Isäsi tuli wanhaksi ja hänen silmänsä pimidi; tahdoi hän siunata lapsiansa. Parhaan siunauksen oli hän aiwonut rakastetullensa Esaulle. Tämän sai Rebecka kuulla, ja käski sentähden rakkaansa, Jakobin tuomaan laumastansa kaksi hywää wohlaa; tehdäkseen Isälle niistä himoruman, Esaun vielä metsä otusta pyytämässä ollessa. Wohlain nahat käärei hän Jakobin käsiin ja paljaaseen laulaan, käskien hänen niin wiemään sen valmistetun himoruman Isällensä, saadakseen Esaulle aiwotun siunauksen. Jakobin tultua, epäili Isä hänen olevankan Esaun, sillä ääni ei ollut sentkaltainen; mutta, siweltyhensä hänen karwasia käsiänsä, tuli hän petetyksi ja Jakob sai sen parhaan siunauksen. Koska sitten Esau takaisin tuli jahdista, ja Isä huomaitti petoksen, pyysi Esau myöskin tulla siunatuksi, niinkuin hän sitten tulikin; mutta mitä Jakob kerran oli saanut, ei taittu enää takaisin kutsuttaa. Esikoisuudensa oli Esau jo ennen, wäsyksissä metsästä tultuansa herneherkkuun myhynyt Jakobille. Näistä wihastui hän sitten Jakobille ja sanoi sydämmesänsä: minun Isäni murhepäivät lähestywät: ja minä tapaan weljeni Jakobin. 2186.

12. Jakobin matkustus ja uni.

1 Mos. K. 27 ja 28 Luku.

Isänsä huoneessa ei tainnut Jakob enää turvallisesti olla; että Esau oli päättänyt tappaa hänen. Koska äiti sen sai tietä; neuvoi hän Jakobia, pakenemaan enonsa Labanin tyttö, ja valitsemaan vaimon itsellensä hänen tyttäristänsä. Tämä oli otollista Isällenkkin, joka uudestansa siunaisi Jakobin, ja Jakob läksi matkalleen. Koska aurinko jo oli laskenut ja Jakob ei vielä löynnyt yhtään majaa; pani hän maata kedolle ja otti kiven päänsä alaiseksi. Yöllä näki hän unissansa tikapuut, jotka ulotuit maasta taivaaseen asti, ja Jumalan Engelit kävit ylös ja alas niitä myöden. Mutta Herra seisoi niiden päällä ja sanoi: Tämän maan, jonka päällä sinä makaat, annan minä sinulle ja sinun siemenelles, ja sinussa pitää kaikki sukukunnat maan päällä siunatuksi tuleman ja sinun siemenessäs. Koska Jakob heräisi, pelkäisi hän ja sanoi: Totisesti on Herra tässä paikassa, ja tämä on taivaan owi. Hän nosti kiven, jonka päällä hän oli lewännyt, pystyälle muistopatsaaksi, kutsui sen paikan Beth El (Jumalan huone), ja lupaisi, takaperin tultuansa, rakentaa siihen paikkaan Jumalalle templin, ja antaa siihen kymmenekset kaikesta omasuudestansa. 2186.

13. Jakobin naiminen.

1 Mos. K. 28 ja 29 Luku.

Jakob matkusti Labanin tyttö, joka asui Haranisssa. Labanilla oli kaksi tyttäätä, joista
wan-

wanhemman nimi oli Lea, joka oli pehmiä silmistä, waan nuoremman nimi oli Rakel ja hän oli kauniin muotoinen. Likellä Harania oli kaimo, josta he juotit laumaansa: sen tykönä kysyi Jakob Labanista, ja hänen vielä puhuisfansa tuli Rakel Isänsä lammasten kanssa kaimollen. Hänen kanssansa tuli Jakob kohta ystävääksi, juotti lampaat ja suuta antoi hänen. Tämä kiiruhti kotia, ilmoittamaan Isälensä Jakobista, ja Isä juoksi häntä vastaan, otti hänen syliinsä, suuta antoi ja wei huoneeseensa. Labanin sitten jonkuun ajaan perästä kysyttyä, jos hän tahdoi jonkuun määrä palkan edestä palwella häntä; wastaisi Jakob: Minä palwelen sinua seitsemän ajastaikaa Rakelin nuoremman tyttäres tähden. Laban suostui Jakobin anomukseen, ja koska ne seitsemän vuotta olit kulumet, pidettiin häät. Mutta Laban petti Jakobin ja wei wanhemman tyttärensä Lean morsiansankhyyn, sanoten, ettei tapa ollut nuorempaa antaa ennen vanhempaa. Kuitenkin antoi hän Jakobille ehdon, vielä palwella häntä toista seitsemän ajastaikaa, saadaksensa Rakelinkin. Tämä oli Jakobillen otollista, ja niin sai hän kaksi sisarusta waimoksansa. Mutta koska Herra näki Lean Jakobilta ylönkatsottawan, teki Hän hänen hedelmälliseksi; mutta Rakel, jonka Jakob rakkaampana piti, oli hedelmätöin. Siitä tuli kateus sisarusten wälillen, jonka tähden Jakobin täytyi kärsiä paljon mielikarwautta.

14. Jakobin palajaaminen Sšain- sš maalle.

1 Mos. K. 30—33 luku.

Labanin tykönä oli Sumala siunannut Jakobin työn. Mutta koska Laban kadehti Jakobin menestystä, sanoi Herra Jakobille: palaja sinun Sšais maalle ja sukuis tykö: ja minä olen sinun kanssas. Palweltuansa Labania kaksikymmentä ajastaikaa (7 ajastaikaa kummankin waimonsa ja 6 lauman tähden), palaisi Jakob waimoinensa ja lapsinensa Sšainsš maalle. Hänellä oli myöskin paljo kaitellaista karjaa, piikojia ja palwelioja. Siellä kohtelit häntä Sumalan Engelit ja senjälkeen sai hän kuulla Esauin tulewan vastaan sa neljällä sadalla miehellä. Siitä peljästyhi hän sangen kowin, ja otti pakonsa rukoureen. Weljillensä lähetti hän lahjoja wuohista, lampaista kameeleista, lehmistä ja aasista. Yöllä senjälkeen, yksinänšä ollessansa, paineli hän yhden miehen kanssa niin kowasti, että hänen reisiluunsa horjahtui, ja hänen täythy koko ikänšä sentähden ontua. Ehkä ei mies sanonut nimeensä, huomait si Jakob kuitenkin hänen itse Sumalaksi. Sen oheessa sanoi Sumala hänelle: ei sinua sillen pidä kutsuttaman Jakob, waan Sšrael (joka merkitsee: Sumalan woittaja). Kostettuansa sen jälkeen silmänsä, näki Jakob Esau tulewan, ja kumar si hänensä maahan seitsemän kertaa: niin tehit myöskin hänen waimonsa ja lapsensa. Mutta Esau juoksi häntä vastaan, syliinsä otti hänen, ja halais häntä kaulasta, ja suuta antoi hänen: ja he itk it hyn-
nä

nä ilosta. Lähetetyt lahjansa waadei Jakob Es-
saun wiimmeinkin vastaan ottamaan: sitten
erisit weljekset, ja kuljit kumpikin erittäisin. 2206.

15. Josophi myydaän weljiltänsä.

1 Mos. K. 37 Luku.

Jakobilla oli kaksitoistakymmentä poikaa:
waan heistä olit kaksi nuorempaa, Josoph ja
Benjamin, hänelle rakkaimmat; sillä ne olit syn-
tyneet hänen rakkaammasta waimostansa Ra-
kelista, jonka Sumala myöskin wiimein oli he-
delmälliseksi sattanut. Josophille oli hän sentäh-
den tehnyt kirjawan hameenkin. Mutta muut
weljet rupeisit wihaamaan Josophia; sillä hän
ilmoitti Isällensä, mikä paha sanoma heistä
kuului, ja ilman sitä oli hän kaksin ottein näh-
nyt unta, joista he vielä enemmän wihastuit
hänelle. Hän jutteli ne seuraawalla tavalla:
Katsso, me olimme sitowanansa jalaallisia wai-
niolla, ja minun jalaalliseni nousi ja seisoi; ja
katsso teidän jalaallisenne seisoi ympärillä, ja
kumarstit minun jalaallistani; ja toisen kerran:
Katsso, Nurinko, Ruu ja yksitoistakymmentä täh-
tee kumarstit minua. Näistä luulit weljet, hänen
tahtowan tulla heidän Runinkaaksensa, ja ka-
dehtit häntä. Kerran, koska he olit menneet kait-
semaan Isänsä karjaa Sikemiin, käski Israel
poikansa Josophin mennä katsomaan weljiänsä
ja karjaa. Ja kuin weljet kaukana näjit hänen
tulewan; pidit he neuwoo, tappaaksensa häntä.
Mutta Ruben, wanhin weli, tahdoi pelastaa
häntä heidän käsistänsä ja neuwoi heitä heittä-
mään häntä kuoppaan, joka oli korwessa. Kos-
ka

Ja Josoph tuli heidän tykönsä, riisuit he hänel-
 tä sen kauniin hameen, ja heitit hänen kuoppaan,
 jossa ei ollut wettä. Sitte istuit he syömään, ja kuin
 he nostit filmänsä, näjit he joukon kauppiaisia kulke-
 wan ohitse. Silloin sanoi yksiweljistä, Juda, toisil-
 le: mitä me siitä hyödyimme, että me murhaam-
 me weljemme? Tulkaat ja myykämme häntä
 Ismaeliitereille. Niin he menit, otit Josophin
 hlös kuopasta ja myit 20 hopia penninkiin.
 Waan Ruben ei tiennyt siitä. Senjälkeen tapoit
 he kauriin, tahraisit Josophin hameen wereen
 ja lähetit wanhalle Isällensä, joka kohta tunsi
 poikansa hameen, uskoi hänen pahalta pedolta
 raadelluksi ja syödyksi, ja sanoi itkulla: minä
 murhehtien menen alas poikani tygö hautaan.
 Kauppiaat wei Josophin Egyptiin, ja myit
 Kuninkaan huowinhaltialle Potipharille 2217.

16. Josoph heitetään fankiuteen.

1 Mos. K. 39 Luf.

Potiphar näki, että Herra oli Josophin
 kanssa, sillä kaikki mitä hän teki, menestyi; a-
 setti hänen sentähden huoneensa ylitse ja annoi
 kaikki mitä hänellä oli hänen läteensä. Ja Josoph
 oli kauniin luontoinen ja ihana kaswoilta; sen-
 tähden paloi hänen isäntänsä emännän filmät
 hänen päällensä, tahtoen wietellä häntä. Mutta
 hän kielsi sen hekumallisen waimon ja sanoi:
 kuinka siis minä niin paljon pahaa tekisin ja
 rikkoisin Jumalaa vastaan? Kerran meni Jo-
 seph huoneeseen, askaroitsemaan, ja ei ollut yk-
 sikan perheestä läsnä. Silloin tarttui waimo
 hä-

hänen hameeseensa, tahtoen pidättää häntä tykönsä; mutta Josoph jätti hameensa hänen käteensä, ja pakeni ulos. Koska nyt waimonäki, kaikki aikomuksensa olewan turhaan huusi hän korkialla äänellä perhettänsä, ja sanoi Josophin tahtoneen saattaa häntä häpiään, mutta hänen huutaisfansa pajenneen ja unhohthaneen hameensa. Samat kanteet kertoi hän miehellenfäkin, hänen kotia tultuansa; jonkatähden Potiphar, uskoen waimoansa kaikissa, pani sen wiattoman Josophin tutkimata fankihuoneeseen, jossa Kuninkaan fangit olit. Mutta Herra oli Josophin kanssa ja antoi hänen löytää armon fankihuoneen waltian edessä; niin että hän asetettiin toisten fankien peräänkatsojaksi. 2228.

17. Josoph wapahdetaan fankiudesta.

1 Mos. K. 40 ja 41 Euku.

Josophin fankiudessa ollessa, lankeisit kaksi ylähäistä miestä, Kuninkaan ylimmäinen juomanlasfia ja ylimmäinen leipoja, Kuninkaansa wihoin ja heitettiin fankiuteen. Yhtenä aamuna löysi Josoph, tultuansa heidän tykönsä, he fangen murheellisina, ja he sanoit kumpikin nähneensä unta, jota ei he saaneet selitetyksi. Josoph waadei heitä juttelemaan untansa: ja koska ylimmäinen juomanlasfia jutteli nähneensä edessänsä kolmikaaraisen wiinapuun, jonka rypäleet tuleennuit wiinamarjoiksi, ja hän puserfi ne Pharaon juomaastiaan ja antoi sen Pharaon käteen; sanoi Josoph sen selityksen olewan, että

B

hän

hän kolmen päivän sisällä jälleensä asetetaan entiseen wirkaansa. Ylimmäinen leipoja sitä vastaan jutteli nähneensä päänsä päällä kolme palmikoittua koria, joista ylimmäisessä oli kaikki naisia leivottuja ruokia, ja linnut söit niistä korista hänen päänsä päällä. Josoph selitti sen niin, että hän kolmen päivän sisällä piti hirtettämän. Ja tapautui kolmantena päivänä, koska Kuningas Pharao piti syntymäpäiväänsä, että Josophin ennustus täytettiin: ylimmäinen leipoja hirtettiin, ja juomanlaskea asetettiin wirkaansa. Mutta ylimmäinen juomanlaskea ei muistanutkaan Josophia, vaan unhotti hänen. Rakki ajastaitkaa sen jälkeen näki Kuningas kassia unta: ensiksi näki hän wirtasta astuvan ylös seitsemän kaunista ja lihawaa lehmää, ja sen jälkeen seitsemän rumaa ja laihaa: ja laihat lehmät söit ne seitsemän lihawaa, ja olit kuitenkin yhtä rumat nähdä kuin ennenkin. Kohta sen jälkeen näki hän seitsemän täysinäistä ja paksua tähtäpäätä kaswawan yhdesä oljessa, — ja taas seitsemän pientä ja itätuulelta surkastunutta tähtäpäätä: ja ne seitsemän laihaa tähtää nielit ne seitsemän täysinäistä. Namulla sen jälkeen annoi Pharao kutsua kokoon kaikki Egyptin tietäjät; mutta ei yksikän heistä tainnut niitä unia selittää. Sinä päivänä muisti Suomenlaskea Josophin, ja puhui hänestä Kuningaalle; joka kohta annoi kutsua häntä. Josoph otettiin hopusti ulos fankiudesta, kerittiin, waatetettiin ja wiettiin Pharaon tygö, ja Pharao jutteli hänelle unensa. Nämät selitti Josoph niin, että ensiksi oli tulewa seitsemän wiljaista vuotta ja sen jälkeen seitsemän nälkävuotta.

Hän

Hän neuvoi sen oheessa myöskin Kuningasta, etsimään toimellista ja taitavaa miestä, joka niinä hywinä vuosina kokoisi wiidennen osan kärkestä wiljasta, huonojen wuotten waraksi. Tämä kelpaisi Kuninkaalle niin hywin, että hän annoi Josephille formuksensa, pujetti hänen kalliisiin liinawaatteisiin, ripusti kultakäädyn hänen kaulaansa, ja antoi huutaa hänen maan Isäksi, ensimmäiseksi Kuninkaasta koko Egyptin maalla. 2230.

18. Josephin weljet matkustawat kowalla ajalla Egyptiin.

1 Mos. K. 41 ja 42 Luku.

Kowat ajat, joista Joseph oli sanonut, ulotuit myöskin Kanan maalle, jossa Jakob asui. Kuultuansa sentähden Egyptissä wiljaa kyllä olewan, lähetti Jakob poikansa sinne, ostamaan mitä he tarwitsit: mutta Benjaminia, nuorimpaa poikaansa, ei hän lähettänyt weljeinsä kanssa, ettei hänelle mitään wahinkoo tapahduisi. Nämät, tultuansa Egyptiin, wiettiin Josephin tygö, ja kumarfit, maan tawan jälkeen, kaswoillensa maahan hänen eteensä. Joseph tunsi heidän kohta, ja muisti unensa, waan teeskeli itsensä oudoksi ja puhui heille kowasti; mutta he eiwät tunteneet häntä. Että he olit wieraasta maakunnasta, soimaisi hän heitä wakojiksi ja pani kiinni. He kyllä sanoit itsensä rebellisiksi miehiksi, ja olleensa kaksitoistakymmentä weljestä, joista yksi ei ollut sillen eleilä, ja nuorin oli Isänsä tykönä; mutta Joseph

seph tahtoi kojetella heitä ja sanoi, ettei heidän pi-
 tänyt sieltä pääsemän, ellei heidän nuorin weljensä
 tullut sinne. Kolmantena päivänä laski hän
 kuitengin heidän irrallensa, menemään kotia os-
 tettuun jywäinsä kanssa. Yhden heistä Simeo-
 nin, piti hän ainoastaan jäljellä, ja sanoi: jos
 te tahdotte elää, niin tuokaat nuorin weljenne
 minun tygöni; että teidän sananne todeksi löyt-
 täisiin. Tämän oheessa muistit weljet rikoksen-
 sa myhytä weljeensä kohtaan, ja puhuit keske-
 nänsä: me olemme totisesti wianalaiset weljem-
 me tähden; sillä me näjimme hänen sielunsa
 ahdistuksen, koska hän meiltä armoo rukoili,
 ja emme kuulleet häntä; sentähden on tämä ah-
 distus meidän päällemme tullut, ja nyt hänen
 werensä meiltä waaditaan, ei luulten Josophin
 hymärtävän heitä, että hän heidän kanssansa
 tulkin kautta puhui. Mutta hän ymmärsi ja oli
 niin liikutettu, että hän käänsi itsensä heistä ja
 itki. Kuitengin ei tahtonut hän vielä itsiänsä
 heille ilmoittaa. Koska sitte ne kymmenen wel-
 jestä olit kotia tulleet Isänsä tygö ja tyhjensit
 säkkiänsä; löysit he rahansa, kuin he jywistä
 maksaneet olit, jälleensä itse kukin säkisiänsä:
 sillä Josoph oli antanut ne salaa sinne panna.
 Tämän ylitse peljästhyt he, yynnä wanhan Is-
 sänsä kanssa. Kalliin ajan aina ahdistais-
 maata ja jywäin, kuin he Egyptistä tuoneet o-
 lit, loputtua; tähdyi Jakobin toistamiseen lä-
 hettää sinne poikansa: mutta nyt tähdyi hänen
 laskee Benjaminin heidän kanssansa, sillä ei he
 uskaltaneet muutoin mennä; että Josoph oli
 heitä niin waroittanut. Tultuansa taas sinne,
 toit he jälleensä Josophin huoneenhaltialle rahat,
 kuin

Kuin he sakkistansa löhneet olit, mutta ei hän ottanut niitä vastaan, vaan sanoi, että Jumala on heille tawaran antanut sakkiiinsa. Joseph vastaanotti heitä nyt rakkaasti, kysyi jos heidän wanha Isänsä oli rauhassa, ja sanoi weljellensä Benjaminille: Jumala olkoon sinulle armollinen, minun poikani! Sitte meni hän kamariinsa ja itki; sillä hänen sydämensä paloi weljeänsä kohtaan. Sillä wälillä oli päiwällispöytä valmistettu; mutta he söit erinänsä, sillä Egyptiläiset eivät saa syödä Hebrealaisten kanssa, ja he istutettiin kufin ikänsä jälkeen, jota he suuresti ihmettelit keskenänsä. Ruwan sait he Josephin pöydältä, mutta Benjamin wiisikertaa enää kuin muut. Huomeneltain sen jälkeen valmistit he itsensä kotomatkallensa.

19. Joseph ilmoittaa itsensä weljillensä.

1 Mos. K. 44 ja 45 Luk.

Mutta ennen kuin weljekset läksi, käski Joseph huoneensa haltian täyttämään heidän sakkiiinsa jywillä, ja panemaan itse kunkin rahan sakkiiinsa suuhun, ja Josephin, hopyamaljan sen nuorimman sakkiiin. Ja koska he olit lähteneet kaupungista, käski Joseph huoneensa haltian ajamaan heitä takaa, ja sanomaan: miksi te oletta hywän pahalla maksaneet, ja ottaneet minun Herrani hopyamaljan? Mutta he, tieten itsensä wiattomiksi, vastaisit: jonka tyköä sinun palvelioistas se löyhtään, hän kuolkkoon: niin tah-

tahdomma me myös olla orjat minun herralle-
ni. Ja huoneen haltia etsei, ruveten wanhim-
masta niin nuorimpaan asti, ja hopiamalja
löyttiin Benjaminin säkistä. Sen ylitse peljäs-
tyit he sangen kowin, palaisit kaupunkiin ja
lankeisit maahan Josephin eteen. Mutta hän
soimaisi heidän kiittämättömyhtensä ja sanoi:
sen miehen, jolta malja on löythy, pitää ole-
man minun orjani, mutta menkää te rauhasa
Isänne tykö. Juda, joka Benjaminin edestä
Isänsä tykönä takaukseen oli mennyt, rufoili
Josephia pitämään häntä Benjaminin edestä
orjanansa: sillä jos he sanoi hän, menisit kotia
ja nuorukainen ei olisi heidän kansansa, saat-
taisit he Isänsä harmaat karwat murheella
hautaan. Viimein ei tainnut Joseph enää itse-
änsä pidättää; waan käski kaikkia tykönsä
seisowaisia kiiruhtaan ulos, pakahtui itkemään
korkialla äänellä ja sanoi weljillensä: Minä olen
Joseph teidän weljenne, jonka te myitte Eghp-
tiin: wieläkö minun Isäni elää? Mutta ei he
taitaneet häntä wastata; sillä he olit niin häm-
mästhyneet. Hän kielsi heitä kuitenkaan olemasta
surulliset, halaisi ja suuta annoi heidän. Ja
että wielä olit wiisi kowaa vuotta jäljellä; käs-
ki hän heidän kiiruhtaa kotia, tuomaan Isään-
sä Eghptiin: siellä olit he asuwat Gosenin maal-
la, ja saawat runsaan elatuksen. Senjälkeen
lahjoitti hän itsekullenkin weljillensä muutin
waatteet, mutta Benjaminille annoi hän wiidet
muutin waatteet ja ilman sitä 300 hopiapennin-
kiä. Isällensä lähetti hän 10 aasia säilytettyä
Eghptin hywyhdellä ja 10 aasintammaa kan-
nattaden jhywiä ja leipää ja ewästä. Koska he
sit-

sitten olit kotia tulleet ja ilmottit, sanoten: vielä Josoph elää: ja on koko Egyptin maan herra; ei uskonut Jakob heitä, ennen kuin he osotit waunut, jotka Josoph myöskin oli lähettänyt häntä vastaan. Silloin Israelin henki wirkois ja hän sanoi: nyt minulla kyllä on, että minun poikani Josoph vielä elää: minä menen häntä katsomaan ennen kuin minä kuolen. Niin läksikin hän matkallen kaiken sen kansa kuin hänellä oli: ja kaikki henget hänen huoneestansa, jotka tulit Egyptiin, olit 70. Siellä tuli Josoph Isäänsä vastaan, ja johdatti heidän, Kuningaan käslyn jälkeen, Goseniin, jossa he kowana aikana hywin holhoitiin. Niin kosti Josoph weljeinsä pahan hywällä ja sanoi: Te ajattelitte minua vastaan pahaa: mutta Jumala on ajatellut sen hywäksi 2239.

20. Israelin Lasten orjuus Egyptissä.

2 Mos. K. 1 ja 2 Luku.

Josephin ja hänen weljeinsä kuoleman jälkeen enännyit Israelin lapset Egyptissä. Niin tuli myös Egyptiin uusi Kuningas, joka ei Josephista mitään tiennyt Tämä pelkäisi näiden Hebrealaisten joskus yhdistävän heitänsä hänen wihollistensa kanssa, ja neuwoa piti sentähden kowaluudella häwittääksensä heitä. Siinä aikomuksessa rakennutti hän uusia Kaupunkeja, ja weron päämiehet asetettiin waiwamaan heitä armattomata kaikellaisella orjuudella ja kassinkertaisella raskaalla työllä. Mutta koska ei se aut-

auttanut, waan kansa aina enäni, käski hän Hebrealaiset poikalapsset surmattaa eli heitettää wirtaan. Kerran meni Pharaon tytär piikoinensa wirran partaalle pesemään itsiänsä, näki yhden kabilaisen arkun kabilistossa wirran partaalla; ja kuin hän annoi sen ylösottaa ja awata, näki hän siinä lapsen joka itki katkerasti. Sen lapsen äiti oli Hebrealainen waimo, joka jo kolme kuukautta oli salannut lapsensa; mutta kuin ei hän enää tainnut salata, pani hän sen kabilaiseen arkkuun wirran partaalle, ettei se, kuninkaan käskyn jälkeen tulisi surmatuksi. Pharaon tytär armahsti lapsukaista, annoi kutsua imettäjän (ja se oli lapsen dikia äiti), imettämään sitä hänelle, otti sen sitte pojaksensa, ja kutsui hänen nimensä Moses. Mutta koska Moses oli suureksi tullut, meni hän weljeinsä tykö, ja näki heidän orjuudensa: ja koska yksi Egyptiläinen löi Hebrealaista, suuttui Moses siitä niin, että hän tappoi sen Egyptiläisen. Sitte pakeni hän pois Midianin maalle, ja otti asuntonsa Papin Setron tykönä, kaitsi hänen lampaitansa ja nai hänen tyttärensä Ziporan. 2310—2414.

21. Pharao paaduttaa sydämensä.

2 Mos. K. 3—11 luf.

Moses, kaitseisansa Uppensa lampaita Horebin nuoren tykönä, näki kerran pensaan palawan tulesta ja ei kuitenkā kuluwan. Sieltä näwyi Herra Jumala ja sanoi hänelle: Minä

olen hywin kyllä nähnyt kansani ahdistuksen; joka on Egyptisä ===== Sinun pitää johdattaman minun kansani, Israelin lapsia, ulos Egyptistä. Nene sanomaan Pharaolle ja Israelin lapsille: Herra Jumala lähetti minun teidän tyköne. Moses esteli itsiänsä sillä, ettei ne usko häntä; mutta Jumala annoi hänelle kolme tunnustähteä todistukseksi lähetyksestänsä: ensiksi, että hänen sauwansa maahan heitettyinä muuttui karmeeksi, mutta, Moseksen ruwetua sen pyrstöön, tuli jälleensä sauwaaksi: toiseksi, että hänen kätensä, pistettyä poweensa, tuli pitaaliseksi, ja toistamiseen poweensa pistettyinä, jälleensä puhtaaksi: ja kolmanneksi, että wesi, hänen otettuaansa wirrasta ja kaadettuaansa kuivalle maalle, muuttui wereksi. Moses esteli vielä itsiänsä sillä, että hänellä oli hidas puhe ja kankia kieli; mutta Jumala annoi hänelle Aronin, hänen weljensä, awuksi, asian ajamisessa. Nämät ilmoitit asian Israelin kansalle, jotka, nähthänsä tunnustähdet, uskoit heitä. Sitte menit he Pharaon tykö; mutta hän ei tahtonut laskea Israelia, waan wastaisi: kuka on Herra, jonka ääntä minun pitäisi kuuleman? ja käksi päämiehet vielä enemmän ratitamaan kansaa. Kansa walitti haikiasti Mosesta ja Aronia vastaan, että he olit heitä Pharaon ja hänen palweliainsa wihoiin saattaneet: ja Moses palais Herran tykö, walittamaan, ettei Israelin lapset, henkensä ahdistuksen ja raskaan orjuuden tähden, enää kuulleet häntä. Mutta Herra sanoi: Minä tahdon paaduttaa Pharaon sydäminen, ja tehdä monta minun ihmettäni ja tunnustähteeni Egyptin maalla. Sitte

Käski Herra Moseksen tekemään Pharaon edessä ihmeitä; mutta Pharao, nähthänsä Egyptin wiifastenkin niin tekewän, paadutti sydämmensä, eikä kuullut Mosesta ja Aronia. Silloin annoi Jumala Pharaon ja hänen Kansansa ylitse tulla kaikellaisia kowia witsauksia, osottaaksensa Hänellänsä olewan aikomuksen ja woiman, johdattaa Israelin lapset ulos Egyptistä. Hädäsänsä lupaisi Pharao aina kyllä laskee heidän; mutta koska witsaus oli ohitse, esti hän lupauksensa, ja kielsi wiimein kuoleman uhkauksella Mosesta enää koskaan tulemaista hänen kaswoinsa eteen.

22. Moses wie Israelin lapset ulos Egyptistä.

2 Mos. K. 11—15 Luk.

Koska Pharao niin oli paaduttanut sydämmensä, annoi Jumala ilmoittaa hänelle sen wiimmeisen kowan witsauksen, joka oli, että murhan engeli puoli yön aikaan oli waeltawa Egyptin maan läpitse ja tappawa kaiken esikoisen Egyptin maalla. Israelin lapset sait käskyn, walmistaa wiimmeiseksi aeriaksensa happamatointa leipää, ja Pääsiäis lampaan, joka oli wihetöin ajastaitainen karitsa ja jonka heidän tulitse kusfakin perheessä sinä ehtona walmistaa ja syödä, wyötetyt kupeista, kengät heidän jalosiansa ja sauwa kädesänsä, niinkuin matkaan kiiruhkawaiset. Koska sitte Herra puoli yön aikana loi kaiken esikoisen Egyptissä, sekä ihmisistä että eläimmistä, alkain Pharaon wan-

himmästä pojasta, joka hänen istuimmellansa piti istuman; silloin oli suuri parku Egyptissä. Pharao kutsui yllä Moseksen ja Aronin, ja sanoi: nostaat ja menkääät pois minun kansastani, sekä te Israelin lapset, ja ottakaat myötänne kaikki kuin teidän on. Israelin lapset oli lähteisänsä lähes 600,000 miestä, paitsi waimoita ja lapsita, ja olit asuneet Egyptissä 430 ajastaikaa. Tämän uloslähtönsä eli pelastuksensa muistoksi ovat he sitten aina vuosittain pitäneet Pääsiäisjuhlaa: niinkuin silloin määrättiin. Mutta niin pian kuin he olit maasta ulkona, katui Pharao lasteneensa heitä, ja meni koko sotajoukkonsa kanssa ajamaan heitä takaa. Mutta pilven patsas erotti Israelin lapset Egyptiläisten joukosta; niin ettei he tainneet toinen toistansa lähestyä. Tultuansa punaisen meren tykö, ojensi Moses kätensä sauvoineen meren ylitse, ja se erotti itsensä niin että wesi oli kahdenpuolen niinkuin muuri, ja Israelin lapset käwit kuivaa myöden sen keskitse. Egyptiläiset seuraisit heidän jäljissänsä, mutta koska Moses jälleensä ojensi kätensä meren ylitse, juoksi meri siällensä, ja he upponuit kaikki, niin ettei yhtään pääsnyt. 2454.

23. Jumala antaa' Lakinsa Siinain vuorella.

2 Mos. K. 19—40 Luk. ja koko 3 Mos. K.

Kolmantena kuukautena, lähdettyänsä Egyptin maalta, tulit Israelin lapset Sinain torpeen vuoren kohdalle Arabiassa. Siellä an-
noi

noi Jumala heille pyhät Lakinsa ja Räsksyanansa. Kolme päivää ennen tähdhi Kansan pyhitää itsensä siihen, ja pestä waatteensa. Mutta kolmantena päivänä astui Herra alas tulesa Siinain vuorelle, jonka ympärille Moses oli Kansan johdattanut. Sen jälkeen annoi Jumala Kansallensa Pyhän Lakinsa. Ja kuin Hän oli Kymmenet Räsksyanansa julistanut, meni Moses pilveen ja astu Hänen tygönsä vuorelle, jossa hän sitte wiipyi neljäkymmentä päivää ja neljäkymmentä yötä. Koska hän jälleensä alas astui, annoi Jumala hänelle kaksi kiivistä taulua, joihin Herra itse oli ne Kymmenet Räsksyanat kirjoittanut. Mutta sillä wälillä, Mosoksen kauwan vuorella wiipyisä, kokonnui Kansa Aronia vastaan, ja sanoi hänelle: Mause, tee meille jumalia, jotka meidän edellämme käwisit. Aroni totteli Kansaa, ja teki heidän korwarenkaitansa kultaisen wafikan. Koska epäjumala oli walmis, sanoit he toinen toisellensa: nämät owat sinun Jumalas, Israel! jotka sinun Egyptin maalta johdatit ulos. Mutta Kansan pauhatesa ja hypätesä epäjumalan ympärillä, astui Moses alas vuorelta, hänen wihansa julmistui, hän heitti pois käsistänsä Lajin Taulut, ja löi ne rikki wuoren alla. Epäjumalan poltti hän tulella, musersi tuhwaksi, hajotti weteen ja annoi Israelin lasten juoda. Rikki lyötyjen Taulujen siaan teki Moses kaksi uutta, ja Jumala kirjoitti niihin samat Kymmenet Räsksyt, kuin entisissäkin oli ollut. Siitä ajaasta paistit Mosoksen kaswot, siitä että Herra oli puhutellut häntä, jonka tähden hän, puhuisansa Israelin lasten kanssa, pani peitteen

Fastwoillensa; mutta mentyhänsä Herran eteen, pani hän sen pois jälleensä.

24. Israelitain waellus kowessa.

2, 4 ja 5 Mos. K.

Meljäkynnentä ajastaikaa olit Israelin lapset matkalla siihen luvattuun maahan: ja Herra käwi heidän edellänsä päivällä pilwen ja yöllä tulen patsaassa, johdattain heitä wajelluksessansa yötä ja päivää. Moseksen annoi Jumala rakentaa majan, jossa Jumalan palvelus pidettiin, ja joka kutsuttiin Seurakunnan eli Todistuksen majaksi. Siellä säilytettiin Liiton-Urkki, johonka Kymmenet Käskysanat olit kätkeyt. Matkallansa ei tarwinnut heidän murhehtia ruwasta eikä juomasta; sillä joka aamu, paitfi Sabbathin aamuja, jatoi taiwaasta leipää, joka Mannaksi kutsuttiin. Koska heiltä puuttui wesi, tarwitsi Moseksen ainoastaan lyödä sawallansa kallioon, ja siitä kofta juoksi kylä wetä Kansan ja heidän karjansa juotawaksi. Mutta yhtähywin napisit Kansa: ja koskawakojat, jotka Kanan maata tiedustelevaan olit lähetyt olleet, juttelit wäkewän Kansan asuwan luwatussa maassa, rupeisit he kapinaa nostaan ja tahdoit palata Egyptiin. Silloin sanoi Herra, että kaikki ijälliset, jotka Egyptistä olit lähteneet, piti pahuudensa tähden kuoleman kowessa, ja ainoastaan heidän lapsensa pääsemän luvattuun maahan: joka myöskin tapahtui. Ei Moses eikä Aronikan saaneet sinne tulla, että hekin olit Herraa vastaan kowakowaiset olleet.

Josua ja Kaleb olit ne ainoat wanhoista, jotka sisälle tulit luvattuun maahan. Kuitenkin osotti Herra Jumala sen luvatun maan Mooselle yhdeltä forkialta vuorelta, joka kutsuttiin Nebro. Samalla vuorella kuoli Moses, ja haudattiin Jumalalta; ettei yksikään hänen haudastansa tiedäisi. Hänen jälkeensä tuli Josua Kansan Päämieheksi, ja hän johdatti Israelin lapset sisälleen siihen luvattuun maahan, voitti vihollisensa, ja jakoi maan arwalla Israelin kahdentoistakymmenen sukukunnan wälillä. 2500.

25. Ensimmäiset Tuomarit Israelisä.

Tuomarin K. 1—5 Luk.

Sitten kuin Israelin lapset olit omistaneet luvatun maan, hallitsi Josua heitä hamaan kuolemaansa saakka. Mutta Josuan ja sen aikaisen sukukunnan kuoltua, tuli toinen sukukunta, joka ei tuntenut Herraa, eikä niitä töitä kuin Hän Israelille tehnyt oli. Nämät hyljäsit Herran Isäinsä Jumalan, ja seuraisit ympärillä asuwaisten kansain jumalia. Silloin julmistui Herran wiha Israelin päälle, ja Hän antoi heitä vihollistensa käsiin. Mutta koska he, kowain rangaistustensa alla, rupeisit katumaan, antoi Herra heille Tuomaria, jotka autit heitä vihollistensa kädestä. Ensimmäinen Tuomari oli Othniel, joka wapahti heitä Mesopotamian Kuninkaan fankiudesta. Toinen oli Ehuel, joka Moabilaisten kädestä heitä wapa-

pahti: ja kolmas Sangar, joka karjankaareksella (karjasauwalla) löi 600 Philistealaista, ja vapautti niin Israelin. Mutta näiden kuoleman jälkeen tehti Israelin lapset vielä pahaa Herran edessä, ja Herra hyljäsi heidän Sabinin, Kananealaisten kuninkaan käteen, joka waiwaisi heitä tylysti 20 ajastaka. Siihen aikaan tuomitsi waimo-tuomari Debora Israelia. Tämä meni Barakin avulla Sabinin sotajoukkoa vastaan, löi sen, ja sen sodanpäämies Sisera tapettiin Heberin emännältä Saelilta. Sen ylitse weisaisit Debora ja Barak ihanan woiton wirren, Jumalan kunniaksi. 2668.

26. Gideon.

Tuom. K. 6—8 luku.

Koska Israelin lapset taas tehti pahaa Herran edessä, annoi Herra heidän Midianilaisten käteen seitsemäksi ajastajaksi. Mutta sen jälkeen ilmantui Herran Engeli yhdelle miehelle, jonka nimi oli Gideon Manasseen suvusta, ja Herra lähetti hänen wälewyydessänsä, vapauttamaan Israelia Midianilaisten kädestä. Ja Gideon meni matkaansa, kukiisti epäjumalan Baalin Altarin ja hämitti uhrimetstön sen ympäriltä. Silloin kokoisit kaikki Midianilaiset, Amalekiläiset ja ne itäiseltä maalta itsensä yhteen. Mutta Herran henki tähtti Gideonin, niin että hän 300 sukukunnastansa walitulla miehellä löi heidän pakoön, kiinniotti kaikki Midianilaisten Päämiestä, ja rankaisi ne jotka itsensä häntä vastaan asetit. Silloin waadeit Is-

rae-

raelin miehet häntä ja hänen jälkeentulewaisiansa hallitsemaan heitänsä, mutta hän sanoi: Herra olkoon teidän hallisianne. Sitte kuin Midianilaiset olit tulleet voitetuiksi, oli maa 40 ajastaikaa lewossa, niin kauwan kuin Gideon eli. 2672.

27. Simson.

Tuom. K. 13—16 Luk.

Että Israelin lapset jälleensä luowuit Herrasta, annoi Hän heidän Philistealaisen käteen neljäkymmentä ajastaikaa. Sitte herätti Hän heille jälleensä yhden miehen, nimeltä Simson, joka oli warustettu suurella woimalla hiuksisiansa. Tämä Simson nai, wastoin wanhempainsa tahtoo, yhden Philistealaisten tyttäristä, sillä hän etsei tilaa Philistealaisia vastaan. Kerran hänen menessänsä waimon tygö, kohteli häntä nuori jalopeura, jonka hän rewäisi kappaleiksi. Samassa jalopeuran raadossa löysi hän, muuttaman päivän perästä taas siitä mentyhänsä, kimalaispesän ja hunajaa. Hunajan otti hän käteensä, mutta ei sanonut kellenkään mistä hänen saanut oli. Häpäpäiwänänsä pani sitte Simson Philistealaisille wieraillensa tapauksen, jonka heidän seitsemänä päivänä piti selittämän. 30 paitaa ja 30 juhlawaatetta lupais hän heille, jos he oikein sen arvaisit: mutta jos ei he tainneet, niin piti heidän antaman hänelle saman werran paitoja ja juhlawaatteita. Urwotus oli tämä: ruoka läksi syömäristä ja makeus wälewästä. Mutta kuin ei he tainneet sitä arwata, saatit he puolellensa morsiammen, joka

joka waadei Simsonilta salaisuuden, ja ilmoitti heille. Seitsemäntenä päivänä sanoit Philistealaiset: Mikä on hunajaa makeampi, ja mikä jalopeuraa väkewämpi? Ja kuin Simson huomaisi, kuinka se oli tapahtunut, suuttui hän, meni ja löi 30 Philistealaista, ja annoi heidän waatteensa niille jotka tapauksen olit selittäneet. Koska Simson takaisin tuli, ottamaan waimonsa, oli se isältänsä jo toiselle annettu: jota kostaaksensa Simson otti 300 kettua, sitoi ne kaksittaisin hännästä yhteen, mutta häntäin wäliin pani hän kelalet, ja päästi ketut Philistealaisten eloon. Tästä suuttuit Philistealaiset, poltit Simsonin emännän hynnä isänsä kanssa, ja fangiksi otit Simsonin Juudalaisilta nuorilla sidottuna. Mutta Simson rikki rewäisi nuorat kaksistänsä, ja löi aasin leukaluulla 1000 Philistealaista. Toisen kerran piiritit he wäihin häntä Gazan kaupungissa; mutta Simson nousi yöllä ja poiskannoi kaupungin portit pihtipielenensä. Lopullisesti rupeisi hän rakastamaan yhtä waimoa, Delila nimeltä. Tämän houkuttelit Philistealaiset ongittelemaan Simsonilta, missä hänen suuri väkewyhdensä oli. Simsoni wäryytteli ensin hänelle kolmasti, mutta ilmoitti kuitengin viimein sen olewan hänen hiuksisensa. Sen ilmoitti Delila Philistealaisille, jotka häntä wartioitsit, ja annoi ajella hänen hiuksensa. Philistealaiset karkaisit, hänen päällensä, puhkaisit hänen silmänsä, ja sidoit hänen kaksilla waskikahleilla, jauhamaan sankihuoneessa. Silloin hymmärsi Simson, Herran menneen tyköönsä pois: kuitengin rupeisit hänen hiuksensa taas kaswamaan. Koska sitte Philistealaiset

pidit uhrikestiä, ja enää kuin 3000 olit kokoon-
tuneet, annoit he tuoda Simsonin, soittamaan
heidän edessänsä. Mutta Simson, sisälle tul-
tuansa huoneeseen, tarttui kahteen keskimmäiseen
pilariin, joidenka päälle huone oli wahvistettu,
ja kukisti koko huoneen kaiken läsnä olevaisen
Kansan päälle. Sillä tavalla kuoli Simson,
hynnä wihollistensa kanssa, sitte kuin hän 20
ajastaikaa oli ollut Ißraelin Tuomarina, 2810.

28. Samuel.

1 Sam. K. 1 ja 2 Luk.

Simsonin aikaan eli yksi mies, nimeltä
Elkana, jolla oli kaksi waimoa, Hanna ja Pe-
rinna. Näistä oli Perinna hedelmällinen, waan
Hannalla ei ollut lasta. Sentähden oli Hanna
ylönkatsottu ja itki, koska muut iloitsit uhrat-
taissa. Ehkä hänen miehensä kyllä koki lohdut-
taa häntä, oli hän kuitengin murheellinen ja
lupaisi lupauksen, jos Jumala tahdoisi antaa
hänelle pojan, antaaksensa sen Herralle takaisin.
Mutta Pappi Eli otti waarin hänestä ja, näh-
thänsä hänen huuleensa liikkuvan ilman äänen
kuulumata, luuli hänen juowuksissa olewan ja
soimasi häntä; waan Hanna wastais olewansa
murheellinen waimo, joka oli wuodattanut sy-
dämmensä Herran edessä. Hannan rukous
kuulttiin: hän synnytti pojan, jonka hän ni-
mitti Samueliksi, wei Herran huoneeseen Si-
lossa, Papin Elin eteen, ja annoi Herran pal-
welukseen. Niin Samuel kasvatettiin Elin huo-
neessa ja tuli Herran palweliaksi, mutta suu-
rem-

remmaksi tultuansa jätti hän Elin huoneen, että Elin pojat olit jumalattomat. Tästä Samuelista tuli sitten Israelin Tuomari ja suuri Herran Propheta.

29. Eli.

1 Sam. K. 2 ja 3 Luk.

Että Eli niin pehmeesti piti poikansa, ei ollut Jumalalle otollista, ja Herra annoi sentähden julistaa hänelle hänen sukunsa kuoleman. Eli neuvoi tosin poikiansa, mutta ei se auttanut; sillä ei hän nuhdellut heitä kovuudella. Silloin ilmaantui Jumala Samuelille, ja sanoi tahtovansa olla Tuomari Elin huoneelle ijankaikkisesti ja rangaista hänen, sentähden että hän tiesi poikansa häpiällisesti itsensä käyttäneen ja ei nuhdellut heitä. Ja koska Eli sai sen kuulla, sanoi hän: Hän on Herra, Hän tehköön niinkuin hänelle on kelvollinen. Toki aika sen jälkeen menit Elin pojaat Israelin lasten kansa Philistealaisia vastaan, ja otit kansansa Liiton Urkin todistuksen majasta. Eli istui portin tykönä, odottain sodan loppua; koska sanansaattaja tuli ja sanoi Israelin hädänsä, hänen molemmat poikansa kuolleeksi ja Jumalan Urkin poisotetuksi. Tässä surullisessa sanomassa lankeis Eli maahan takapäin istuimelta, ja mursi niskansa. Eli oli silloin 98 vuoden vanha, pimiä filmistänsä, ja tuominnut Israelia 40 ajastaikaa. 2850.

30. Saul Israelin Kuningas.

1 Sam. K. 8—10, 13 ja 15 luf.

Hänen jälkeensä tuli Samuel Tuomariksi, ja hän vanhennuttuansa pani taas poikansa tuomitsemaan Israelia. Mutta hänen poikansa ei waeltaneet Isänsä teissä, wann olit wäärhydentekiät. Sentähden kokoonnuit kaikki Israelin wanhimmat ja pyysit Samuelia asettamaan heilensä Kuningasta. Samuel otti sen pahaksi; mutta että Herra käski hänen kuulemaan Kansan ääntä, teki hän heidän tahtonsa jälkeen. Siihen aikaan eli yksi urhollinen mies Benjaminin suvusta, Riis nimeltä, ja hänellä oli poika nimeltä Saul: tämän oli Jumala säätänyt Israelin Kuninkaaksi, ja Samuel woiteli hänen Jumalan käskyn jälkeen. Ja koska sitte kaikki Kansa oli koottu, arwalla Kuningasta walitseman, lankeis arpa Riisiin pojaan Saulin päälle. Saul kokois Kansan kolmeen joukkoon, jotka löit Ammonilaiset, menit sitte Gilgaliin, wahvistit Saulin Kuninkaaksi ja uhraisit kiitosuhria Herran edessä. Mutta Saul ei pitänyt Herran Käskyjä, waan ryhtyi salliisiin: ja koska Samuel nuhteli häntä sen pahan tähden, tahdoi hän luottaa runsaisiin uhriinsa, kuin hän Jumalalle oli uhrannut. Tämä ei kelwanut Herralle, joka nyt hyljäis Saulin, niin ettei hänen enämpi pitänyt oleman Israelin Kuningas.

31. Dawid woidellaan Kuninkaaksi.

1 Sam. K. 15 ja 16 luf.

Samuel murehti Saulia, että hän oli rikkonut Herraa vastaan, ja tehnyt itsensä kelwot-

wottomaksi olemaan Israelin Kuningas. Mutta Herra lohduksi häntä, ja käski täyttämään sarwensa öljyllä ja menemään Bethlehemiläisen Isain tykö, sillä yhden hänen pojistansa oli Herra walinnut Kuningaksi. Ja että Samuel pelkäis Saulin wihaa, sanoi Herra: ota sinulles wäpikka karjasta ja sano: minä tulin uhraamaan Herralle. Ja sinun pitää kutsuman Isain uhrille, niin minä osotan sinulle mitä sinun pitää tekemän; ettäs sen woitelisit minulle, jonka minä sinulle sanon. Samuel teki niinkuin Herra oli sanonut. Ja koska hän tuli Bethleheemiin, käwit Raupungin wanhimmat häntä vastaan ja kysyit hämmästyksellä: onko rauha, että sinä tulet? Hän sanoi rauhan olewan, ja kutsui heitä kansansa uhrille. Ja hän pyhitti Isain ja hänen seitsemän poikaansa, luulten jonkun niistä walitukseksi. Mutta koska Sumala ilmoitti, ettei yksikään niistä ollut, sanoi Samuel Isaille: joko nyt täällä kaikki pojat owat? Hän sanoi: vielä nuorin jäljellä on, ja katso, hän kaitsee lampaita. Samuel käski Isain lähettämään hänen peräänsä, ja hän lähetti. Koska nyt Dawid oli tullut, sanoi Herra Samuelille: nouse ja woitele tämä, sillä tämä on se. Niin otti Samuel öljysarwensa ja woiteli hänen, ja Herran Henki tuli Dawidiin siitä päivästä. 2880.

32. Dawid ja Goliath.

1 Sam. K. 17 Luf.

Saul joutui sotaan Philistealaisia vastaan. Ja koska he nyt olit asettaneet leirinsä toinen toistansa vastaan, tuli Philistealaisten leiristä yksi

yksi mies, nimeltä Goljath, joka oli kuutta kyh-
 nää ja syrjäkämmentä pitkä, ja häväisi Is-
 raelin joukko, sanoten: walitkaat yksi teistänne,
 joka tulee tänne alas minun tyköni. Jos hän
 lyö minun, niin me olemme teidän palvelianne;
 mutta jos minä hänen voitän ja lyön hänen,
 niin teidän pitää oleman meidän palveliamme.
 Sillä tavalla häväisi Goljath Israelia 40
 päivää. Wiimmein lupais Saul antaa tyttä-
 rensä Merabin emännäksi sille, joka sen miehen
 löisi. Tämän kuuli Dawid ja tarjoi itsiänsä
 jotimaan Goljathia vastaan, ehtä hänen wel-
 jensä ja Saul kielsiwät häntä. Hän sanoi ennen
 voittaneensa jalopeuran ja karhun, jotka tulit
 hänen laumaansa, ja uskoi nyt voittawansa
 tämän Philistealaisenkin. Saul pujetti hänen
 haarniskalla, mutta hän tottumatoim niillä
 käymään, pani ne pois yltänsä, ja otti aino-
 astaan sauwansa ja lingon kätteensä. Ja paimen-
 nen kulkaroonsa pani hän wiisi siliä kiwee, jotka
 hän oli walinnut ojasta. Näin käyden Goljathia
 vastaan, otti Dawid kiwen paimenen kulkaros-
 ta, ja linkoi ja paiskai Philistealaista otsaan,
 niin että hän lankei maahan kaswoillensa, otti
 sitte Philistealaisen oman miekan, ja hakkai
 sillä pois hänen päänsä. Koska Philistealaiset
 sen näjit, pakenit he, ja Israelin lapset sa-
 hanan woiton. Heidän takaisin tullessansa so-
 dasta, weisai sit Israelin waimot heitä wastas-
 sa: Saul löi tuhannen, mutta Dawid kymmenen
 tuhatta. Tästä närkästy Saul, eikä antanutkaan
 hänelle tytärtänsä Merabia. Hänen toinen tyt-
 tärensä Mikhal oli Dawidille rakas, ja hän an-
 noi sanoa, että Dawid saa tämän hänen tyttä-
 ren-

rensä emännäksensä, jos hän lyö sata Philistealaista: sillä Saul uskoi Dawidin, mitä maaksi, tulewan lyödyksi Philistealaisilta. Mutta Dawid meni miehinensä matkaansa, ja löi 200 Philistealaista. Sitte annoi Saul hänelle Mikhalin emännäksi.

33. Dawid ja Saul.

1 Sam. 18, 19, 21, 24 ja 26 Luf.

Dawidin voitettua Goljathin, miellhit Jonathan, Saulin poika, ja Dawid keskenänsä sydämestä, ja tehit liiton keskenänsä. Mutta Saul oli julmistunut, aina siitä saakka kuin hän Herraa vastaan syntiä teki. Ajottaisin waiwais paha henki Saulia; silloin otti Dawid kanteleen ja soitti kädellensä, niin Saul wirwotettiin ja tuli paremmaksi. Mutta Dawidin soitaisa, otti Saul keihään, jolla hän tahdoi syöstä Dawidin läpitse, waan Dawid wälitti kaksi kertaa. Myöskin käski Saul tappamaan Dawidia, mutta Jonathan waroitti häntä ja rukoili Isänsä hänen edestänsä. Wiimmein annoi Saul waijha häntä hänen omassa huoneessansa, mutta Dawid pääsi, waimonsa Mikhalin avulla, pakoon, ja meni ensin Prophetan Samuelin ja sitte Gathin Runinkaan Akhiksen tykö. Mutta Saul wainois Dawidia, ja osaantui kerran huokaamaan samassa luolassa, johonka Dawidinkin oli pajennut. Silloin neuvoit Dawidin miehet häntä lyömään wihollistansa kuolliaksi, mutta Dawid ei tahtonut satuttaa kättänsä Runinkaaseen, waan leikkais ainoastansa kappaleen hä-

nen waatteensa liepeestä, ja näytti sen sitte, wäähä erhaallen päästyänsä, hänelle. Saul, nähthänsä sen, katui rikostansa ja itki katkerasti. — Siihen aikaan kuoli Propheta Samuel, ja murhehdittiin koko Iſraelilta. — Mutta ehkä Saul oli luvannut sowingollisuuden, läksi hän kuitengin wäähä sen jälkeen taas Dawidia vastaan, ja sioitti itsensä Hakhilan kuffulalle Dawid saipiantietä misä Saulin leiri oli, ja meni, Saulin ja kaiken hänen sotawäkensä maatesa, hänen majaan, ei tahtojen kumppanittensa newon jälkeen tappaa häntä, waan otti waiwoin hänen keihänsä ja wesimaljansa hänen päänsä pohjasta, ja meni ulos leiristä niin ettei kukaan herännyt. Huomeneltain senjälkeen, Saulin herättyä, meni Dawid toiselle puolen kauwas wuoren kuffulalle, ja osootti sieltä hänelle ja hänen wäjellensä, mitä hän ottanut oli. Silloin tunnusti Saul tehneensä syntiä ja tyhmästi — siunais häntä ja sanoi: siunattu olet sinä, minun poikani Dawid: sinä tehet ja toimitat, sinä taidat ja voit. Wiimmein, Philistealaisilta ahdistettuna, ei saanut Saul, synteinsä tähden, enää Herralta wastausta, waan uskoi itsensä noidalle waimolle Entomisä, joka Prophetan Samuelin hahmossa annoi sanoa hänelle, että Iſraelin lapset olit lankeewat Philistealaisten käsiin, ja hän poikinensa seuraawaisena päivänä hukkuwa. Koska sitte Iſrael oli lyöty ja Saul itse haawoitettu, käski hän, wälttääkseen Philistealaisten kättä, aseensa kantajaa pistämään häntänsä miekalla läpitse. Mutta kuin ei se tahtonut, lankeis Saul omaan miekkaansa ja kuoli, sitte kuin hän oli hallinnut 20 ajastakaa.

34. Dawidin hallitus.

2 Sam. K. 2, 5, 8, 11, 12 Luf.

Saulin kuoleman jälkeen asui Dawid Hebronissa, ja woideltiin Juudan sukukunnan Kuninkaaksi. Kaiken muun Israelin Kuninkaaksi asetettiin Abnerilta Saulin poika Isboseth, joka hallitsi ainoastansa kaksi ajastaitkaa. Hänen kuolemansa jälkeen tuli Dawid koko Israelin Kuninkaaksi. Seitsemän ajastaitkaa ja kuusi kuukautta asui hän Hebronissa halliten Juudata; mutta sitte woitti hän Zionin linnan, jonka hän kutsui Dawidin Kaupungiksi, ja muutti Kuninkaallisen asunnon sen oheessa olewaiseen Jerusalemiin. Ja hän toimitti lajin ja oikeuden kaikelle Kansallensa. Hänen waltansa kaswoi, niin että se ulottui Egyptin rajoista hamaan Euphratin wirtaan saakka. Itse soti hän monta sotaa, ja soti urhollisesti niinkuin sankari: sillä Herra oli hänen kansansa. Myöskin oli hänellä toifinansa erhehdyksiä, joista, wailitettawasti kyllä! ei yksikään ihmisten seijassa ole wapa: hän lankeis sywään, mutta nousi jälleensä, koska Herra häntä rikostensa tähden nuhteli. Senkaltaisissa tapauksissa kokoonpani hän ihanaiset katumusalminsa. Kuningas Dawid weisais monta muutakin ihanaista psalmia ja ylistysweisua, jotka löytywät siinä Pyhän Raamatun osassa, joka Psaltariksi kutsutaan.

35. Absalom.

2 Sam. K. 10, 14 ja 19 Luku.

Kuningas Dawid otti itsellensä vielä uusia emäntiä, ja hänellä oli niistä monta poikaa.

kaa. Näistä oli Absalonikin yksi. Tämä rupeis
 juonittelemaan Kuninkaan valtakuntaa Isä-
 tänsä, ja koki sentähden wietellä Israelilaisten
 sydämmitä, joka luonnistikin hänelle niin hy-
 win, että hän wiimmein woitti Dawidin neu-
 wonantajankin Akitophelin puolellessa. Sitte
 sanoi hän Kuninkaalle, tahtowansa mennä He-
 broniiin tähttämään lupaustansa (uhraamaan)
 Herralle. Mutta tultuansa Hebroniiin, annoi
 hän woideltaa itsensä Kuninkaaksi. Niin pian
 kuin Dawid oli siitä tiedon saanut, meni hän
 jalkaisin Jerusalemissa Kidronin ojan ylitse y-
 lös Sijmäjien palttaa myöden, ja itki katke-
 rasti. Sillä ajaalla tuli Absalom wäkinensä Je-
 rusalemiin, ja neuwotteli mitä heidän piti teke-
 män. Akithophel neuwoi häntä, takaa ajamaan
 ja lyömään Dawidia, koska hän vielä oli wä-
 synyt ja heikko. Mutta Absalom hyljäis tämän
 wiisaan neuwon, ja seurais wanhan Husain
 neuwoa, ettei antaa tulla johonkuun tappelukseen,
 ennen kuin hän olisi koonnut kaisen Kansa.
 Koska Akitophel näki neuwonsa hyljätyksi, hirt-
 ti hän itsensä. Mutta Husai ilmoitti päätöksen
 Dawidille, joka kohta nousi wäkinensä, ja me-
 ni Jordanin ylitse. Senjälkeen tapahtui weri-
 nen tappelus Isän ja pojan wälillä: mutta
 Dawid ei mennyt itse sotaan, sillä Kansa ru-
 koili häntä säästämään henkeensä. Sodanpää-
 miehiänsä käksi Dawid myöskin, menettämään
 kauniisti Absalomien kanssa. Mutta koska Ab-
 salom pakeni Dawidin miehiä, ajain muulilla,
 ja tuli oksaisen paksun tammen alle, tarttui hä-
 nen päänsä tammeen, ja muuli juoksi matkaan-
 sa, niin että hän jäi rippumaan taiwaan ja
 maan

maan välille. Sodan päämies Joab sai sen tietää, otti kolme keihästä käteensä ja pisti ne Absalomiin sydämeen, annoi sitte heittää hänen suureen kuoppaan ja panna suuren kivirouhkion hänen päällensä. Mutta koska tämä Dawidille ilmoitettiin, tuli hän murheelliseksi itki ja sanoi: O joska minä olisin kuollut sinun edestä, o Absalon minun poikani! Senjälkeen wiettiin Dawid suurella riemulla jälleensä Jerusalemiin Kuninkaaksi. 2923.

36. Dawidin wiimmeiset hallituswuodet ja kuolema.

2 Sam. 24 Luk. 1 Kun. K. 1 ja 2 Luk.

Wiimmeiseltä ylthi Dawid lukemaan Israelia, ehkä hänen Sodanpäämiehensäkin Joab oli sitä vastaan. Mutta koska Ransa lujettu oli, katui Dawid sen tehneensä. Ja Herra lähetti Prophetan Gadin joka sanoi hänelle, että hänen tuli walita yhden näistä kolmesta: nälkä seitsemäksi ajastajaaksi maakuntaansa, kolmen kuukauden pako wihollistensa edellä, eli rutto kolmeksi päiväksi. Dawid tuli tästä sangen suureen ahdistukseen ja sanoi: salli meidän langeta Herran käsiin, sillä Herran armo on suuri. Silloin antoi Herra tulla ruton kolmeksi päiväksi, niin että sinä aikana kuoli 70,000 miestä, mutta Jerusalemia Herra säästi. Koska sitte Dawid jo oli wanhentunut, antoi hän woidella poikansa Salomon sijaansa Kuninkaaksi. Ja koska aika lähestyi, että hänen kuoleman piti, kutsui hän Salomon ja antoi hänelle mon-

monta hyvää neuvoa. Sitte nukkui Kuningas Dawid Isänsä kanssa, ja haudattiin Dawidin Kaupunkiin. Hän oli silloin 70 vanha, ja oli hallinnut ylimäärään 40 ajastaitaa. 2931.

37. Salomon Jumalisuus, Wiisaus ja Voima.

1 Kun R. 3: 11 Luk.

Dawidin kuoltua, tuli Salomo yksinensä hallitukseen. Kerran, Salomonin uhrattua Gibeonin kukkulalla, ilmaantui Herra hänelle yöllä unessa ja sanoi: anos mitä minä annan sinulle. Salomo rukoili taitawaa ja ymmärtäwäistä sydäntä. Ja tämä rukous kelpais Herralle niin, että Hän antoi hänelle, ei ainoastaan mitä hän pyytänyt oli, waan myöskin rikkautta ja kunniaa, enämpi kuin muille Kuningaille hänen aikansa. Ensimmäisen johdon osoittaaksensa suurta wiisauttansa annoit Salomolle, kohta hänen hallituksensa alussa, kaksi waimoa, jotka asuit yhdessä huoneessa. Toinen heistä oli tapaturmaisesti tukahuttanut lapsensa, mutta yöllä muuttanut sen kuolleen lapsen toisen waimon siivuun ja ottanut häneltä elävän lapsen itsellensä. Ja koska he sitten aamulla riitelit lapsesta, sanoi Salomo: tuokaat minulle miekka, ja jakakaat elävä lapsi kahtia, ja antakaat puoli heille kummallekin. Silloin sanoi waimo, jonka lapsi oma oli: Ah, minun Herrani! antakaat hänelle se elävä lapsi, ja äläkäät suinkaan tappako häntä. Mutta se toinen sanoi: eikä minulle eikä sinulle pidä annettaman, waan

waan jätettäväksi kahdeksi. Kuningas näki sen edellisen äitillisestä hartaudesta, lapsen olevan hänen omansa, ja annoi sen hänelle elävänä.

Jerusalemisä rakensi Salomo Herralle ihanan Tempelin seitsemänä ajastaitana, ja vihki sen itse, rukoullen Jumalaa, erinomattain että Hän tahdois kuulla kaikki siinä tapahtu- waiset rukoukset. Senjälkeen uhraisi Salomo kiitosuhria, ja piti juhlaa Kansan kanssa, jotka iloitsit kaikesta siitä hyvästä, kuin Herra palveliällensä Dawidille ja Kansallensa Israe- lille tehnyt oli. Salomo tuli aina rikkaammaksi ja voimallisemmaksi, niin että sanoma hänen wi- saudestansa, kunniaastansa ja voimastansa kuu- lui lakkeen maahan.

38. Salomon kuolema, ja Isra- elin waltakunnan jako.

1 Kun. K. 11 ja 12 Luk.

Muttoa wanhuudessaansa rupeis Salomo rakastamaan monta muukalaista waimoo, jota wiettelit hänen epäjumalaisuuteen. Tämä oli sängen pahoin tehty Jumalaa vastaan, joka sentähden julisti hänen tottelemattomuudensa ja lankeemuksensa rangaistukseksi, että waltakunta hänen jälkeensä tuli jaettawaksi, ja hänen poikaansa hallitsemaan ainoastansa kahta Israelin sukukuntaa. Ja Herra herätti Salomolle monta wihollista. Salomo nukkui Isänsä kanssa ja haudattiin Isänsä Dawidin kaupunkiin, koska hän oli elänyt 60 ajastaitaa ja hallinnut 40. Hänen poikansa Rehabeam sai hänen jälkeensä hal-

hallituksen; mutta että hän oli kova ja armoton Kansaa kohtaan, luovuit kymmenen sukuntaa hänestä ja walitset Nebathin pojan Jerobeamin Kuninkaaksensa. Siitä ajasta oli Jumalan Kansassa kaksi Kuninkaan waltakuntaa: Juda ja Israel. Judan Kuninkaat asuit Jerusalemin kaupungissa, mutta Israelin Kuninkaat Samariassa. 2971.

39. Propheta Elia ja Baalin Papit.

1 Kun. K. 16—18 Luf.

Akhab oli jumalaton Kuningas Israelissa ja hänen puolisonsa Isabel oli saman kaltaisen, sillä he palvelit molemmat epäjumalaa Baalia. Sentähden rankaisi Herra heitä kowalla kiiwoudella, niin ettei kolmena vuonna ja kuutena kuukautena yhtään kastetta eikä sadetta tullut maan päälle. Koska sängen kova aika siitä oli tullut, ylöspiti Herra ihmeellisesti Prophetaa Eliata, lähettäin hänelle Kherithin ojan tygö kaumaan aikaa kaarneilla ruokaa, ja sitte Zarpattaassa köyhän lesken tykönä, jonka jauhot ei loppuneet wakkaisesta eikä öljy astiasta. Sitte käski Herra Elian menemään Akhabin tygö, ja saarnamaan parannusta, että saade tulis jälleensä maan päälle. Niin tapahduttua kuin Herra oli käskenyt, waadei Propheeta että kaikki Kansa hynnä Baalin pappein kanssa kokoonnuisit Karmelin wuorelle. Kansan sitte kokoonnuttua, annoi Propheta edestuwoda kaksi kalpee, yhden Baalin papilta uhrattawaksi ja toisen itseltänsä. Ja käski Baalin pappein huu-

ta-

taman Jumalansa nimee: mutta itse tahdoi hän huutaa Herran Nimee. Kumpi Jumalista oli vastaawa tulen kautta, se oli pidettävä Jumalana. Tämän löysi Kansakin, oikein olewan. Baalin papit uhraisit ensiksi ja rupeisit huutamaan huomenesta puolipäivään asti, mutta ei siinnä ollut ääntä eli vastausta. Senjälkeen teurasti Elia kalpensa, ja walmisti uhrin. Koska sitte kaikki walmiit olit, sanoi Elia: Herra, Abrahamin, Isakin ja Israelin Jumala! ilmoita tänäpänä, että sinä olet Israelin Jumala. Niin lankeis Herran tuli ja poltti polttouhrin, puut, kivet ja mullan, ja nieli weden kuopasta. Koska kaikki kansa sen näki, lankeisit he kaswoillensa ja sanoit: Herra on Jumala, Herra on Jumala. Mutta Elia sanoi heille: ottakaat Baalin prophetat kiinni. Ja he otit ja tapoit he Riisonin ojan tykönä, ylisummaan 450.

40. Nabothin Wiinamäki.

1 Kun. K. 21 ja 22 Luf.

Läsnä Kuningas Akhabin huonetta oli yhden Naboth nimisen miehen wiinamäki. Sen olis Kuningas mielellänsä ottanut, sillä hän tahdoi siitä tehdä kaalimaan. Ja Kuningas tarjoiskin täyttä hintaa sen edestä, mutta että se oli hänen Isänsä perintö, ei tahtonut hän myydä sitä. Tästä wihastui Kuningas, mutta hänen emäntänsä koki lohduuttaa häntä, luvaten toimittaa hänelle Nabothin wiinamäjän. Ja woittaaksensa tätä aikomustansa, toimitti hän kaksii pahanjuonista miestä, jotka tunnustitwää-

rin

rin Nabothia vastaan, sanoten Nabothin kironneen Sumalaa ja Kuningasta; ja se rebellinen Naboth kiwitettiin sentähden kuolliaaksi. Mutta koska sitte Akhab oli mennyt omistamaan Nabothin wiinamäkee, ennusti Propheeta Elia Kuningaalle ja hänen emännällensä surkiaa loppua, joka muutamaa vuotta jälkeen tapahtuikin, ja koko Akhabin huone häwitettiin.

41. Elia otetaan ylös Taiwaaseen.

2 Kun. 2. 2 Luf.

Herra Sumala tahdoi elävänä ottaa Prophetan Elian ylös taiwaaseen. Ja koska aika lähestyi, sanoi Elia palweliallensa Elisalle, että hän erkani hänestä, mutta ei hän tahtonut. Niin tulit myös Prophetain pojat joka kulumalta Elisän tygö ja kysyt, jos hänkin tiedäisi, Herran sinä päivänä ottawan Elian häneltä? Mutta hän sanoi: minä kyllä sen tiedän, olkaat ääneti. Wiisikymmentä miestä heistä seisahdit sitte kuumemmaksi heidän kohdallensa koska he menit Jordaniin, ja Elia otti hameensa, käärei kokoon ja löi weteen, ja wesi hajosi molemmille puolille, niin että he molemmat káwit kuiwana sen läpitse. Ja koska he tulit ylitse, sanoi Elia Elisalle: Uno, mitä minun pitää sinulle tekemän. Elisa sanoi: että káksi osaa sinun hengestäs olis minun kansani! Hän sanoi: sinä olet anonut kowaa asiaa: mutta kuitengin jos sinä näjet minun koska minä sinulta otetan pois, se tapahtuu niin sinulle, mutta jos et sinä näje, niin ei se tapahdu. Ja kos-

Koska he hynnä kävit, niin tulit tuliset waunut tulisten hewoisten kanssa, ja eroitit heidän toinen toifestansa: Elia meni ylös tuulispäässä taiwaaseen. Elisa näki sen ja huusi: Minun Isäni! minun Isäni! Israelin waunut ja hänen ratsasmiehensä! ylösotti Elian hameen joka häneltä pudonnut oli, löi sillä weteen ja sanoi: kussa on nyt Herra, Elian Jumala? Niin Jordani hajois molemmille puolille, ja Elisa käwi ylitse. Ja Elian henki tuli Elisian päälle, niin että hän teki monta ihmettä. 3050.

42. Muutamia Elisian ihmetöistä.

2 Kun. K. 4 ja 5 Luk.

Yksi Prophetain poikain emännistä huusi Elisian tygö ja sanoi: minun mieheni kuoli, ja sinä tiedät, että hän pelkäis Herraa: nyt tuli welkamies ja tahtoo ottaa kaikki minun poikaani orjassensa. Elisa kyshyi siltä köyhältä waimolta, mitä hänellä oli huoneessansa, ja hän wastais itsellänsä ei olewan muuta kuin yhden öljyastian. Mene, sanoi Propheta, ja ano koko sinun kyläkunnaltas tyhjiä astioita, niin monta kuin sinä saat. Leski teki niin, ja katso, öljy astiasta ei lakannut juoksemasta, eunen kuin kaikki astiat olit tähtetyt. Mhythänsä sen, sai hän niin paljo, että hän sekä maksoi welkansa että elätti itsensä ja poikansa.

Syrian Kuninkaan sodanpäämies Naman oli Herransa edessä suurena pidetty, kuuluisa ja woimallinen mies, waan spitaalinen. Wähä piikainen, palwelewa Namanin emäntää, neuwoi

Namania menemään Prophetan Elisanthygö parannettaa. Koska hän oli sinne tullut, annoi Prophetata sanoa hänelle, että hän pesisi itsensä seitsemän kertaa Jordanissa, tullaksensa terveeksi. Naman ylönsatsoi alussa Prophetan neuwon ja wihastui, mutta antoi kuitenkin palveliainsa waroituksilta itsensä kehoitettaa seuraamaan Elisa kaskyä, pesi itsensä seitsemän kertaa Jordaanissa, niinkuin Sumalan mies oli sanonut, ja tuli wallan terveeksi. Sitte palais hän Elisa tykö, antamaan hänelle lahjoja; mutta Elisa ei tahtonut mitään ottaa, waan sanoi: mene rauhaan. Koska Naman oli mennyt matkaansa, juoksi Elisa palvelia Gehasi hänen perässäänsä, walheella ottamaan häneltä lahjoista kuin Elisa oli kieltänyt. Ja Naman antoi Gehasille kaksi leiwiskää hopiaa ja juhla-waatteita. Koska Elisa sitte kysyi palvelialtansa, missä hän oli, ja palvelia kielsi missään olleensa, annoi Elisa, hywin tuntein hänen menetyksensä, Namanin spitalin tulla hänen päällensä, hänen syntinsä tähden.

43. Prophetata Zona saarnaa Nineweesä.

Zon. 1—4 luf.

Ninewe oli suuri kaupunki Syyriassa: mutta sen asujamet olit jumalattomia, ja heidän pahuudensa tuli Herran eteen. Prophetata Zona kaskettiin sentähden Sumalalta, menemään sinne ja saarnaamaan parannusta. Mutta Prophetata ei tehnytkään Herran kaskyn jälkeen; waan

pa-

pakeni merille. Sentähden annoi Jumala nos-
 ta kovan myrskyn, niin että laivawäjen tähtyi
 heittää lastin mereen; mutta ei sekään tahtonut
 auttaa. He päätit sentähden heittää arpaa;
 saadaksensa tietä, kenen tähden heille niin pa-
 hoin kävi. Arpa sattui Jonaseen, joka nyt
 tunnusti rikkoneensa Jumalan Käskyn; ja käski
 itsensä heitettää mereen, niin se tulis tyveneksi.
 Ja heidän tähtyi, turhaan etsittyhänsä muita
 välitappaleita pelastukseksensa, viimein heittää
 hänen mereen, ja se taukois kohta myrskymäs-
 tä. Mutta Herra sääsi meressä suuren kalan,
 joka nieli Jonan, ja piti kolme päivää ja kol-
 me yötä watsassansa. Tässä hädässänsä ru-
 koili Jona Herraa Jumalaa. Ja Jumala kuu-
 li hänen rukouksensa, ja käski kalan syöstä hä-
 nen turmelematoinna maalle. Senjälkeen käski
 Jumala toistamiseen, Jonan menemään Nine-
 ween ja saarnaamaan Kansalle. Jona teki niin,
 ja sanoi, että kaupungin heidän synteinsä täh-
 den piti neljänkymmenen päivän sisälle hukku-
 man. Koska he sen kuulit; tehit he parannuk-
 sen ja käännhit Herran tykö. Heidän wilpittö-
 män katumuksensa näki Herra, ja poisti pois
 sen aiwotun rangaistuksen, eikä antanutkaan
 Nineween hukkoa. Mutta Jona närkästy si-
 tä, ettei hänen ennustuksensa tullutkaan tähtetyksi;
 meni niin ulos kaupungista ja rakensi itsellensä
 majan, josta hän taissi nähdä, mitä kaupungil-
 le tapahtuisi. Ja Herra annoi kaswaa Kurbit-
 sin, jonka lehdet warjoisit ja wirwoitit häntä
 helteessä. Siihen olihin Jona tyytyväinen; mut-
 ta hänen ilonsa oli lyhy, sillä Jumala annoi
 madon syödä kurbitzin. Koska sitte auriuko
 pais-

paisti Prophetan päänlajelle; tuli hän lewottomaksi, ja toiwotti itsellensä kuolemaa. Silloin sanoi Jumala hänelle: Sinä walitat kurbitsin tähden, jotas et itse ole istuttanutkaan, eikä siis minun pidäis walittaman Ninewen tähden, joka on niin suuri kaupunki. 3121.

44. Iſraelin ja Judan waltakuntain häwitys.

2 Kun. K. 17—25 Luk. Jes. 37 Luk. 2 Wif. K. 36 Luk.

Iſraelin lapset luowuit Jumalasta, eikä to-
telleet Häntä, waan waelsit sitä tietä kuin paha
on, ehkä Herra kyllä ilmoitti itsensä Iſraelissa
Pyhäin Prophetainsa kautta. Sentähden sallee
Jumala Aſſyrian Kuninkaan Salmanasarin
karata Iſraelia vastaan, fankiuteen heittää
hänen kaikki kymmenennen Kuninkaanſa Hoſean,
ja poiswiedä kaiken Kansan Aſſyriaan, josta
heidän hajoitettuina täytyi asua maan kaupun-
geissa. Tämä tapahtui 780 vuotta ennen Kris-
tuksen ſynthymää. Sanherib Salmanasarin poi-
ka tahtoi häwittää Judankin waltakunnan, ja
piiritti ſen kolmannen toistakymmenennen Ku-
ninkaan Hiſkian Jeruſalemisſa. Mutta kuin
tämä Kuningas kunnioitti ja pelkäis Herraa, ei
ollut Sanheribin aikomuksella meneſtyſtä, ſillä
Herran Enkeli meni yhtenä yönä ja tappoi
185,000 Aſſyrialaista.

Siitä ajasta ſeifoi Judan waltakunta wä-
hä enemmän kuin ſata ajastaitkaa. Uſiammat
ſeuraawaiſiſta Kuninkaista olit jumalattomia;
mutta erinomattain oli Manasſe tunnettu jul-
muu-

muudensa tähden. Herra sallee sentähden Assyrialai-
sten woittaa hänen ja wiedä sidottuna ka-
silla waskikahleilla Babeliin. Mutta kuin hän
hartaasti rukoili Jumalaa ja katui syntiänsä,
annoi Herra hänen tulla takaisin Jerusalemiin.
Hänen jälkeentulewaisensa tehit jälleensä syntiä,
ja koska ei he tahtoneet antaa ojentaa itsiänsä
eikä totella Prophetaita, jotka Herra heitä wa-
roittamaan lähetti, annoi Herra Jumala rangais-
tuskostonsa tulla heidän päällensä, ja sallee heidän
langeta Babelin Kuninkaan Nebukadnezarin ka-
siin. Tämä woitti Judan Kuninkaan Zoakimin, ja
poiswei hänen poikansa Zoakimin ja ylimmäiset
Judasta fangittuina Babeliin. Yhdeksän wuot-
ta myöhemmin tuli Judan wiimmeinen Kunin-
gas Zedekia woitetuksi, hänen lapsensa tapetuiksi,
ja molemmat silmänsä puhkastuiksi. Salomonin
ihana Tempeli poltettiin, Jerusalemin kaupunki
muutettiin kiwiraunioksi, ja kaikki kansa wie-
tiin rangaistuna Babeliin. Tämä tapahui
wuonna 576 ennen Kristuksen syntymää. Jeru-
salemi jäi autiaksi, ja he pidettiin fankiudessa
70 ajastaka.

45. Job.

Jobin Kirja.

Yksi mies oli Urin maalla nimeltä Job,
ja se mies oli waka ja hurstas, ja Jumalaa
pelkääwäinen, ja wältti pahaa. Hänellä oli seit-
semän poikaa, kolme tyttäätä, ja sängen paljo
karjaa. Mutta se tapahui yhtenä päivänä, että
Jumalan lapset tulit ja istuit Herran eteen,
tuli myös saatanas heidän kanssansa. Herra sa-
noi

noi saatanaalle: etkö sinä ole ottanut waaria minun palveliastani Jobista? sillä ei hänen wettaistansa ole maalla. Saatan sanoi, että Job kyllä taisi olla waka ja hurskas, niin kauwan kuin Sumala lainnais hänelle niin paljon hywää, mutta hänen Sumalisuudensa taidais mitämaaks puuttua, jos Sumala ottais häneltä kaiken hänen saatunsa. Ja Sumala antoi saatanan käteen kaiken Jobin tawaran koetellaksensa Jobia. Kohta senjälkeen sai Job neljä suurullista sanomaa: ensimmäinen ilmoitti, että ryhöwärit olit ottaneet pois hänen härkänsä ja aasinsa, ja lyöneet palveliat miekanterällä: toinen, että tuli lankeis taimaasta, ja poltti lampaat ja palveliat: kolmas, että Kaldealaiset olit pois ottaneet kaikki Kameelit, ja lyöneet palveliat miekanterällä: ja koska hän vielä puhui, tuli neljäs ja sanoi, tuulispään kulkistaneen huoneen, jossa hänen poikansa ja tyttärensä olit, ja he kuolit kaikki. Silloin nousi Job ja rewäis waatteensa, lankeis maahan, rukoili ja sanoi: Alasti olen minä tullut äitini kohdusta, ja alasti pitää minun sinne jälleen menemän: Herra annoi, ja Herra otti, Herran nimi olkoon kiitetty. Ja Herra koetteli saatanan kautta Jobia vielä enemmänkin, mutta hän kärsi kaikki nöyryhdessä ja uskalluksessa Sumalaan. Ainoastansa Herran, koska hänen waimonsa suurimmallansa olit, teki hän suuren synnin, siinä että hän kirosi synthmä päiwänsä. Silloin osotti Sumala itse hänelle hänen halpuudensa, ja sitä vastaan oman suuren wiisaudensa ja woimansa. Job nöyryytti itsensä, ja osotti wilpittömän katumuksen. Ja Sumala annoi sitte hä-

hänelle kaksiksen sen vertaa kaikkista kuin hänellä ennen oli ollut. Job eli senjälkeen onnellisena ja tytyväisenä 140 ajastaitaa, niin että hän sai nähdä lapsensa ja lastensa lapset hamaan neljänteen polveen.

46. Tobias.

Tobian Kirja.

Oli yksi mies, nimeltä Tobias, Naphhtalin sukukunnasta. Se myös wiettiin, ynnä muitten Israelin Lasten kanssa, fangiksi Niniveen Salmanesarin Assyrian Kuninkaan aikana. Mutta että hän kaikesta sydämmestänsä pelkäis Sumalaa, annoi Sumala hänen löytää armon Kuninkaan edessä, niin että hän sai luvan lähdä kuhunka hän tahtoi. Hänellä oli yksi poika, jonka hän myöskin kutsui Tobiasiksi, ja opetti jo nuoruudestaan, aina pelkäämään Sumalaa ja wälttämään syntiä. Salmanesarin kuoleman jälkeen tuli hänen poikansa Sennaherib Kuninkaaksi. Tämä wihais Israeililaisia, ja annoi tapaa monta heistä.

Tobias rawitsi isowaisia, waatetti alastomia, ja hautaisi tapetuita ja kuolleita. Wanhundesansa tuli Tobias sokiaksi, ja koska hän, kiwulloisuudensa kaswaisssa, jo luuli kuolewansa, kutsui hän poikansa tykönsä, annoi hänelle monta hyödyllistä waroitusta, ja käski hänen mennä Rageksen Kaupunkiin Medenisä, jossa asui yksi Gabel niminen mies, jolle Tobias jo kauwan aikaa sitten oli lainannut kymmenen leiwiskää hopiaa. Nuori Tobias meni ulos etsimään itsellensä uskollista matkakumpania, ja löy-

Löysikin kohta kauniin nuorukaisen valmiisna
 matkaan. Se oli Herran Engeli, jonga se hyvä
 Sumala siinä aikomuksessa oli alaslähettänyt:
 waan Tobias ei tiennyt, että se oli Jumalan
 Engeli. Niin he menit matkaansa ja, tultuansa
 Tigriksen wirran tykö, tahdoi Tobias pestä
 jalkojansa, ja katso! suuri kala hyppäis siel-
 tä ja tahtoi niellä hänen. Mutta Engeli neu-
 woi häntä tarttumaan sen kiduksiin ja wetä-
 mään sitä ylös. Tobias teki niin, ja kala py-
 risi maalla hänen jalkainsa edessä. Silloin sa-
 noi Engeli: halkaise kala kahtia, sydän, maksa
 ja sappi pidä sinulles, sillä ne owat sangen hy-
 wät woiteeksi. Sitten neuwoi Engeli Tobiassta
 poikkemaan lankonsa Raguelin tykö, ja otta-
 maan hänen ainoan tyttärensä Saranemännäk-
 sensä, sillä kaikki hänen tawaransa olit hänelle
 aiwotut. Tobias, joka oli kuullut Saran jo
 ennen seitsemälle miehelle annetuksi, waan ne
 kaikki kuolleiksi, luuli hänellensäkin niin käy-
 wän: mutta Engeli lohduutti häntä, että hän oli
 tulewa waimoinensa onnelliseksi, jos hän oli si-
 wiä ja itsensä pidättäväinen. Tultuansa Ra-
 guelin luoksi, vastaanotettiin he ilolla. Tobias
 pyysi hänen tyttärensä Sara waimoksensa. Ra-
 guel peljästy, sillä hän luuli Tobialle käywän
 niinkuin niille seitsemällekin Saran entiselle mie-
 helle. Mutta Engeli sanoi: älä pelkää hänelle
 antaa piikaa, sinun tyttäres on hänelle aiwottu
 waimoksi, sillä hän pelkää Jumalaa. Kuultu-
 ansa sen, siunais Isä he molemmat. Ja Tobi-
 as piti hänensä Saran kanssa rukouksissa ja
 Jumalan pelwossa. Koska nyt Raguel näki,
 ettei Tobialle mitään pahaa tapahtunut, annoi
 hän

hän hänelle puolen tavarastansa, ja määräis toisenkin puolen kuolemansa jälkeen heille lan- kemaan. Engelin avulla sai Tobias Isänsä lainsankin Gabelilta. Sitte palais hän Saran kanssa Nineween. Hänen kauvan wiipphisänsä olit hänen vanhempansa olleet sängen murheel- liset; äiti juoksi jokapäivä ulos, istui tien wie- ressä mäjellä ja katsoi, jos hän joskus hā- nen näkis. Koska hän sitte wihdoin tuli, ensisti yksinäsä yhnä Engelin kanssa; itkit vanhem- mat ilosta. Ja koska he rukoilleet olit ja kiit- täneet Sumalaa, otti nuori Tobias kalan sap- pea ja voiteli Isänsä silmät, ja kaihi läksi hā- nen filmistānsä, niinkuin munan kalwo, niin että hän jälleen sai näkönsä. Seitsemän päivän perästä tuli nuoren Tobian waimo Sara, ja toi myötānsä kaiken sen tawaran kuin Tobias hänen kanssansa sai, niin myös sen rahan kuin Gabelilla oli lainsana ollut. Ja Tobias jutteli vanhemmillensa, kuinka paljo hywää Sumala hänelle tehnyt oli hänen matkakumpaninsa kaut- ta; ja he taritsit hänelle puolta kaikesta siitä tawarasta, kuin he myötānsä tuoneet olit. Mut- ta Engeli ei tahtonut ottaa sitä, waan sanoi: Kiittäkää te ja kunnioittakaa taiwaan Sumalaa, että Hän teille senkaltaisen armon näyttānyt on. Ettäs Sumalalle kelpaisit; niin sen piti niin oleman: ilman kiusausta ei sinun pitānyt oleman, ettäs olisit koetelluksi tullut. Sumala on minun lähettānyt parantamaan sinua, ja saattamaan poikaas onnelliseksi. Mutta minä olen Herran Engeli Raphael. Ja sen sanottu- ansa, katois hän heidän silmäinsä edestä, ja ei he häntä enāmpi nähneet. Koska nämät olit

tapahuneet, eli wanha Tobias vielä 42 ajastaitkaa, ja näki lapsensa lapset. Ja koska hän 102 ajastajan wanha oli; kuoli hän hyvässä rauhassa ja haudattiin Niniveessä kunniallisesti. Ennen kuolemaansa, käski hän poikansa elämään jumalisesti ja siwiästi, ja muuttamaan pois Niineweestä; sillä hän näki jo edelläwoittain, Ninween synneiltänsä pian häwitettävän. Ja hänen poikansa ja koko sukunsa seurasit hänen käskhänsä, ja wietit pyhää elämää; niin että he selä Jumalalle että ihmisille olit otolliset.

47. Suditha.

Sudithan Kirja.

Kuningas Nebukadnezar Niineweessä lähetti Sotapäämiehensä, Holoferneksen; kaikkia lähivaltakuntia vastaan, jotka olit katsoneet ylön hänen sanansa, ei wapaehdoisesti antain itsiänsä hänen waltansa alle. Holofernes meni matkaansa julmuudella, ryösti ja häwitti voitettuin Kansakuntain Tempelit, että hän itse kaikilta heiltä ainoana Jumalana pidettäisiin. Koska Israelin lapset, jotka Sudan maalla asuit, sen kuulit; pelkäisit he häntä suuresti. Ja kaikki Kansa huusi Herran tykö hartaasti, ja nöyryhtit heitänsä paastolla ja rukouksella, tahtoan uskalluksessa Herraan warjella heitänsä. Holophernes ihmetteli sitä, ja pyysi neuwoo Ammonin lasten Päämieheltä Akhiorilta. Tämä sanoi, he kowiästi voitettawan, jos he waan owat syntiä tehneet Jumalaansa vastaan; mutta ei voitawan mitään heitä vastaan, jos he

he Jumalansa armossa owat. Mutta tästä Ukhio-
 rin puheesta julmistui Holophernes, ja käski sen-
 tähdhen hänen wietää Israelin kaupunkiin Bethu-
 liaan odottamaan samaa kadotusta kuin hän heil-
 kin oli aikonut. Kewiämmiin woittaaksensa hei-
 tä, annoi Holophernes poikki hakata kaiwon to-
 rit, ja asetti wahdit wähemmille kaiwoille Be-
 thulian ympärillä, jonkatähdhen kaupunkiin tuli
 niin suuri weden puutos, että he enemmin tah-
 doit itsensä antaa, kuin kuolla janoon. Mutta
 Ylimmäinen Pappi Dzas waadei heidän wie-
 lä kuitenkin wiisi päiwää odottamaan Herran
 apua. — Kaupungissa oli yksi jumalinen ja hy-
 wässä armossa pidetty leikki, nimeltä Juditha:
 hän oli Jumalalta säättö wapahtamaan kau-
 punkia. Hän käski asujammia uskaltamaan
 Herraan, ja ahkerasti rukoilemaan Jumalaa
 hänenkin edestänsä; meni niin matkaansa pii-
 koinensa, sanomata mitä hän aikoi tehdä. Tul-
 tuansa wihollisten leiriin, pyysi hän wietää Ho-
 lopherneksen luoksi, sanoen tahtowansa ilmoittaa
 hänelle, kuinka hän huokiammin taidaisi woit-
 taa kaupungin. Tästä sanomasta ihastui Holo-
 phernes, ja salli hänelle, mitä hän aikomustansa
 edesauttaaksensa pyysi häneltä. Meljäntenä päiwä-
 nä teki Holophernes palwelioillensa ehtoollisen ja
 kutsui Judithankin pöytäänsä, ja joi ylönn pal-
 jo wiinaa, ettei hän ikään niin paljo juonut
 ollut. Niin teit myöskin hänen wieraansa; jon-
 ka tähdhen raskas uni kohta saawutti heidän.
 Ja Juditha seisoi wuoteen edessä ja rukoili sa-
 laisesti khyneillä: Herra Israelin Jumala!
 wahwista minua tällä hetkellä. Sitten otti hän
 Holopherneksen miekan, ja hakkais sillä poikki
 hä-

Hänen päänsä, jonka hän sitte käski piikansa panna ewäsäkkiinsä. Sen jälkeen palais hän salaista tietä Raupungin porttiin. Ja koska wartiat kuulit hänen äänensä, kutsuit he kohta sinne Raupungin wanhimmat. Niin Suditha weti ulos säkistä Halopherneksen pään. Ja kansa riemuitsi suuresti ja karjarsit ulos päivän koi-
tossa suurella riekkunalla. Usyrialaiset nostit kapinan Holopherneksen majan edessä sillä ei he tohtineet sisälle mennä häntä herättämään: mutta koska ei se mitään waijuttanut, menit he sisälle, ja löysit Wäämiehensä kuolleeksi. Peljästyneet siitä, paknit he kohdastansa. Ja Israelin lapset sait siitä niin paljo kalua, että he kolmekymmentä päivää jawoit saallistansa. Akhior, joka ennen oli pakana ollut, tuli tästä tapauksesta niin liikuttetuksi, että hän käänsi itsensä Israelin joukkoon, ja uskoi Herran Jumalan. Mutta Suditha ja kaikki kansa kiitit ja ylistit Jumalaa, sen ihmeellisen pelastuksen edestä.

48. Kolmemiestä tuliseissa pätsissä.

Dan. K. 3 Luk.

Kuningas Nebukadnezar teetti kultaisten kumwan, kuuttakymmentä kynnärää korkian ja kuutta kynnärää lewiän, ja annoi panna sen Duran kedolle Babelissa. Sokainen käskeettiin sitä kumartamaan, ja joka ei sitä tehnyt piti tuliseen pätsiin heitettämän. Koska sitten merkki annettiin kaikkinaisilla soittamisilla; maahan lankeisit kaikki kansat, ja kumarsit sitä kullaista kumaa. Mutta kolme Sudalasta, Sadrah, Mesakh ja Abednego eiwät kumartaneekkan sitä.

Sis-

Silloin kutsui Kuningas kiukussansa he edes, ja käski heidän tehdä niinkuin jo ennen oli käsketty. Mutta he sanoit, ei tahtowansa palwella kultaista kувaa, waan totista Jumalaa ainoastansa. Tästä tuli Nebukadnezar täyteen kiukkua, ja käski, että pätssi piti seitsemän kertaa kuumemmaaksi tehtämän kuin muulloin tehtiin. Niin sidottiin nämät miehet ja heitettiin keskelle tulista pätssiä: ja kuumuus oli niin kova, että sotamiehet, jotka heidän sinne heitit, kuolit tulen liekistä. Mutta ne kolme miestä käwelit wahingoittamatoinna ympäris pätssiä, ja Herran Engeli poispoisti liekin heistä. Vieläpä weisaisiwatkin he tulen keskellä toisen Sumalan kunniaa. Koska Kuningas sen näki, hämmästyhi hän ja kutsui heidän ulos pätssistä. Ja tuli ei ollut heitä mitään wahingoittanut, ei heidän hiuskarwanjakkaan polttanut, eikä waatteitansa muuttanut; eikä myös tulen kartuakaan heissä tuntunut. Sen jälkeen annoi Kuningas käskyn käydä, ettei kenenkään pitänyt Sadrahin, Mesakhin ja Abednegon Jumalaa pilkkaman; sillä ei yhtään muuta Jumalaa ole, joka niin pelastaa taitaa kuin Hän.

49. Susanna.

Oli yksi mies Babelissä, Sojakim nimeltä, joka oli sangen rikas ja arwossa pidetty. Hänen emäntänsä, Susanna, oli sangen ihana ja jumalinen; sillä hänen jumaliset wanhempansa olit opettaneet hänen Jumalan Laissa. Kaksi wanhaa Kansasta olit sinä vuonna Tuomariksi pan-

pantu; ja he tulit joka päivä Sojakimin tykö, asettamaan Kansan riitoja. Nämät miehet sytyit pahasta himosta Susanna vastaan. Koska he kerran toinen toisellensa olit pahan himonsa tunnustaneet; mielistyit he kätkemään itsensä yrttitarhaan, johonka Susanna jäljestä puolenpäivän, tavallisuudensa jälkeen, tuli pesemään itseensä. Heidän lymyssä ollessansa, tuli Susanna kahden piikansa kanssa; mutta lähetti ne wahan hetken perästä pois, tuomaan Balsamia ja saipua. Silloin tulit ne kaksit lymynyttä Tuomaria, ja ilmoitit hänelle aikomuksensa. Jos ei hän tahtonut kuulla heitä; uhkaisit he tunnustaa, löytäneensä nuoren miehen yksin hänen kanssansa, ja hänen sentähden piikansa pois lähettäneen. Peljästynyt tästä, näki Susanna ahdistuksensa ja rupeis ilmeisesti huutamaan. Mutta ne wanhat huusit myös häntä vastaan; niin että talon wäki kokoontui yrttitarhaan. Tuomarit kannoit häntä vastaan, niinkuin he uhanneetkin olit; hän wiettiin oikeuteen ja tuomittiin, Tuomarein todistuksen jälkeen, awioliiton rikoksesta kuolemaan. Susanna itki ja awuksi huusi Herraa Jumalaa; wiatomuudensa ilmesaattamiseen. Ja Jumala kuuli hänen huutonsa. Sillä häntä kuoleman wietäisä, kehoitettiin nuorukaisen Danielin sydän, ja hän huusi forkiasti: minä tahdon olla wiatoin tämän weressä. Kansa tahdoi tietää hänen tarkoitustansa niillä sanoilla; ja hän wadei uutta tutkistelemusta toimitettawaksi. Mutta Tuomarein ei sallinut hän yhtä haawaa wadata, waan erittäisin. Hän kysyi ensimmäiseltä: kunka puun alla sinä olet nämät yhdesä löy-

löhtänyt? Mutta hän vastais: Vehmuksen alla. Toinen taas vastais samaan kysymykseen: Sammen alla. Siitä huomaitti jokainen, väärin Susannaa vastaan kannetuksi. Sentähden wa-pahdettiin hän; mutta Tuomarit tapettiin.

50. Iſraelilaiſten takaiſin tulo ja Tempelin rakennus.

Esran ja Nehemian Kirjat.

Koska Syrus, joka Raamatussa Korekseksi kutsutaan, oli Persian Kuningas; herätti Herra hänen hengensä, laskemaan Iſraelilaiset kotia Iſraïnsä maalle, ja antamaan heidän siellä uudestansa raketa Jumalan Tempelin. Ja Kuningas annoi myöskin heille takaiſin kaikki Herran huoneen astiat, jotka Nebukadnezar oli ottanut Jerusalemissa. He palaisit vuonna 525 ennen Kristuksen syntyä, tästä seitsemän kymmenen vuotifesta fankiudestansa, ja heidän lukunsa oli 50,000 henkee. Takaiſin tultuansa, uhraisit he Herralle, ja rupeisit perustamaan Herran Tempeliä. Mutta koska Judan ja Benjaminin sukukuntain viholliset, Samarialaiset, sen kuulisit; saatit he Kuningaan estämään heidän Tempelinsä rakennuksen; niin ettei sitä taittu aljettaa, ennen kuin 16 ajastaiſaa sen jälkeen, Persian Kuningaan Dariuksen toisena hallituksen vuotena. Se kesti neljä ajastaiſaa, ja Iſraelin lapset wihit sen walmiiksi saadun Tempelinsä ilolla, uhrilla ja juhlilla.

Iſraelin lapset asuit sen jälkeen rauhoitetut Jerusalemissa ja pitkin Judan maata, hallitut

litut Ylimmäisiltä Napeiltansa ja Persian Kuninkaan Päämiehiltä. Ja Sumala lähetti heille monta Prophetata ja muita pyhiä miehiä, joista olit Esra, toimelias kirjanoppinut Moosoksen Laissa, ja Nehemia, joka uudestansa rakensi Jerusalemin muurit porttinsa; sillä ne oli hamasta Kaupungin hävityksestä maahan jätettyinä olleet. Senjälkeen elit Israelin lapset Makedonialaisten, Syrialaistaen ja Egyptiläisten wallan alla; mutta heillä olit kuitengin Ylimmäiset Pappinsa, he pidit Lajin, ja asuit kauwan aikaa onnellisena ja tyytyväisinä Isäinsä maalla.

51. Israelilaisia sorretaan.

Makabeeriläisten 1 ja 2 Kirja.

Noin kahden vuosisadan perästä palattansa Babylonian fankiudesta, tähtyi Israelilaisten antaa itsiänsä Makedonian Kuninkaan Aleksanderin valtaan. Koska sitten, tämän kuoltua, waltakunta hänen Kenraaliltansa jätettiin; joudui Sudan maa Syrian waltakunnan osuuteen. Tämän Kuningosta oli Antiochus Epiphanes niin julma, että hän tahdoi wäjittää Israelin lapsia luopumaan uskostaan, ja annoi julmasti waiwattaa ja murhatta niitä, jotka ei kuulleet häntä. Yhtä heidän Kirjanoppineistansa, ijällistä Eleazaria, waadittiin syömään sijan lihaa, joka soti Sudalaisten Lakia vastaan, ja että ne, jotka asetetut olit Kansaa waatimaan Lakia vastaan, olit kauwan hänen tunteneet ja olit hänen ystäwänsäkin,

waa-

waadeit he häntä olewanaan syöpänänsä uhrattua
 fian lihaa, Runinkaalle mielen noutteeksi. Mutta
 se rehellinen wanha ei tahtonut saastuttaa wir-
 hetöintä wanhuuttaan karwaluudella, waan an-
 noi itsensä ennemmin waiwattaa ja kuoletettaa,
 ja jätti kuolemasansa lohdullisen esimerkin, jo-
 ka pitää kehoittaman itse kutakin urhollisuuteen
 Sumalisuudessa ja Hywisä awuisa. Stettiin
 myöskin seitsemän weljestä äitimensä fankiksi,
 piestiin ruoskilla ja nauhoilla, ja waadittiin
 sijan lihan syömisellä rikkomaan Lakiansa.
 Mutta koska he sen kielsit; julmistui Runingas,
 joka silloin oli Jerusalemissa, ja käski nopiasti
 pantaa pannut ja kattilat tulelle. Sitte käski
 hän wanhimmalta leikattaa pois kielen, ja ha-
 kattaa pois kädet ja jalat, ja hän niin raaja-
 rikkona pannussa paistettaa. Samalla tapaa
 waiwaisi hän wiisi muuta weljistä, ja he menit
 kaikki kuolemaan urhollisuudella. Ja ehkä äiti,
 nähdesänsä poikainsa waiwat, kärkei; lohdutti
 hän heitä kuitenkin toiwolla Sumalan armoon.
 Antiochus, tämän kuultuansa, tahdoi kehoittaa
 nuorimpaa poikaa luopumaan Isäinsä Rajista;
 luvaten hänelle armoa. Mutta poikainen kielsi
 urhollisesti, ja kehoitti waan teloittajia, koska
 he wiiohyttelit, tottelemaan tyrannin käskyä.
 Siitä tuli Runingas hulluksi ja kiukkuun, niin
 että hän annoi häntä vielä lowemmin piinattaa
 kuin muita. Niin kuoli tämäkin, pannen kai-
 ken turwansa Sumalaan. Wiimmeiseltä myös
 Nitikin murhattiin.

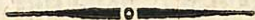
52. Israelilaisten lopullinen häviö.

1 ja 2 Makab. Kirja.

Monen Israelin lapsista urhollisesti kuolemaa kärsessä, kofit toiset vastaanseisoo wäkiwaltaa: joiden joukosta olit Pappi Matathias ja hänen wiisi poikaansa merkillisimmät. Nämät waelfit lujasti Israelin maata ympäri, maahankukistit epäjumalten altarit, kofoisit Laifikirjoja, ja suojelit Lakia kauwan aikaa pakanain woimaa vastaan. Matathian kuoltua, tuli hänen poikansa Judas Makabeus, wäkewä ja jalo sotamies, Israelilaisten Päämieheksi. Tämä loi Antiookhusen Päämiehinensä monessa tappeluksessa. Karkotettuaansa wiholliset, meni hän weljinensä Jerusalemiin, puhdisti Temppelin joka oli häwitetty, ja wahwisti Pyhät jotka pakanat olit kufistaneet. Senjälkeen uhraisit he, ja kiitit Jumalaa suurella ilolla ja riemulla. Kuningas Antiookhus Epiphanes, joka niin julma oli ollut Judalaisille, kuoli joku aikafen jälkeen suurimmassa wiheliäisyydessä, kowissa omantunnon soimauksissa ja hionpalttinessa murheessa. Hänen kuoltuansa tuli hänen poikansa Antiookhus Eupator Kuninkaaksi, ja piti sotaa Judalaisia vastaan. Mutta koska Judalaiset olit hõneet hänen, teki hän rauhanheidän kansansa. Judan waltakunnan suuremmaksi wakuudeksi, lähetti Judas sanansaattajat Romalaisten tykö, tekemään ystäwyyden liitonheidän kansansa. Tämä oli Romalaisille otollista, ja he suostuit molemmin puolin olla awulliset toinen toisellensa. Siihen aikaan kä-

kai-

Käisi Syyrialaiſten Kuningas Demetrius uudeſtansa Iſraelilaiſia waſtaan. Ja koſka nämät peljäſtykſiſänſä tahdoit antaa itſenſä, kehoitti ja waadei Judas heidän ſotimaan, mutta ei tainnutkaan ſillä erällä woittaa wihollifianſa, waan kaatui tappeluſſeſſä, ja ne jotka jääneet olit pakenit. Hänen jälkeensä annettiin hallitus hänen weljellensä Jonathanille. Hän woitti Kansanſa wihollifet, teki maan wapaakſi ja uudifti liiton Romalaiſten Kansſa. Tämä ſuku hallitti ſitte Iſraelin lapſia yli ſeittſemänkymmenen ajatajan, mutta eripuraiſuuden ja jumalattomuuden tähden lankeiſi Judan maan kunta lopullifeſti niin, että Romalaiſet tehit itſenſä ſen herroiſſi. He aſetit ſiihen enſiftikakſi Stothollaria, mutta annoit ſitte toifele heiftä Kuninkaan nimen. Siitä ajata oli Judalaiſten wapaus ijäkſi kadonnut, ehkä he toſin ſaiwat pitää oman Lakinſa ja Jumalanſa palweluſſen.

In dem Jahre 1784, am 2ten Febr. wurde
 die erste Versammlung gehalten. Zu dem Ende
 ward beschlossen, dass jeder Mann, welcher
 in dem Orte wohnt, einen Beitrag zu dem
 Bau einer Kirche geben solle. Die Summe
 der Beiträge betrug 1000 Reichthalen.
 Am 1ten März wurde die Grundsteinlegung
 vorgenommen. Die Kirche ward am 1ten
 October 1785 eingeweiht. Die Kosten
 des Baus betragen 12000 Reichthalen.
 Die Kirche ist ein reines Giebelwerk
 von 20 Fuß Höhe. Die Länge beträgt
 40 Fuß, die Breite 20 Fuß. Die Kirche
 ist mit einem Kupferdach bedeckt.
 Die Orgel ist von 1785. Die Kirche
 ist ein reines Giebelwerk von 20 Fuß
 Höhe. Die Länge beträgt 40 Fuß, die
 Breite 20 Fuß. Die Kirche ist mit
 einem Kupferdach bedeckt. Die Orgel
 ist von 1785. Die Kirche ist ein
 reines Giebelwerk von 20 Fuß Höhe.
 Die Länge beträgt 40 Fuß, die Breite
 20 Fuß. Die Kirche ist mit einem
 Kupferdach bedeckt. Die Orgel ist
 von 1785. Die Kirche ist ein reines
 Giebelwerk von 20 Fuß Höhe. Die
 Länge beträgt 40 Fuß, die Breite 20
 Fuß. Die Kirche ist mit einem Kupfer-
 dach bedeckt. Die Orgel ist von 1785.

In dem Jahre 1784, am 2ten Febr. wurde
 die erste Versammlung gehalten. Zu dem Ende
 ward beschlossen, dass jeder Mann, welcher
 in dem Orte wohnt, einen Beitrag zu dem
 Bau einer Kirche geben solle. Die Summe
 der Beiträge betrug 1000 Reichthalen.
 Am 1ten März wurde die Grundsteinlegung
 vorgenommen. Die Kirche ward am 1ten
 October 1785 eingeweiht. Die Kosten
 des Baus betragen 12000 Reichthalen.
 Die Kirche ist ein reines Giebelwerk
 von 20 Fuß Höhe. Die Länge beträgt
 40 Fuß, die Breite 20 Fuß. Die Kirche
 ist mit einem Kupferdach bedeckt.
 Die Orgel ist von 1785. Die Kirche
 ist ein reines Giebelwerk von 20 Fuß
 Höhe. Die Länge beträgt 40 Fuß, die
 Breite 20 Fuß. Die Kirche ist mit
 einem Kupferdach bedeckt. Die Orgel
 ist von 1785. Die Kirche ist ein
 reines Giebelwerk von 20 Fuß Höhe.
 Die Länge beträgt 40 Fuß, die Breite
 20 Fuß. Die Kirche ist mit einem
 Kupferdach bedeckt. Die Orgel ist
 von 1785. Die Kirche ist ein reines
 Giebelwerk von 20 Fuß Höhe. Die
 Länge beträgt 40 Fuß, die Breite 20
 Fuß. Die Kirche ist mit einem Kupfer-
 dach bedeckt. Die Orgel ist von 1785.

Uusi Testamentti.

1. Zacharias ja Elisabeth.

Luk. 1 Luk.

Kuningas Herodeksen aikaan eli yksi vanha pappi Zacharias nimeltä; ja hänen waimonsa Elisabeth, Aronin suvusta. He olit molemmat hurskaat Jumalan edessä, waeltawaiset kaikissa Herran käskyissä ja säädyissä laittamattomasti. Mutta he olit surulliset sen ylitse, ettei heillä yhtään lasta ollut, ja, että he molemmat olit ijälliset, ei ollut heillä toivoakaan saavansa lastaan. Kerran Zacharian uhratesa Tempeleissä, ilmaantui hänelle Herran Engeli Gabriel. Ja kuin Zacharias hänen näki, hämmästyhi hän. Mutta Engeli sanoi hänelle: älä pelkää, Zacharia! sillä sinun rukoukses on kuulttu, ja sinun emäntäs Elisabeth synnyttää sinulle pojan, jonka sinun pitää kutsuman Johannes. Hän tulee suureksi Herran edessä, ja täytetään Pyhällä Hengellä, ja kääntää monta Israelin lapsista Herran heidän Jumalansa tytö. Ja hän käy edellä Hänen edessänsä Elian hengellä ja waimalla, kääntäin ihmisten sydämmen toimittuksensa Herralle valmistetun Kansan. Zacharias sanoi: mistä minä sen ymmärrän? sillä minä olen vanha, ja emäntäni on jo ijällinen. Engeli vastais: sinä tulet kielettömäksi, ja et saa puhua, hamaan siihen päiwään asti, jona nämät tapahtuwat, ettes uskonut minun sanaani.

Ja

Ja Zacharias tuli mykkänä ulos Tempelistä, eikä saanut puhettansa, ennen poikansa Johanneksen syntymää.

2. Marian ilmestyks.

Luk. 1 Luk.

Ruudentena kuukautena, Engelin ilmestyksestä Zacharialle, lähetettiin sama Engeli Sumalalta Galilean kaupunkiin Nazaretiin, neitseeseen Marian tykö, joka kihlattu oli miehelle Josoph nimeltä, ja he olit molemmat Dawidin huoneesta. Ja Engeli tuli sisälle hänen tykönsä ja sanoi: Terwe armoitettu! Herra on sinun kanssas: siunattu sinä waimoin seasä. Neitsy Maria hämmästyhi ja ajatteli, millinen se terwehdys oli. Mutta Engeli sanoi wielä ystävällisesti: älä pelkää, Maria! sillä sinä löysit armon Sumalan tykönä. Ja katso, sinä sijität Lohdusfas ja synnyttät pojan, ja sinun pitää kutsuman hänen nimensä Jeesus. Sen pitää oleman suuren ja pitää kutsuttaman Ylimmäisen Pojaaksi, ja Hänen waltakunnallansa ei pidä loppua oleman. Maria kysyi, kuinka se taidais tapahtua: Engeli wastais: Pyhä Henki tulee sinun päälles, ja Ylimmäisen woima warjoo sinun, sentähden myös se pyhä, kuin sinusta syntyy, pitää kutsuttaman Sumalan pojaaksi. Sen oheessa muistutti hän myöskin Marialle, wahwistaaksensa hänen uskoonsa, että Elisabethin hänen lankonsa, ehkä jo kyllä ijällinen, oli kuitenkin kohta synnyttävä pojan: sillä Sumalan edessä ei ole yhtään asiaa mahdotointa.

Niin

Min sanoi Maria: katso, Herran piika: ta-
pahtukoon minulle sinun sanas jälkeen. Ja En-
geli läksi hänen tykönsä.

3. Maria orpanoitsee Elisabethiä.

Luk. 1 Luk.

Minä päiwinä nousi Maria ja meni kii-
ruusti ylös mäkiyliin Sudan Kaupunkiin, ter-
wehtämään lankoonsa Elisabethiä. Ja hänen
tultuansa Zakharian huoneeseen ja tervehditty-
änsä, täytettiin Elisabeth Pyhällä Hengellä, ja
huusi: Siunattu olet sinä waimoin seasä, ja
siunattu on sinun kohtus hedelmä. Ja autuas
sinä joka uskoit, sillä ne täytetään, kuinsinulle
ovat sanotut Herralta. Ja Maria sanoi: Mi-
nun sieluni suuresti ylistää Herraa, ja minun
henkeni iloitsee Jumalassa minun wapahtajas-
fani, että Hän katsoi piikansa nöyryyttä: täst-
edes pitää kaikkein sukukuntain minua autuaaksi
kutsuman. Sillä se woimallinen on suuria ih-
meitä tehnyt minun kohtaani, ja Hänen nimen-
sä on pyhä. Ja Hänen laupiudensa pysyy su-
wusta sakuun, niille jotka Häntä pelkäävät.
Hän osootti woiman käsiwarrellansa, ja hajotti
koriait heidän sydämmensä mielestä. Woimalli-
set on Hän kukistanut istuimelta, ja korotti
nöyrät. Isoomat täytti Hän hywyhdellä, ja rik-
kaat jätti tyhjäksi. Hän korjais Israelin, pal-
weliansa, muistain omaa laupiuttansa (niinkuin
Hän on puhunut meidän Isillemme, Abraha-
mille ja hänen siemenellensä) ijankaikkisesti. Ja
Maria oli Elisabethin tykönä lähes kolme kuu-
kautta, ja palais kotiansa.

4. So-

4. Josoph ja Maria.

Matth. 1 Luf.

Meitsy Maria oli kihlattu puusepälle (tim-
mermannille), Josoph nimeltä. Tämä ei tiennyt
mitä Marialle oli tapahtunut, ja ajatteli, löyt-
tyänsä hänen raskaana, hiljaisuudessa ylönan-
taa hänen. Mutta koska hän näitä ajatteli,
ilmestyi Herran Engeli hänelle unessa, ja sanoi:
Josoph Dawidin poika! älä pelkää ottaakses
Mariaa, puolisos, tygös, sillä se kuin hänensä
on siinnyt, on Pyhästä Hengestä. Ja hänen
pitää synnyttämän pojan, jonka nimen sinun
pitää kutsuman Jesus, sillä Hän on vapah-
wa Kansansa heidän synneistänsä. Herättyän-
sä unesta, teki Josoph, niinkuin Engeli oli hä-
nen käskenyt, ja otti puolisonsa tygönsä. Mut-
ta tämä on kaikki tapahtunut, että tähtetäisin,
Kuin Herralta on sanottu Prophetan kautta.

5. Johannes Kastajan syntymä.

Luf. 2 Lufu.

Elisabethin synnyttämisen aika tähtettiin,
ja hän synnytti pojan. Koska hänen kylälli-
sensä ja lankonsa kuulit sen, iloitsit he hänen
kansansa Herran suuren laupiuden tähden.
Mutta kahdeksantena päivänä tulit he ympäri-
leikkaamaan lasta, ja koska he aiwoit nimittää
hänen Isänsä nimellä; sanoi Elisabeth: ei suin-
taan: waan hän pitää kutsuttaman Johannes.
Ja he sanoit hänelle: ei ole ketään sinun suku-
kunnassas, joka kutsutaan sillä nimellä, ja wiit-
tai-

taisit hänen Isällensä, miksi hän tahtoi hänen nimitettää. Ja hän anoi taulua, ja kirjoitti: Johannes on hänen nimensä. Ja kaikki ihmettelit. Siinä samassa aukeni myöskin hänen kiellensä, ja hän puhui kiittäin Jumalaa. Ja kaikki jotka tämän kuulit, panit sydämmihinsä, sanoten: Minkäs luulet tästä lapsesta tulewan? sillä Herran käsi on hänen kansansa. Ja Zacharias tähtettiin Pyhällä Hengellä, niin että hän ennusti pojastansa, ja weisaiji Herralle ihanan kiitoswirren.

6. Kristuksen syntymä.

Luk. 2 Luku.

Pähes 4000 ajastaikaa mailman luomisesta, käwi käsky Roomin Keisarilta Augustukselta, jonka wallan alle Judalaisetkin silloin kuuluivat, että kaikki hänen alammaisensa piti lujettaman ja weron alaiseksi laskeettaman. Kunkin tuli mennä siihen kaupunkiin, josta hän oli sukupe-
 rää, antamaan itsensä arwattaa. Niin menit Josephin ja Maria Natsaretin Kaupungista Galileasta Judeaan, Dawidin Kaupunkiin, josta kutsutaan Bethlehem, sillä he olit Dawidin huoneesta ja suwusta. Ja tapahtui heidän siellä ollessansa, että Marian synnyttämisen päivät tulit tähtetyksi. Ja hän synnytti pojan, kapaloitsi hänen ja pani seimeen, ettei heillä ollut sija majassa.

Siinnä paikkakunnassa walwoit paimenet, ja wartioitsit yöllä laumaansa. Näiden ympärillä walistui äkiltä Herran kirkkaus, ja he nä-
 jitt

jit tykönänsä Herran Engelin, joka lohdutti heitä ja sanoi: Minä ilmoitan teille suuren ilon, joka tulewa on kaikelle kansalle: Teille on tänäpänä syntynyt Rapahtaja, joka on Kristus Herra, Dawidin Kaupungissa, ja tämä on teille merkiksi, te löydätte lapsen kapaloittuna, makaawan seimessä. Ja kohta oli Engelin kanssa suuri taiwaallinen sotawäjen joukko, jotka kiitit Jumalaa ja sanoit: Kunnia olkoon Jumalalle korkeudessa, ja maassa rauha, ja ihmisille hywä tahto. Engelin pois mentyä, puhuit paimenet keskenänsä: Käykämme Bethlehemiin, ja katsokamme sitä kuin tapahtunut on, jonka Herra meille ilmoitti. Ja he menit kii- ruhtain, ja löysit Marian ja Josephin, niin myös lapsen joka makais seimessä. Koska he tämän nähneet olit, julistit he, mitä he lapsesta kuulleet olit, ja kunnioitsit Jumalaa. Mutta Maria kätki kaikki nämät sanat, tutkistellen sydämessänsä. Koska sitte kahdeksan päivää kuluneet olit, että lapsi, Eajin jälkeen, piti ympäriseikattaman, kutsuttiin hänen nimensä Jeesus, niinkuin Engeli käskenyt oli.

7. Maria käy kirkkoon, ja Jeesus siunataan Simeonilta ja Propheetisalta Annalta.

Luuk. 2 Luuk.

Koska Maria Moseksen Lain jälkeen taas sai mennä Jerusalemin Tempeliin, lapsen syntettyänsä, uhrataksensa, niinkuin sanottu on Her-

Herran Laisa; tuli myöskin yksi vanha ja hurstas mies, Simeon nimeltä, Hengen kautta Tempeliin. Pyhä Henki oli sanonut hänelle, ettei hänen pitänyt ennen kuolemaa näkemän, kuin hän näkis Herran Kristuksen. Koska nyt Simeon näki lapsen Jesuksen Tempelissä; otti hän hänen syliinsä, kiitti Jumalaa ja sanoi: Nyt sinä lasket, Herra, palvelias rauhaan menemään, sanas jälkeen, sillä minun silmäni ovat nähneet sinun autuudes, jonka valmistit kaikkein Kansain eteen, walkeudeksi walistamaan pakanoita, ja sinun Kansas Israelin kunniaksi. Ja Joseph ja Maria ihmettelit niitä, kuin Jesuksesta sanottiin. Oli myöskin siellä Prophetissa, Anna nimeltä, Phanuelin tytär, Asserin suvusta. Se oli joutunut pitkälle ijälle, eikä lähtenyt Tempelistä, palvelemasta Jumalaa paastoissa ja rukouksissa yötä ja päivää. Ja tämä tuli sillä hetkellä siihen, ja kunnioitsi myös Herraa, ja puhui Hänestä kaikille, kuin lunastusta Jerusalemissa odotit.

8. Jesuksen ilmestys kolmelle Setaisen maan wifaille.

Matth. 2 Luku.

Koska siis Jesus syntynyt oli Bethlehemiissä Judan maalla, Kuningas Herodeksen aikana, katso, tietäjät tulit Idästä Jerusalemiin ja sanoit: Kuska on se äsken syntynyt Juudalaisten Kuningas? sillä me näjimme Hänen tähtensä Idässä, ja tulimme Häntä kumarten ru-

rukoilemaan. Koska Herodes sen kuuli, hämmästytti hän, kokiis kaikki Ulimmäiset papit ja Kirjanoppineet Kansan seassa, ja kyseli heiltä, kusa Kristuksen syntymän piti. Ja he sanoit hänelle: Bethlehemissä Judan maalla, sillä niin on Propheta Mikha, 5 lukuunsa ennustanut. Silloin kutsui Herodes tietäjät salaa, tutkisteli wiivusti heiltä millä ajaalla tähti ilmestyi, ja kääski heidän Bethlehemiin mennä, wiivusti kysymään lapsesta ja sitte ilmoittamaan hänellenkin. Ja he matkustit Bethlehemiin, ja katso, tähti, jonka he olit nähneet Idässä, kääwi heidän edellänsä, niin kauwan kuin hän edelläkäyden seisahdi sen paikan päälle, jossa lapsi oli. Koska he tähden näjit, ihastuit he sangen suurella ilolla, menit huoneeseen, jonka kohdalla tähti oli seisahdanut, ja löysit lapsen Witinsä Marian kanssa. Ja maahan langeisit ja rukouit Häntä, ja lahjoitit Hänelle Kultaa, Pyhäää sawua ja Mirrhamia. Ja Jumala kielsi heitä unessa Herodeksen tygö palajaamasta, ja he menit toista tietä omalle maallensa.

9. Joseph pakenee Jesuksen kanssa Egyptiin.

Matth. 2 Luku.

Koska Staifen maan wiisaat olit menneet pois, katso, niin Herran Engeli ilmestyi Josephille unessa, sanoten: nouse ja ota lapsi äitimensä tygös ja pakene Egyptiin, ja ole siellä siihen asti kuin minä sinulle sanon. Syy siihen oli, että Herodes tahtoi tappaa Jesuksen, ja an-

annoikin, nähden itsensä tietäjiltä wietellyksi, tappaa Bethlehemissä ja kaikissa sen ääriissä kaikki kaksivuotiset ja nuoremmat poikalapset, sen ajan jälkeen, kuin hän oli tarkasti tietäjiltä tutkinut, luulten niin wälttämättömästi saawansa sen äsken syntyneen Juudalaisten Kuninkaan heidän seassansa tapetuksi. Vuotta sen jälkeen kuoli Herodes hirwiääntautiin. Kohota sen jälkeen ilmestyi Herran Engeli taas Josefille ja sanoi: nouse ja ota lapsi Utinensä, ja mene Israelin maalle, sillä ne owat kuolleet, jotka lapsen henkeä wäijhit. Joseph teki Engelin käskyn jälkeen, ja palais Natsaretiin, jossa Jeesus sitten kaswatettiin.

10. Jeesus kahdentoista wanhana.

Luk. 2 Luku.

Jeesuksen wanhemmat waelsit joka wuosi Pääsiäisjuhlaalle Jerusalemiin. Ja kuin Hän kahdentoistakymmenen ajastajan wanha oli, weit he Hänen kanssansa juhlapäiwän tawan jälkeen. Koska ne päiwät olit kuluneet, ja he palaisit kotoo kohden, jäi poikainen Jeesus Jerusalemiin, niin ettei he siitä huomainneetkaan. Ja huomattuaan luulit he Hänen olewan lankoin ja tuttavain seassa. Mutta kuin ei he Häntä löhnyneet, palaisit he Jerusalemiin etsein Häntä. Ja tapahtui kolmen päiwän perästä, että he löysit Hänen Tempelissä istuwan opettajain keskellä, kuultelewan heitä ja kysywan heiltä. Ja kaikki, jotka Hänen kuulit, hämmästyit Hänen ymmärrystänsä ja wastauksiansa. Koska
nyt

nyt Maria sai nähdä Hänen, sanoi hän: Poikani! miksis meille näin tehit? katso, sinun Isäs ja minä olemme murhehtien etsineet sinua. Jeesus vastais: mitästä te minua etsitte? ettekö tiedneet, että minun pitää niissä oleman, jotka minun Isäni ovat? Ja ei he ymmärtäneet sitä sanaa, kuin Hän heille sanoi. Ja Hän meni heidän kansansa takaisin Natsaretiin, ja oli heille alammainen. Ja Jeesus menestyi wiisaudessa ja iijässä ja armossa, Sumalan ja ihmisten edessä.

II. Johannes Kastaja.

Matth. 3 Luku.

Jesuksen Galileassa ollessa, tuli Johannes Kastaja ja saarnais Judean korwessa, ja sanoi: Tehkää parannus, sillä taiwaan waltakunta on lähestynyt. Tämä Johannes eli sangen köyhästi: hänellä oli waate Kameelin karwoista, ja hihnainen wyö hänen wyöllänsä, ja hänen ruokansa oli heinäsiikat ja metsähunaja. Silloin meni hänen tygönsä Jerusalemi, ja koko Judea, ja kaikki maakunta Jordanin ympäriltä, ja he kastettiin häneltä Jordanissa, ja tunnustit syntinsä. Ja hän saarnais kansalle ja sanoi: Tehkää parannuksen soweliaita hedelmiä. Mutta koska hän monta Phariseuksista ja Saduseuksista näki tulewan hänen kasteensa tygö, sanoi hän heille: Te köyhärimmetten siikiät! kuka teitä neuvoi pakenemaan tulewaista wihaa? Pawiammalta wertais Johannes katumattomat syntiset hedelmättömiin puihin sanoten: jo myös on kirwes pantu puiden juurelle: sentähden jokainen puu,

puu, joka ei tee hyvää hedelmää, hakataan pois ja tuleen heitetään. Kansan luultessa hänen Kristukseksi, sanoi hän: Minä tosin kastan teitä vedellä parannukseen, mutta se, joka minun jälkeeni tulee, on wäkewämpi minua, jonka henkiä en minä ole kelwollinen kantamaan, Hän kastaa teitä Pyhällä Hengellä ja tulella.

12. Jeesus kastetaan.

Matth. 3: 13—17. Mark. 1: 9—11. Luuk. 3: 21—23.
Joh. 1: 32—34.

Johanneksen kastaissa Jordanissa, tuli Herra Jeesuskin kastettaa häneltä. Mutta Johannes kielsi Häneltä, sanoten: minä tarwitsen sinulta kastetta. Niin wastais Jeesus ja sanoi: falli nyt, sillä näin meidän sopii kaikkea wanhurskautta tähttää, ja hän sallee Hänen. Koska Jeesus kastettu oli, astui Hän kohta ylös wdestä: ja katso, taiwaat aukenit Hänelle, ja hän näki Sumalan Hengen tulewan alas, niin kuin kyhkyisen, ja tulewan Hänen päällensä. Ja ääni taiwaasta sanoi: Tämä on se minun rakas poikani, johonka minä mielistyin. Tästä tuli Johannes wakuutetuksi, Jeesuksen olewan mailman Wapahhtajan, sillä hänelle oli sanottu, sen olewan Messiauksen, jonka päälle hän näki hengen tulewan ja seisahhtawan. Koska Johannes päiwää sen jälkeen sai nähdä Jeesuksen, sanoi hän: Katso, Sumalan karitsa, joka poisottaa mailman synnit. Ja Jeesus oli silloin lähes kolmenkymmenen wuotinen, ja luulttiin olewan Josephin poika Natsaretistä.

13. Jeesus kiusatan perkeleeltä.

Matth. 4: 1—11. Mark. 1: 13. Luk. 4: 1—13.

Koska Jeesus oli tullut pyhästä kasteesta, tähtetthnä Pyhällä Hengellä, wiettiin Hän hengeltä korpeen, jossa Hän kiusattiin perkeleeltä. Ja koska Hän oli paastonnut neljäkymmentä vuorokautta, sitte Hän isois. Ja kiusaaja tuli Hänen tykönsä ja sanoi: Jos sinä olet Jumalan poika, niin sano, että nämät kivet leiwiksi tulewat. Mutta Jeesus wastais: kirjoitettu on: ei ihminen elä ainoasti leiwästä, mutta jokaisesta sanasta, kuin Jumalan suusta lähtee (5 Mos. 8: 3). Silloin wei perkele Hänen kanssansa Jerusalemiin, asetti Tempelin harjalle ja sanoi: jos sinä olet Jumalan poika, niin laske sinus alaspäin, sillä kirjoitettu on: Hän antaa käsken Engelleillensä sinusta, ja he käsissänsä kantaawat sinun, ettes joskus jalkaas kiween loukkais. Niin Jeesus sanoi hänelle: taas on kirjoitettu: ei sinun pidä kiusaaman Herraa sinun Jumalaas (5 Mos. 6: 16). Taas wei perkele Hänen korkialle wuorelle, osootti Hänelle kaikki mailman waltakunnat ja niiden kunnian, ja sanoi: nämät kaikki minä annan sinulle, jos sinä lankeet maahan ja rukoilet minua, sillä minun haltuuni owat ne annetut, ja minä annan ne kenelle minä tahdon. Niin sanoi Jeesus: mene pois satana, sillä kirjoitettu on: Herraa sinun Jumalaas pitää sinun kumartaman, ja Häntä ainoa palweleman (5 Mos. 6: 13). Silloin jätti Hänen perkele, ja katso, Engelit tulit ja palwelit Häntä.

14. Jeesus alkaa opetuswirkansa ja kutsuu Opetuslapsia.

Matth 4: 12. Mark. 1: 14. 3: 13. Luk. 4: 14. 6: 14.
10: 1. Joh. 1: 37.

Senjälkeen matkusti Jeesus Galileaan, ja asui Kapernaumisssa. Siitä ajasta rupeis Jeesus hengen voimassa opettamaan kansaa ja saarnaamaan Jumalan Waltakunnan Ewangeliumia, sanoten: Aika on täytetty, ja Jumalan Waltakunta on lähestynyt; tehkääät parannus, ja uskoakaa Ewangeliumi. Kaksi Johanneksen opetuslapsista, kuuluttuansa Johanneksen todistuksen Jeesuksesta, seuraisit Jeesusta: ja Hän sallee sen. Toisen nimi näistä oli Andreas, joka sitte ensin löysi veljensä Simonin, ja sanoi hänelle: me löysimme Messiauksen, ja wei hänen Jeesuksen tykö. Mutta koska Jeesus katsoi hänen päällensä, sanoi Hän: sinä olet Simon Jonan poika, ja sinä pitää kutsuttaman Klephas (Petrus), se on niin paljo kuin kallio. Sitte matkusti Jeesus lawiammalta Galileaa kohden, löysi Philippuksen, ja sanoi hänelle: seuraa minua. Philippus löysi Nathanaelin, joka myöskin seuraisi Jeesusta. Ehkä ei nämät kohta alati olleet Jeesuksen Oppia kuulemassa, waan näkhyvät joskus eroinneiksi Hänen seurastansa, olit he kuitengin otetut Hänen Opetuslapsiksensa. Niistä, kuin sillä tavalla wähitellen olit kokoontuneet Hänen seuraansa, walitsi Hän kaksitoistakymmentä, jotka Hän kutsui Apostoleiksi, se on Lähetetyiksi eli Saansaattajiksi. Nämät olit: Simon, Pietariksi

F

kut-

kutsuttu, ja Andreas hänen veljensä; Zebedeufen pojat Jakobus, vanhempi, ja Johannes; Bartholomeus, Mattheus, Thomas, Jakobus, Alphein poika, Judas Taddeus eli Labbeus, Simon Zelotes (Kuwaaja) Kanasta; ja Judas Iskariot.

15. Jeesus puhuu Samarialaisen vaimon kanssa.

Joh. 2, 3 ja 4 Luku.

Galileasta oli Jeesus jälleensä matkustanut Jerusalemiin Pääsiäiselle, puhdistanut Temppelin uhrieläwain myhjiistä ja rahan waihetajista, puhutellut Nikodemusta, ja matkusti nyt uudestansa Galileaan. Mutta Hänen piti Samarian kautta waeltaman, ja niin tuli Hän Samarian Kaupunkiin, joka kutsutaan Sichar. Wähynyt matkasta, istui Hän ulkona Kaupungista lähteen päällä, joka kutsutaan Jakobin lähteeksi. Miin tuli yksi Samarian waimo, wettä ammuttamaan, ja Jeesus sanoi hänelle: anna minun juodakseni. Sanoi Samarian waimo: kuinka sinä minulta juoda anot, joka olet Juudalainen, ja minä olen Samarialainen? sillä ei Juudalaiset pidä yhtään kansakäymistä Samarialaisten kanssa. Jeesus wastais: jos sinä tiedäisit Jumalan lahjan, ja kuka se on joka sinulle sanoo: anna minun juodakseni, niin sinä anoisit häneltä, ja hän annais sinulle eläwää wettä. Sanoi waimo hänelle: Herra! anna minulle sitä wettä. Jeesus sanoi hänelle: mene, kutsu miehes, ja tule tänne. Waimo wastais:

tais: ei minulla ole miestä. Sanoi Jeesus: oikein sinä sanoit: ei minulla ole miestä. Sillä wiisi miestä on sinulla ollut, ja se kuin sinulla nyt on, ei ole sinun miehes: sen sinä oikein sanoit. Waimo sanoi Hänelle: Herra, minä näjen että sinä olet Propheta; mutta Jeesus ilmoitti itsensä hänelle, sanoten olewansa se odotettu Messias. Niin waimo jätti wesiastiansa, ja meni Kaupunkiin, ja puhui niille ihmisille kaikki mitä tapahtunut oli. Ja he tulit Kaupungista Hänen tyhkönsä, ja rukoilit Häntä wiipymään heidän tyhkönsä, ja Hän wiipyi siellä kaksi päivää. Monta Samarialaista uskoit Hänen päällensä, ja sanoit waimolle: En me nyt sillen usko sinun puhees tähden, sillä me olemme itse kuulleet, ja tiedämme että Hän on totisesti Kristus, mailman Wapahtaja.

16. Jeesus parantaa Sodanpäämiehen palvelian Kapernaumisssa.

Matth. 8: 5—13. Luk. 7: 1: 10.

Samariasta matkusti Jeesus Galileaan. Mutta koska Hän oli Kapernaumiin mennyt, tuli Sodanpäämies Hänen tyhkönsä, rukoi ja sanoi: Herra! minun palveliani sairastaa kotona halwattuna, ja kowin waiwataan. Kaupungin wanhimmat rukoilit myöskin hänen edestänsä. Jeesus sanoi: minä tulen ja parannan hänen. Niin Sodanpäämies vastais: Herra! en ole minä mahdollinen, että sinä tulet minun
kat-

Kattoni ala, waan sano ainoasti sana, niin minun palveliani paranee. Koska Jeesus tämän kuuli; ihmetteli Hän ja sanoi: totisesti sanon minä teille: en ole minä löhynnyt sentkaltaista uskoa Israelisä. Sitte sanoi Hän Godanpäämiehelle: mene, ja niinkuin sinä uskoit, niin sinulle tapahtukoon. Ja sillä hetkellä parani hänen palveliansa.

17. Nain Lesken pojasta.

Luk. 7 Luku.

Ja tapahtui senjälkeen, että Hän meni Raupunkiin, joka Nain kutsutaan, ja Hänen kansansa menit monta Hänen Opetuslastansa ja paljo wäkee. Mutta koska Hän Raupungin porttia lähestyi, katso, kuollut kannettiin ulos, joka oli äitinsä ainoa poika, ja se oli leski, ja paljo Raupungin kansasta käwi hänen kansansa. Koska Herra hänen näki, armahti Hän häntä ja sanoi hänelle: älä itke. Ja meni ja rupeis paariin, ja kantajat seisahdit. Ja Hän sanoi Nuorukainen! nouse ylös. Ja kuollunoustituallensa, ja rupeis puhumaan. Ja Hän antoi sen äitillensä. Ja pelko tuli kaikille, ja he kunnioitsit Jumalaa, sanoten: suuri Propheta on noshnut meidän sekaamme, ja Jumala on kansaansa etsinyt. Ja tämä sanoma kuului Hänestä kaikkeen Judeaan, ja kaiten sen lähimaa-Eunnan ympäri.

18. Jeesus parantaa sairaan Be- thestan lammikon tykönä.

Joh. 5: 1—14.

Koska Juudalaisten juhlapäivä lähes-
tyi, meni Jeesus ylös Jerusalemiin. Mutta
Jerusalemisä oli lammikko, Bethestaksi
kutsuttu, jossa oli wiisi wajaa, joisä
makais suuri joukko sairaita, sokerita, on-
tuwia ja halwattuja, odottain weden liikut-
tamisä. Sillä Engeli tuli alas määrättyllä a-
jaalla lammikkoon, ja sekoitti weden, ja joka
silloin ensimmäisnä weteen astui, koska se se-
koitettu oli, hän parani, ehkä misä taudisä
ikänsä hän olisi ollut. Niin oli siellä mies, joka
38 ajastaitkaa oli sairastanut. Koska Jeesus hä-
nen näki makaawan, ja tunsi hänen jo kauwan
aikaä sairastaneeksi, sanoi Hän hänelle: tahdot-
kos tulla terveeksi? Sairas wastais: Herra!
ei ole minulla sitä ihmistä, joka minun wie
lammikkoon, koska wesi sekoitettu on, mutta
koska minä tulen, on toinen minun edelläni sii-
hen astunut. Jeesus sanoi hänelle: nouse, ota
wuotees ja käy. Sa kohta parani se ihminen,
ja otti wuoteensa ja käwi. Sitte löysi Jeesus
hänen Tempelisä, ja sanoi hänelle: Katso, sinä
olet parattu: älä sillen syntiä tee, ettei
jotain pahempaa sinulle tapahtuisi.

19. Jeesus parantaa sairaan, jol- la oli kuivettu käsi.

Matth. 12: 10—15. Mark. 3: 1—6. Luk. 6: 6—11.

Jeesus meni Sabbathina Synagoggan ja

opetti. Ja katso, siellä oli mies, jolla oli kuitu kassi. Silloin kysyit Phariseukset ja Kirjanoppineet Häneltä: sopiiko Sabbathina parantaa? Sen tehit he saadaksensa kantaa hänen päällensä; sillä, heidän opetuksensa jälkeen, oli se Laissa kielletty. Jeesus vastais heitä: kuka on teistä ihminen, jolla oli lammas, ja jos se Sabbathina putois kaimoon, eikö hän tarttuisi siihen ja vetäisi ylös? Kuinka paljo jalompi on ihminen, kuin lammas? Sentähden sopii kyllä Sabbathina hyvää tehdä. Senjälkeen sanoi Hän sairaalle: nouse ja astu edes. Ja Hän sanoi heille: sopiiko Sabbathina hyvää tehdä eli pahaa? henkee vapauttaa taikka tappaa? Mutta kuin he waikenit, katsoi Hän heidän päällensä wihaisesti, ja oli murheisiansa heidän sydämensä kovuuden tähden, ja sanoi ihmiselle: ojenna kätes! Ja hän ojensi: ja se kassi tuli terweeksi, niinkuin toinenkin. Tästä tulit Kirjanoppineet ja Phariseukset tyhmyyttä tähteen, ja neuwoopidit, kuinka he Jeesuksen hukutaisit. Mutta koska Jeesus sen hymäräsi, meni Hän sieltä pois.

20. Jeesuksen wertaus neljänkaltaisesta kylwöpellosta.

Matth. 13: 1—23. Mark. 4: 1—20. Luuk. 8: 4—15.

Yhtenä päivänä läksi Jeesus huoneesta (Kapernaumisfa), ja istui Galilean meren tykönä. Ja Hänen tygönsä kokoontui paljo kansaa, niin että Hän meni hahteen ja istui, ja puhui sille kokoontuneelle kansalle paljo wertauks-

uksilla, sanoten: Kylväjä meni kylvämään. Ja hänen kylväisjansä, lankeisit muutamit tien oheen, ja ne tallattiin ja taiwaan linnut söit ne. Muutamit taas lankeisit kivistöhön, ja kōska ne tulit ylös, kuiwetuit he, ettei heillä ollut juurta eikä märkhyttä. Mutta muutamit lankeisit orjantappuroihin, ja orjantappurat hynnä käämit ylös ja tukahutit ne. Ja muutamit lankeisit hywään maahan, käämit ylös ja tehit satertaisen hedelmän. Niin Opetuslapsit kysyit Häneltä: mikä olis tämä vertaus? Hän sanoi: Siemen on Jumalan Sana. Joissa siemen lankeis tien oheeseen, ovat ne jotka kuulewat, sitte tulee perkele ja ottaa sanan heidän sydämmistansä, ettei he uskoisi ja wapaaksi tulisi. Joissa kivistöön lankeis, ovat ne jotka kuulewat sanan, ja kohta ilolla sen vastaan ottawat ja hetkeksi uskowat; mutta ei heillä olekkaan juurta, waan kōska waiwa eli waino tulee sanan tähden, niin he kohta pakenevat. Mutta se kuin orjantappuroihin lankeis, ovat ne jotka kuulewat ja menewät pois, ja tukahutetaan surusta, rikkaudesta ja elämän hekumasta, eikä kanna hedelmää. Waan hywään maahan kylvetty, ovat ne jotka sanan kuulewat ja kätkewät hywällä toimellisella sydämmellä, ja saattawat hedelmän karsiwällisyhdesä.

21. Jesuksen vertaus ohdakkeistamisesta.

Matth. 13: 24—43

Senjälkeen pani Jeesus toisen vertauksen heidän eteensä, sanoten: Taimaan Waltakunta on

on ihmisen wertainen, joka kylwi hywän siemenen peltoonsa. Mutta ihmisten maatesa, tuli hänen wihollisensa ja kylwi ohdakkeita nisuihfekaan, ja meni pois. Koska sitte oras rupeis kaswamaan, ja hedelmän kannoi, silloin näwyit myös ohdakkeet. Silloin tulit perheenisännän palweliat ja sanoit hänelle: Herra! etkös hywää siementä kylwännyt peltoos? kusta siis sil- len on ohdakkeet? Hän wastais heille: wihamies sen teki. Mutta palweliat sanoit hänelle: tahdotkos, että me menemme ja kokoomme ne? Waan hän wastais: en; ettette ohdakkeita kootessanne myös temmaisi hywnä heidän kansansa nisuja pois. Sallikaat kaswaa molemmat elon aikaan asti: ja elon ajalla sanon minä elomiehille: kootkaat ensin ohdakkeet, ja sitokaat heitä lyhteisiin poltettaa: mutta nisut kootkaat minun aittaani. — Sitten laski Jesus Kansan, ja palais kotia. Ja Hänen Dpetuslapsensa tulit Hänen tygönsä, sanoten: selitä meille se wertaus pellon ohdakkeista. Niin Hän wastais: joka kylwää hywän siemenen, se on Ihmisen poika. Pelto on mailma. Hywä siemen, ne owat waltakunnan lapset, mutta ohdakkeet owat pahan lapset. Wihollinen, joka ne kylwi, on perkele. Elon aika on mailman loppu, mutta elomiehet owat Engelit. Ihmisen Poika lähettää Engelsingä, ja heidän pitää kokoamaan Hänen Waltakunnastansa kaikki pahennukset, ja ne jotka wäärhyttä tekewät. Ja heittäwät heidän tuliseen pätsiin, siellä pitää oleman itku ja hammasten kiristys. Silloin pitää wanhurskaat kiiltämän niinkuin Aurinko heidän Isänsä waltakunnassa.

22. Johannes Kastajan kaulan leikkaus.

Matth. 14: 3—12. Mark. 6: 17—29. Luk. 3: 19, 20.

Kuningas Herodes, lijalta nimeltä Antipas, pelkäs Johannesta, että hän tiesi hänen hurstaaksi ja pyhäksi mieheksi, ja otti waarin hänestä, ja kuuli häntä monessa asiassa, ja kuulteli häntä mielellänsä. Mutta Herodes oli nainut welijensä Philippuksen emännän Herodian, ja Johannes oli hänelle sanonut: ei sinulle ole luwallinen häntä pitää. Tästä suuttui Herodias niin Johannekseen, että hän waadei Kuningaan heittämään hänen fankiuteen, ja wäyhi hänen henkeensä. Mutta kuin Kuningas tahdoi hänen tappaa, pelkäs hän Kansaa, sillä he pidit hänen Prophetana. Wiimmein käwi se siihen kuitenkin. Koska Herodeksen syntymäjuhlaa pidettiin, hyppäis Herodian tytär heidän edessänsä; ja se kelpais Herodekselle. Sentähden lupais hän hänelle, wannotulla walalla, antaa mitä itkänä hän anois, ehkä puolen waltakuntaakin. Mutta piika meni ulos ja sanoi äitillensä: mitä minun pitää anoman? Waan se sanoi: Johannes Kastajan pää. Ja hän kohta meni sisälle kiiruusti Kuningaan tykö, ja sanoi: anna minulle tässä fadisssa Johannes Kastajan pää. Kuningas tuli sängen murheelliseksi, mutta kuitengin walan tähden, ja niiden jotka yhnä aterioitsit, lähetti hän murhaajan, ja käski hänen päänsä tuoda. Niin se meni ja leikkais hänen kaulansa tornissa, ja toi hänen päänsä fadisssa, ja annoi sen piikalle, ja piika annoi sen

sen äitillensä. Koska Johanneksen Opetuslaps^{et} sen kuulit, tulit he ja otit pois hänen ruumiinsa, ja hautaisit sen.

23. Jeesus ravitsee wiisituhatta miestä.

Matth. 14: 13—21. Mark. 6: 32—44. Luk. 9: 11—17.
Joh. 6: 1—41.

Jeesus, kuultuansa Johanneksen murhatuksi, purjehti Genesaretin eli, kuin se myöskin kutsutaan, Galilean meren ylitse, siltä puolelta jossa Tiberian Kaupunki on, ja meni erinänsä Bethsaidan Kaupungin erämaahan. Koska kansa sen kuuli; noudatit he Häntä jalkaisin, että he olit nähneet Hänen merkkinsä, kuin Hän teki fairais^{sa}. Ja Jeesus meni ylös wuorelle, ja istui siellä Opetuslastensa kanssa. Ja koska Hän siis nosti silmänsä, ja näki paljo Kansaa; armahti Hän heitä: sillä he olit niinkuin lampaat, joilla ei ole paimenta. Hän puhui heille Sumalan Waltakunnasta, ja jotka parannusta tarwitsit, teki Hän terweeksi. Mutta koska ehto tuli, tulit Hänen Opetuslapsensa Hänen tygönsä, ja sanoit: tämä on erämaa, ja aika on jo kulunut; laske Kansa, että he menisit kyliin heillensä ruokaa ostamaan, sillä ei heillä ole syötäwää. Niin Jeesus sanoi heille: antakaat te heidän syödä. Mutta he sanoit: ei meillä ole tässä enää kuin wiisi leipää ja kaksi kalaa, waan mitä ne owat niin paljolle? Niin Jeesus sanoi: asettakaat Kansaa aterioitfemaan, ja he

is.

istuit ruoholle lähes 5000 miestä, ilman waimota ja lapsita. Ja Jeesus otti ne wiisi leipää ja kaksii kalaa, katsahti ylös taivaaseen, kiitti, mursi ja annoi Dpetuslapsillensa; mutta Dpetuslapset jaoit aterioitsewille, niin paljo kuin Hän tahdoi. Ja he söit kaikki, ja rawittiin. Ja koska he rawitut olit, kokoisit he tähteistä muruja, kaksitoistakymmentä koria tähteen. Koska siis ne ihmiset sen merkin näjit, kuin Jeesus teki, sanoit he: tämä on totisesti se Propheta, joka mailmaan tulewa oli.

24. Jeesus käy weden päällä.

Matth. 14: 22—34. Mark. 6: 46—53. Joh. 6: 16—21.

Rawittuansa ne wiisi tuhatta miestä, astui Jeesus yksinänsä wuorelle rukoilemaan. Mutta Dpetuslapsensa waadei Hän hahteen astumaan, ja menemään Hänen edellänsä toiselle rannalle. Nämät, tultuansa keskelle merta, sait kowan wastatuulen, niin että haaksi ahdistettiin aalloilta. Mutta yöllä neljännessä wartiasa (kello 3 aamulla), tuli Jeesus heidän tykönsä käyden merellä. Koska Dpetuslapset sen näjit, luulit he kööpin näkewänsä, ja peljästyit. Mutta Jeesus puhui kohta heille, ja sanoi: olkaat hywässä turwassa, minä olen: älkää peljätkö. Silloin wastais Petari: Herra! jos sinä olet, niin käske minun tulla tygös wetten päällä. Jeesus sanoi: tule. Ja Petari astui ulos hahdesta, ja käwi wetten päällä, tullaksensa Jeesuksen tygö. Mutta nähdesänsä ankaran tuulen, peljästyi hän, rupeis wajoomaan ja huu-

huusi, sanoten: Herra, auta minua. Niin Jeesus ojensi kohta kätensä, tarttui häneen ja sanoi: o, sinä heikko uskoinen! miksis epäilet? Koska he astuit hahteen, niin tuuli tyveni, ja he tulit Genesaretin maalle, kuin he aikoneetkin olit. Mutta ne, jotka olit habdessa, tulit ja kumarshit Häntä, ja sanoit: totisesti olet sinä Sumalan Poika.

25. Kananean waimosta.

Matth. 15: 21—28. Mark. 7: 24—30.

Sieltä meni Jeesus Tyrin ja Sidonin maan ääriin, ja meni sisälle huoneeseen, eikä tahtonut sitä kennellekkään antaa tietä: mutta ei Hän tainnut salaa olla. Ja katso Kananean waimo, joka niistä maan ääristä oli tullut, huusi Häntä, sanoten: Herra, Dawidin poika! armahda minua, minun tyttäreni waimataan hirmuifesti perkeleeltä. Mutta ei Hän sanaakaan häntä wastannut. Ja Hänen Opetuslapsensa tulit ja rukoilit Häntä, sanoten: eroita häntä sinustas, sillä hän huutaa meidän jälkeemme. Niin Hän sanoi: en ole minä lähetetty, waan kadotettu in lammasten tygö Israelin huoneesta. Mutta se tuli ja kumarshi Häntä, ja sanoi: Herra, auta minua. Niin Hän wastaten sanoi: ei ole sowliaas, ottaa lasten leipää, ja heittää penikoille. Se wastais: totta, Herra! syöwät kuitenkin penikatkin niistä muruista, jotka heidän Herrainsa pöydältä putoowat. Silloin Jeesus sanoi hänelle: o waimo! suuri on sinun uskos, tapahtukoon sinulle niinkuin sinä tah-

tahdot. Ja hänen tyttärensä tuli sillä hetkellä terweeksi.

26. Jeesus antaa näwön sokiana syntyneelle.

Joh. 9: 1—34.

Kerran koska Jeesus läksi Tempelistä, näki Hän ihmisen, joka oli sokiana syntynyt. Ja Hänen Opetuslapsensa kysyit Häneltä, sanoten: kuka syntiä teki, tämä eli Hänen vanhempansa, että hänen piti sokiana syntyvän? Jeesus vastais: ei tämä syntiä tehnyt, eikä hänen vanhempansa, mutta että Jumalan työ hänessä ilmoitettaisiin. Koska Hän tämän sanonut oli, sylki Hän maahan, ja teki lowan syljestä, woi- teli sen sokian silmät lowalla, ja sanoi hänelle: mene ja pese itses siinä lammikossa Siloam. Niin hän meni ja pesti itsensä, ja tuli näkemään. Ja ne, jotka hänen ennen olit nähneet sokiana, ei tunteneetkaan häntä enää warmaan, waan weit hänen Phariseusten tykö, jossa hänen tähtyi jutella, kuinka hän oli näkönsä saanut. Mutta ei Juudalaiset sitä uskoneet, ennen kuin hänen vanhemmiltansakkain kysyttiin, jos hän todellakin oli heidän poikansa, ja sokiana syntynyt. He vastaisit: on, mutta kuinka hän nyt näkee sitä emme tiedä. Mutta, että ihme oli tapahtunut Sabbathina, häwäisit Juudalaiset Jeesusta, ja sanoit: ei se ihminen ole Jumalasta, ettei hän pidä Sabbathia. Niin he kutsuit toisen kerran sen ihmisen, joka sokiana oli

oli ollut, ja sanoit hänelle: anna Jumalalle kunnia: me tiedämme sen ihmisen syntiseksi. Hän vastais: Jos Hän on syntinen, sitä en minä tiedä, vaan sen minä ainoasti tiedän, että minä, joka sofia olin, nyt näjen. Me tiedämme ettei Jumala kuule syntisiä, vaan joka on Jumalan palvelia ja tekee Hänen tahtonsa, sitä Hän kuulee. Ellei Hän olisi Jumalasta, niin ei Hän taidaisi mitään tehdä. Siitä suuttuit Juudalaiset, ja ajoit hänen ulos.

27. Jeesus kirkastetaan.

Matth. 17: 1—9. Mark. 9: 2—8. Luk. 9: 29—39.

Yhtenä päivänä otti Jeesus Petarin, Jacobin ja Johanneksen, ja vei heidän erinänsä kirkkialle vuorelle. Ja kuin Hän rukoili, kirkastettiin Hän heidän edessänsä, ja Hänen kasvonsa paistit niinkuin Aurinko, ja Hänen vaatteensa tulit walkiaksi niinkuin valkeus. Ja katso, heille näyhit Moses ja Elias kunniasa, puhuvan Hänen kansansa, Hänen poismentansansa, jonka Hän tähttävä oli Jerusalemissa. Mutta Petari, ja jotka hänen kansansa olit, olit unesta raskaudetut: mutta koska he heräsit, näjit he Hänen kunniansa, ja ne katti miestä, jotka seisoi Hänen tykönänsä. Ja koska ne olit lähtemisessä Jeesuksen tykö, sanoi Petari Jeesukselle: Herra! meidän on tässä hyvä olla, jos sinä tahdot, niin me teemme tähän kolme majaa: Sinulle yhden, Moseselle yhden ja Elialle yhden. Vielä hänen näitä puhuisansa, katso, paistawa pilwi ympäröi heidän:

ja

ja katso, ääni pilvestä sanoi: Tämä on se minun rakas poikani, johonka minä mielistyin, kuulkaat Häntä. Ja kuin Dpetuslapset sen kuulit, lankeisit he kasvoillensa, ja peljästyit sangen kowin. Ja Jeesus, tuli, ja rupeis heihin, ja sanoi: nostkaat, ja alkää peljätkö. Mutta koska he silmänsä nostit, ei he ketään nähneet, waan Jeesuksen yksinänsä.

28. Jeesus siunaa lapsia.

Mark. 10: 13—16. Luk. 18: 15—17.

Kerran, Jeesuksen puhuisa, tuotiin lapsia Hänen tygönsä, että Hän heihin rupeis. Mutta Dpetuslapset nuhtelit heitä, jotka niitä toit. Koska Jeesus sen näki, närtkästyi Hän ja sanoi: sallikaat lasten tulla minun tygöni, ja alkää kieltäkö heitä, sillä senkaltaisten on Jumalan waltakunta. Totisesti sanon minä teille: jokainen kuin ei Jumalan waltakuntaa ota vastaan niinkuin lapsi, ei hän suinkaan siihen tule sisälle. Ja Hän otti heitä syliinsä, pani kätensä heidän päällensä, ja siunais heitä.

29. Martha ja Maria.

Luk. 10: 38—42.

Ja tapahtui, että Jeesus meni yhteen kylään, ja yksi waimo, Martha nimeltä, otti Hänen huoneeseensa. Ja hänellä oli sisar, joka kutsuttiin Maria, joka myös istui Jeesuksen jalkain juureen, ja kuulteli Hänen puhettansa.

Mut-

Mutta Martha teki paljo askareita, pastwellen heitä. Hän tuli myös ja sanoi: Herra! etkös tottele, että minun sisareni jätti minun yksin askaroitsemaan? sano siis hänelle, että hän minua auttais. Niin Jeesus vastais: Martha, Martha, paljo sinä suret ja pyrit. Waan yksi on tarpeellinen: Maria on hywän osan walinnut, joka ei häneltä pidä otettaman pois.

30. Jeesus herättää Lazaruksen kuolluista.

Soh. 11: 1—53. 12: 10.

Marialla ja Marthalla oli weli, nimeltä Lazarus, joka sairasti Bethaniassa. Niin hänen sisarensa lähetit Jeesuksen tykö sanomaan: Herra! katso, se sairastaa, jotas rakastat. Koska Jeesus sen kuuli, sanoi Hän: ei tämä tauti ole kuolemaksi, waan Jumalan kunniaaksi; että Jumalan Poika sen kautta kunnioitettaihin. Kahden päivän perästä sen jälkeen, sanoi Jeesus Opetuslapsillensa: menkämme jälleen Judeaan; meidän ystäwämme Lazarus makaa; mutta minä menen häntä unesta herättämään. Jeesuksen tullessa Bethaniaan, oli Lazarus jo neljä päivää maannut haudassa. Koska Martha kuuli Jeesuksen tulewan, juoksi hän Häntä vastaan, ja sanoi: Herra! jos sinä olisit täällä ollut, niin ei minun welijeni olisi kuollut: mutta minä tiedän vielä, että kaikki mitä sinä anot Jumalalta, ne Jumala sinulle antaa. Jeesus sanoi hänelle: sinun welijes on nousseva ylös.

Mar-

Martha vastais: minä tiedän hänen noussevan ylösnousemisessa viimeisenä päivänä. Sanoi Jeesus hänelle: minä olen ylösnousemus ja elämä: joka uskoo minun päälleni, hän elää, ehkä hän olis kuollut. Ja jokainen joka elää ja uskoo minun päälleni, ei hänen pidä kuoleman ijankaikkisesti. Uskotkos sen? Hän sanoi: jaa, Herra! minä uskon sinun Kristukseksi Jumalan Pojaksi, joka tulewa oli mailmaan. Sitte meni hän pois, kutsumaan sisartaan Mariaa. Ja Maria tuli kohta Jeesuksen tygö, ja lankeis Hänen jalkainsa juureen. Koska Jeesus näki hänen itkewän, ja Juudalaiset hänen kansansa, kauhistui Hän hengessä, ja tuli sangen liikutetuksi, ja sanoi: kuhunka te hänen panitte? He sanoit: Herra! tule ja katso. Ja Jeesus itki. Niin sanoit Juudalaiset: katso, kuinka Hän rakasti häntä. Mutta muutamat sanoit: eikö tämä, joka sorian silmät awais, tainnut tehdä, ettei tämän kuollut olisi? Niin Jeesus taas tuli kowin liikutetuksi, meni haudalle, ja käski kiven haudan päältä pois otettaa. Sanoi Hänelle Martha: Herra! jo hän haisee, sillä hän on jo neljä päivää kuollunna ollut. Jeesus sanoi hänelle: enkö minä sinulle sanonut: jos sinä uskoisit, niin sinä näkisit Jumalan kunnian? Sitte nosti Jeesus silmänsä ylös, ja rukoi; sen jälkeen huusi Hän suurella äänellä: Bazarel tule ulos. Ja se kuollut tuli ulos sidottuna käsistä ja jalwoista kääriilinalla, ja hänen kaswonsa olit sidotut ympäri hikiliinalla. Jeesus sanoi heille: päästäkää häntä ja antakaat hänen mennä. Niin monta Juudalaisista, jotka olit Marian tygö tulleet, ja näjit ne kuin Jeesus

sus teki, uskoit Hänen. Mutta muutamat heistä menit Phariseusten tygö, ja ilmoitit heille mitä Jeesus oli tehnyt. Ja siitä päivästä pidit Ulimmäiset Papit ja Phariseukset yhteen neuvoo, kuolettaaksensa Häntä.

31. Jeesuksen vertaus tuhlaaja pojasta.

Luk. 15: 11—32.

Jeesuksen tygö tulit kaikki Publikaanit ja syntiset, kuulemaan Häntä. Ja Phariseukset ja Kirjanoppineet napisit ja sanoit: tämä syntisiä vastaanottaa, ja syö heidän kansansa. Niin Hän sanoi heille tämän vertauksen: yhdellä miehellä oli kaksi poikaa. Nuorempi heistä waadei ulos perintöosansa, Jäsänsä vielä eläissä. Ja Jäsä jakoi heille tavaransa. Ei kauwan sen jälkeen, meni nuorempi poika kaukaiselle maalle, ja hukkais siellä tavaransa irstaisuudessa. Mutta koska hän kaikki oli tuhlaannut, niin tuli suuri nälkä kaikkeen siihen maakuntaan: ja hän rupeis hätähtymään. Ja meni pois ja suostui yhteen sen maakunnan kauppiemieheen, joka hänen lähetti maankyliinsä, kaitsemaan sikojansa. Siellä pyysi hän watsaansa täyttää rawalla, jota sijat söit, ja ei kenkään hänelle sitäkään antanut. Tässä hädässänsä malttoi hän mielensä, ja muisti kuinka monella hänen Jäsänsä palkollisella oli leipää kyllä, koska hänen täytyi nälkään kuolla: päätti sentähden palaita Jäsänsä tygö, toiwoin hänen en-

tiseen hywyhteensä. Mutta koska hän vielä taampana oli, näki hänen Isänsä hänen ja armahti häntä: ja juosten lanteis hänen kaulaansa, ja suuta antoi hänen. Niin poika sanoi hänelle: Isä! minä olen syntiä tehnyt taivasta vastaan ja sinun edessäs, ja en ole mahdollinen tästedes sinun pojaakses kutsuttua. Mutta Isä käsä hänen pujerettaa parhaisiin waatteisiin, annettaa formus hänen kateensä, ja kengät hänen jalkoinsa. Ja tuokaat, sanoi hän vielä, se syötetty wasikka, ja tappakaat se, ja syökämme ja riemuitkämme, sillä tämä minun poikani oli kuollut, ja wirtos jälleen, hän oli kadonnut, ja on taas löyhty. Koska wanhenpi poika, joka oli ollut pellolla, kotia tultuansa, sai kuulla laulun ja hypyt, ja syyn siihen yhteiseen riemuun, niin hän wihastui, eikä tahtonut mennä sisälle. Hänen Isänsä meni siis ulos, ja neuvoi häntä. Mutta hän wastais Isällensä: Katso, niin monta vuotta minä palwelen sinua, ja en ole koskaan sinun käsitys käynyt ylitse, ja et sinä ole minulle wohlaakaan antanut, riemuitakseni ystäwäini kanssa. Mutta että tämä sinun poikas tuli, joka tawaransa on tuhlanut porttoin kanssa, tapoit sinä hänelle sen syötetyn wasikan. Mutta hän sanoi hänelle: poikani, sinä olet aina minun tyköni, ja kaikki mitä minun on, se on sinun. Niin piti sinunkin riemuitseman ja iloitseman; sillä tämä sinun welijes oli kuollut, ja wirtois jälleen, hän oli kadonnut, ja on taas löyhty.

32. Wertaus rikkaasta miehestä ja Lazaruksesta.

Luk. 16: 19—58.

Senjälkeen jutteli Jeesus tämänkin wertausten: oli rikas mies, joka waatetti hänensä purpuralla ja kalliilla liinawaatteella, ja eli jokapäiwä ilossa herkullisesti. Oli myös kerjääjä, nimeltä Lazarus, joka makais hänen owensa edessä täynnänsä paisumia, ja pyysi rawittaa niistä muruista, jotka rikkaan pöydältä putoisit: mutta koirat myös tulit, ja nuolit hänen paisumansa. Niin tapahtui, että kerjääjä kuoli, ja wiettiin Engeleiltä Abrahamin helmaan: niin kuoli myös rikas, ja haudattiin. Ja koska hän helwetissä waiwassa oli, nosti hän silmänsä, ja näki Abrahamin taampana, ja Lazaruksen hänen helmassansa. Ja hän huusi sanoten: Isä Abraham! armahda minua, ja lähetä Lazarus kastamaan sormensa pää weteen, että hän jähdyttäis minun kieleni, sillä minä kowin waiwataan tässä liekissä. Niin sanoi Abraham: poikani! muista että sinä sait sinun hywäs elämässäs, niin myös Lazarus pahaa, mutta nyt hän lohdutetaan, ja sinä waiwataan; ja paitsi kaikkia näitä, on meidän ja teidän välillä suuri juopa kiinnitetty; että ne, jotka tahtowat täältä sinne teidän tyhönne mennä, ei he woi, eikä sieltä tännekkään tulla. Niin hän sanoi: minä rukouilen siis sinua, Isä! että lähetät hänen minun Isäni kotoon: sillä minulla on wiisi welleje, todistamaan heille, ettei hekään tulisi tähän waiwan siaan. Sanoi hänelle Abraham:

heil-

heillä on Moses ja Propheetat: kuulkkaan niitä. Mutta hän sanoi: ei, Isä Abraham! vaan jos joku kuolleista menis heidän tykönsä, niin he parannuksen tekisit. Abraham sanoi hänelle: ellei he Mosesesta ja Propheetaita kuule; niin ei he myöskään usko, jos joku kuolleista nousis ylös.

33. Zakkheus.

Luk. 19: 1—10.

Senjälkeen waelsti Jeesus Jerikhoon. Ja katso, yksi mies oli nimeltä Zakkheus, joka oli Publikaanein päämies, ja hän oli rikas. Tämä pyysi nähdä Jeesusta, mutta ei saanut kansalta, sillä hän oli warreltansa wähäinen. Hän samois sentähden edellä, meni ylös yhteen metsäsiikuna puuhun, että hän olis saanut Hänen nähdä: sillä sen kautta oli Hän waeltawa. Koska sitte Jeesus tuli siihen paikkaan, katsoi Hän ylös, näti hänen ja sanoi: Zakkheus! astu nopeasti alas, sillä minun pitää tänäpänä oleman sinun huoneessas. Ja hän astui nopeasti alas, ja otti Hänen iloiten vastaan. Ja kaikki, kuin sen näjit, napisit, että Hän meni sisälle syntisen miehen tykö olemaan. Mutta Zakkheus seiso, ja sanoi Herralle: katso, Herra! puolen tawarastani annan minä waiwaisille, ja jos minä jonkuun pettänyt olen, sen minä neljäkertaisesti jällen annan. Niin Jeesus sanoi hänelle: tänäpänä on tälle huoneelle autuus tapahtunut, että hänkin on Abrahamin poika. Sillä ihmisen poika tuli etsimään ja wapahtamaan sitä kuin kadonnut oli.

34. Jeesus ratsastaa Jerusalemiin.

Matth. 21: 1—16. Mark. 11: 1—10. Luk. 19: 28—40.
Joh. 12: 12—18.

Koska Jeesus lähestyi Jerusalemia, ja tuli Bethphageen Dilymäen tygö, lähetti Hän kaksi Dpetuslastansa, sanoten heille: mentäätkylään, joka on teidän edessäanne, ja te löydätte kohta aasintamman sidottuna, ja warsan hänen kansansa: päästäkäätkä ne, ja tuokaat minulle. Ja jos joku teille sanoo: miksi te sitä päästätte? niin sanokaat hänelle: Herra sitä tarvitsee. Niin Dpetuslapsen meni, ja tehit niinkuin Jeesus heille käskent oli, weit warsan Jeesuksen tygö, panit waattensa sen päälle ja istutit Jeesuksen niiden päälle. Ja koska Jeesus niin matkusti, hajotti ensin osa kansasta waatteensa tielle, ja ne muut karseit oksia puista, ja hajotit tielle. Mutta kansa, joka edellä käwi, ja jotka seuraisit, huusit sanoten: Hosianna Davidin Pojalle! kiitettty olkoon se, joka tulee Herran nimeen! Hosianna korkeudessa. Muutamat Phariseuksista, kansan sejästä, sanoit Hänelle: Mestari! nuhtele Dpetuslapsias. Mutta Hän wastaten sanoi heille: jos nämät waikeneewat, niin kivet pitää huutaman. Ja kuin Hän lähemmä tuli, katsoi Hän Raupungin päälle, itki häntä ja sanoi: jos sinäkin tiedäisit, niin sinä ajattelisit tosin tällä sinun ajaalass, mitä sinun rauhaas sopis. Mutta nyt ovat ne kätkeyt sinun silmäis edestä. Sillä ne päiwät pitää tuleman sinun ylitse, että sinun wihollises saartawat sinun ja ympäri piirittäwät sinun, ja ahdistawat sinun joka kulmalta:

ja

ja maahan tasoittawat sinun, ja sinun lapses,
jotka sinussa owat, ja ei jätä sinussa kiwee ki-
wen päälle, ettes sinun etsikkös aikaa tuntenut.
Ja kuin Hän tuli Jerusalemiin, nousi koko
Kaupunki, sanoten: kuka on tämä? Niin Kan-
sa sanoi: tämä on Jeesus, se Propheta Galilean
Natsaretistä. Ja kuin Jeesus tuli Tempeliin,
huusit lapseskin: Hosianna Dawidin Pojaalle!

35. Kuivettunut siikunapuu.

Matth. 21: 17—22. Mark. 11: 12—14.

Koska jo ehto oli, luomui Jeesus heistä, ja
meni ulos Kaupungista Bethaniaan, ja oli
siellä yötä. Mutta huomeneltain, Kaupunkiin
palaitesansa, isois Hän. Ja koska Hän näki
yhden siikunapuun tien oheessa, meni Hän sen
tygö, ja ei löynnyt siinnä mitään muuta kuin
lehdet ainoastansa. Ja Hän sanoi sille: älköön
ikäni tästäkän edes sinusta hedelmää kaswako,
ja siikunapuu kohta kuivettui. Kuin Dpetus-
lapset sen näjit, ihmettelit he, sanoten: kuinka
se siikunapuu niin kohta kuivettiin? Jeesus was-
tais: totisesti sanon minä teille: jos teillä olis
usko, ja et te epäilisi, niin et te ainoastaan
tätä tekisi, kuin siikunapuulle tapahtui, mutta
myös jos te sanoisitte tälle wuorelle: siirrä si-
nuas ja kukistu mereen: niin se tapahtuis. Ja
kaiikki mitä te anotte rukouksesssa uskoen, sen
te saatte.

36. Uhriarkusta Jerusalemissa.

Mark. 12: 41—44. Luk. 21: 1—4.

Palaittuansa Jerusalemiin, meni Jeesus Tempeliin, ja opetti kansaa. Ja kuin hän istui uhriarkun kohdalla, katseli hän, kuinka kansa pani rahaa uhriarkkuun. Ja monta rikasta panit paljon. Ja tuli yksi köyhä leski, ja pani kaksi ropoa, se on kuusinen (likimain 3 äyriä). Niin Jeesus kutsui Opetuslapsensa tyhönä ja sanoi heille: totisesti sanon minä teille: tämä köyhä leski pani enemmän uhriarkkuun, kuin kaikki ne jotka siihen panit. Sillä he ovat kaikki panneet siitä, kuin heille lijaksi oli, vaan tämä pani köyhyydestänsä kaiken hänen tavaransa kuin hänellä oli.

37. Jeesuksen vertaus kymmenestä netseestä.

Matth. 25: 1—13.

Jeesus vertaa Taimaan Baltakunnan kymmeneseen neitseeseen, jotka otit lampunsa, ja menit ulos ylkää vastaan. Mutta wiisi heistä olit taitawaa, ja wiisi tyhmää. Tyhmät otit lampunsa; eikä ottaneetkaan öljyä myötänsä. Mutta taitawat otit, yhnä lampunsa kanssa, öljyä astioihinsa. Koska ylkä wiipyi, tulit he kaikki uneliaaksi, ja makasit. Mutta puoliyönä tuli huuto: katso, ylkä tulee: menkää ulos häntä vastaan. Niin nousit kaikki nämät neitseet, ja walmistit lampunsa. Mutta tyhmät sanoit taitawille: antakaat meille öljystänne; sillä mei-

meidän lampumme sammuvat. Mutta taitavat vastaisit: ei suinkaan, ettei meiltä ja teiltä puuttuisi: mutta mentäät paremmin niiden tykö, jotka myyvät, ja ostakaat itsellenne. Mutta koska he menit ostamaan; tuli yllä: ja jotka valmiit olit, menit hänen kansansa häihin, ja ovi suljettiin. Viimein tulit nekin toiset neitseet, ja sanoit: Herra! Herra! avaa meidän eteemme. Mutta Hän vastais: totisesti sanon minä teille: en tunne minä teitä. — Valvokaat sentähden, sanoi Jeesus edespäin; sillä ette tiedä päivää eikä hetkeä, jona ihmisen Poika tulee.

38. Viimeisestä Tuomiosta.

Matth. 25: 31—46.

Jeesus puhui Opetuslapsillensa myöskin mailman lopusta, ja mitä silloin tapahtuu. Koska ihmisen Poika, sanoi Hän, tulee kunniansansa, ja kaikki pyhät Engelit Hänen kansansa; silloin Hän istuu kunniansa istuimella. Ja Hänen eteensä kootaan kaikki Kansat: ja Hän eroittaa toiset toisistansa, niinkuin paimen eroittaa lampaat vuohista. Ja asettaa lampaat tosin oikealle puolellensa, mutta vuohet vasemmalle. Silloin sanoo Kuningas niille, jotka Hänen oikealla puolellansa ovat: Tulkaat, minun Isäni siunatut! omistakaat se valtakunta, joka teille on valmistettu mailman alusta! Sillä minä isoisin, ja te ruokitte minun: minä janoisin, ja te juotitte minun: minä olin outo, ja te minun huoneeseen otitte: alas=

alasti, ja te waatetitte minun: sairasna, ja te opitte minua: minä olin sankina, ja te tulitte minun tyköni. Sillä totisesti sanon minä teille: Sen kuin te olette tehneet yhdelle näistä vähemmistä minun veljistäni, sen te tehitte minulle. Silloin Hän myös sanoo niille, jotka wafemmalla owat: menkää pois minun tyköni, te kivotut! siihen ijanlakkiseen tuleen, joka walmistettu on perkeleille ja hänen engeleillensä. Ja niitten pitää menemän ijanlakkisen waiwaan: mutta wanhurskaat ijanlakkiseen elämään.

39. Neuwottelemisen Jesusta vastaan.

Matth. 26: 3—16. Mark. 1: 11—25. Luk. 22: 1—6.

Ja tapahtui, että kahden päivän perästä, Jesuksen lopetettua puheensa viimeisestä Tuomiosta, oli Pääsiäinen. Silloin kokoonnut Pappien Päämiehet ja Kirjanoppineet, ja Kansan Wanhimmat Ylimmäisen Papin, Kaipaksen, saliin, ja neuwoopidit, kuinka he Jesuksen kawaluudella kiinniottaisit ja tappaisit. Mutta he sanoit: ei Suhlapäivänä, ettei Kansassa tule meteli. Niin satanas oli mennyt Juudan Iskariotin sisälle, joka oli kahdentoistatymmenen lumusta. Ja hän meni pois, ja puhutteli Ylimmäisiä Pappia ja Päämiehiä, kuinka hän oli Jesuksen heille pettäwä. Ja he ihastuit, ja määräsit hänelle 30 hopiapenninkiä. Ja siitä ajaasta etsei hän soweliasta aikaa, pettäöksensä Jesusta.

40. Jeesus saattaa Pyhän Ehtoollisen.

Matth. 26: 17—29. Mark. 14: 12—25. Luk. 22: 7—20.
1 Kor. 11: 23—26.

Koska Subla tuli, jona Pääsiäislammasta piti teurastettaman, lähetti Jeesus Petarin ja Johanneksen, sanoten: menkää Raupunkiin, ja yksi ihminen kohtaa teidän, kantain wesiastiaa: noudattakaat häntä. Ja kuhunka hän menee sisälle, sanokaat perheen isännälle: Mestari sanoo: minun aikani on läsnä: sinun tykönäs tahdon Minä Pääsiäistä pitää Dpetuslasteni kanssa: kussa on wierasten huone? Ja Dpetuslapset tehit niinkuin Jeesus oli heitä käskenyt, ja walmistit Pääsiäislampaan. Mutta koska ehto tuli, istui Jeesus pöytään kahdentoista-kymmenen kanssa. Ja Hän sanoi heille: minä olen halulla halainnut syödä tätä Pääsiäislammasta teidän kanssanne, ennen kuin minä kärsin, sillä minä sanon teille, etten minä suinkaan sillen siitä syö, siihen asti kuin setäytetään Jumalan Waltakunnassa. Mutta koska he söit, otti Jeesus leiwän, kiitti, mursi ja annoi Dpetuslapsillensa, ja sanoi: ottakaat ja syökää: Tämä on minun ruumiini, joka teidän edestänne annetaan: se tehkää te minun muistokseni. Niin myös kalkin ehtoollisen jälkeen, ja sanoi: juokaat tästä kaikki: Tämä kalkki on se Uusi Testamentti, minun weresani, joka teidän ja monen edestänne wuodatetaan syntein anteeksi antamiseksi: se tehkää, niin usein kuin te juotte, minun muistokseni. Ja he joit siitä kaikki.

41. Jeesuksen viimeinen kanssa- puhe Opetuslastensa kanssa.

Matth. 26. Mark. 14. Luk. 22. Joh. 13. j. e.

Ja Jeesus tuli murheelliseksi hengessä, to-
disti ja sanoi: totisesti, totisesti sanon minä
teille: yksi on teistä minun pettävä. Niin O-
petuslapset katselit toinen toisensa päälle, ja e-
päilit kennestä Hän sanoi. Ja yksi Opetuslap-
sista, Johannes, jota Jeesus rakasti, istui pöy-
dän tykönä Jeesuksen helmassa. Sille viittais
Simon Petari, wisusti kysymään, kuka se olis
josta Hän sanoi. Johannes nojais Jeesuksen
rintaa vastaan, ja sanoi: Herra! kuka se on?
Jeesus vastais: se on se, jolle minä kastetun
palan annan. Ja kuin Hän oli kastanut lei-
vän, annoi Hän sen Juudalle Simon Iskario-
tille. Sitte sanoi Jeesus hänelle: mitäs tehet,
tehe pikemmin. Mutta sitä ei yksikään aterioit-
sewista hymmärtänyt, mitä warten Hän sen hä-
nelle sanoi. Koska Juudas siis sen palan otta-
nut oli, meni hän kohta ulos: ja yö oli. Kos-
ka hän oli mennyt ulos, sanoi Jeesus: nyt on
ihmisen poika kirkastettu, ja Jumala on kir-
kastettu hänessä. Rakkaat lapsukaiset! se on
minun Käskyni, että te toinen toistanne rakas-
tatte, niinkuin minä teitä rakastin. Siitä pi-
tää kaikkein tunteman teidän minun Opetuslap-
siksi, jos te keskenänne rakkauden pidätte.
Myöskin sanoi Jeesus heille: tänä yönä te kaik-
ki pahenette minuissa. Silloin vastais Petari:
jos vielä kaikki sinussa pahenisit, en minä ikä-
nä pahene. Jeesus sanoi hänelle: totisesti sanon
mi-

minä sinulle: tänä yönä, ennen kuin kuko kahdesti laulaa, sinä kolmasti minun kiellät. Petari sanoi: ja vaikka minun pitäis sinun kanssas kuoleman, en kiellä minä sinua. Niin sanoit myös kaikki Dpetuslapset.

42. Jeesus Gethsemanessa.

Matth. 26: 36—56. Mark. 14: 32—50. Luf. 22: 39—54.
Joh. 18: 1—12.

Sitte läksi Jeesus ulos ja meni, niinkuin Hänen tapansa oli, Olymajelle; niin seuraisit myös Häntä Hänen Dpetuslapsensa. Ja kuin Hän tuli kylään, joka Gethsemaneksi kutsutaan, meni Hän yhteen yrttitarhaan, ja sanoi Dpetuslapsillensa: minun sieluni on suuresti murheisansa kuolemaan asti; olkaat tässä, walwokaat minun kanssani ja rukoilkaat, ettette tulisi kiusaukseen. Sitte erkani Hän heistä lähes kimmellä heittää, laski polwillensa ja rukoili: Minun Isäni: jos mahdollinen on, niin menkään pois minulta tämä kalkki, ei kuitenkään niinkuin minä tahdon, mutta niinkuin sinä. Silloin ilmestui Hänelle Engeli taimaasta, ja wahwisti Häntä. Ja kuin Hän sangen suuressa ahdistuksessa oli, rukoili Hän hartaammin. Ja oli Hänen hikensä niinkuin weren pisarat, jotka maan päälle putoisi. Ja kuin Hän nousi rukoilemasta, ja tuli Dpetuslastensa tykö; löysi Hän ne murheen tähden makaamasta, ja sanoi heille: mitä te makaatte? walwokaat ja rukoilkaat, ettette kiusaukseen lankeisi: Henki tosin on altis, mutta liha on heikko. Sitte meni Hän toisen

ker-

ferran ja rukoili, ja löysi, takaisin tultuansa, taas heidän makaamasta; sillä heidän silmänsä olit rasfaat, eikä tienneet mitä heidän piti Häntä vastaan. Ja Hän jätti heidän, meni taas ja rukoili kolmannen kerran, ja sanoi entisen sanansa. Palaitesansa löysi Hän jälleensä heidän makaamasta, ja sanoi heille: maataat vielä ja lewätkaat: jo nyt kyllä on: se hetki on tullut: katso ihmisen poika annetaan ylöns syntisten käsiin. Koskaat käykäämme: katso: joka minun pettää, se lähestyy. Ja vielä hänen puhuisansa, tuli Judas Iskariot, ja hänen kansansa paljo wäkee tyhtyillä, tulisoi-toilla ja sota-aseilla, Pappain Päämiehiltä ja Kansan Wanhimmilta. Mutta Judas oli edellä käsin jo sanonut heille, että hän tahdoi suunnantamisella osottaa heille Jesuksen. Koska siis he tulit, ja Jesus tiesi kaikki mitä Hänelle tapahtuman piti; läksi Hän ulos ja sanoi heille: Ketä te etsitte? He vastaisit: Jesusta Natsarenuista. Sanoi Jesus heille: minä olen. Silloin astuit he takaperin, ja lankeisit maahan. Niin Hän taas kysyi heiltä: Ketä te etsitte? Mutta he sanoit: Jesusta Natsarenuista. Jesus vastais: minä sanoin teille, että minä olen. Jos te siis minua etsitte; niin antakaat näitten mennä. Silloin astui Judas kohta Jesuksen tykö, ja sanoi: Terwe Rabbi! ja suuta annoi Hänen. Niin sanoi Jesus hänelle: Ystävänä! mitä warten sinä tulit? Juda! suunnantamisella sinä ihmisen pojan petät? Silloin ne astuit edes, ja laskit kätensä Jesuksen päälle, ja otit Hänen kiinni. Ja kaikki Hänen Opetuslapsensa annoit ylöns Hänen, ja pakenit.

43. Pietari kieltää Jesuksen.

Matth. 26: 57—75. Mark. 14: 66—72.

Luk. 22: 55—62. Joh. 18: 13—27.

Sen jälkeen wiettiin Jeesus sen wuotisen Ylimmäisen Papin Kaiphan Apen tykö, jonka nimi oli Hannas. Ja Simon Petari ja toinen Dpetuslapsi seuraisit Jeesusta. Se toinen Dpetuslapsi meni sisälle Jeesuksen kanssa Ylimmäisen Papin saliin: mutta Petari jäi ulos owen eteen. Koska se toinen Dpetuslapsi sitte woi Petarinkin sisälle, sanoi owenwarta piika Petarille: etkö sinä myös ole tämän miehen Dpetuslapsista? Mutta hän kielsi kaikkein edessä ja sanoi: en ole, en tunne minä Häntä, enkä tiedä mitäs sanot. Ja hän meni ulos porstuaan, ja kukko lauloi. Koska Petari sitte meni lämmittelemään walkialle, sanoi toinen piika: ja tämäkin oli Jeesuksen Natsareuksen kanssa. Niin he sanoit hänelle: etkö sinä ole myös Hänen Dpetuslapsistansa? Ja hän kielsi taas wannottulla walalla: en tunne minä sitä ihmistä. Mutta wähän hetken perästä, tulit ne jotka siellä seisoi, sanoten: totisesti olet sinä myös yksi heistä, sillä sinä olet Galilealainen, ja sinun puheeskin ilmoittaa sinun. Niin hän rupeis itsiänsä sadettelemaan, ja wannomaan: en tunne minä sitä ihmistä, jota te sanotte. Ja kohta, wielä hänen puhuisansa, lauloi kukko toisen kerran. Niin Jeesus käänsi itsensä, ja katsoi Petarin päälle: ja Petari muisti Jeesuksen puheen, meni ulos ja itki katkerasti.

44. Jeesusta vastaan kannetaan wäärin ja Hän tuomitaan.

Matth. 26: 59—75. 27: 1—31. Mark. 15: 1—20.

Luk. 22: 63—71. 23: 1—25. Joh. 18: 28—40.

19: 1—16.

Koska Jeesus seisoi oikeudella, Ylimmäisen Papin Kaiphaksen ja Wanhinten edessä, etsit he monta wäärää todistusta Häntä vastaan, kuolettaaksensa Häntä: mutta ei ne olleet soveliaat. Wiimmein sanoi Ylimmäinen Pappi Jeesukselle: minä wannotan sinua sen elävän Jumalan kautta, ettäs sanot meille, jos sinä olet se Kristus, Jumalan Poika? Jeesus sanoi: Minä olen. Niin Ylimmäinen Pappi rewäisi waatteensa ja sanoi: Hän on pilkannut Jumalaa, mitä me sillen todistajia tarwitsemme? Katso, nyt te kuulitta Hänen pilkkansa: mitä te luuletta? He wastaisit: Hän on wikapää kuolemaan. Silloin he syljeskelit Hänen kaswollensa, ja löit Häntä pos kelle, ja muutamat pieksit Häntä sauwoillansa. Mutta koska aamu tuli, asetit he Hänen Raadin eteen, sidoit, weit pois ja ylönnannoit Maanherralle Pontius Pilatukselle. Tämä kysyi: mitä kannetta te tuotte tätä miestä vastaan? He wastaisit: ellei Hän pahantekia olisi, en me olisi Häntä sinun haltuus antaneet. Niin Pilatus sanoi: ottakaat te ja tuomitkaat Häntä teidän Lakinne jälkeen. Juudalaiset sanoit: meidän ei sowi ketään tappa. Ja he rupeisit kantamaan Hänen päällensä, sanoten: Tämän me löhsimme Kasaa wietelewän, ja kieltävän Keisarille weroo antamas.

maista, ja sanowan Hänensä olewan Kuninkaan
 Kristuksen. Niin Pilatus kysyi Häneltä: olet-
 kos Juudalaisten Kuningas? Hän vastais:
 sanottos sen itsestä, eli owatko muut sen mi-
 nusta sinulle sanoneet? Pilatus vastais: olen-
 ko minä Juudalainen? Sinun Kansas ja Y-
 limmäiset Papit annoit yllön sinun minulle:
 mitäs tehnyt olet? Jeesus vastais: ei minun
 waltakuntani ole tästä mailmasta; jos minun
 waltakuntani olis tästä mailmasta, niin tosin
 minun palweliani olisit sotineet, etten minä oli-
 si tullut annetuksi Juudalaisille, mutta ei mi-
 nun waltakuntani ole täältä. Niin Pilatus sa-
 noi: niin sinä olet Kuningas? Jeesus vastais:
 sinä sen sanoit, että minä olen Kuningas. Si-
 tä warten olen minä syntynyt, ja sitä warten
 mailmaan tullut, että minä totuuden tunnus-
 tan. Jokainen joka on totuudesta, se kuulee mi-
 nun ääneni. Pilatus sanoi Hänelle: mikä on
 totuus? ja kuin Hän sen sanonut oli, meni hän
 taas ulos Juudalaisten tygö, ja sanoi heille,
 en minä löydä yhtään syhtä hänenssä. Mutta
 he käwit päälle sanoten: / Hän kehoittaa Kan-
 san, opettain koko Juudeassa, ja on ruwennut
 Galileasta hamaan tähän asti. Koska Pilatus
 ymmärsi Hänen olewan Galileasta, ja niin
 muodoin Herodeksen läänistä; lähetti hän Hä-
 nen Herodeksen tygö, joka myös silloin oli Je-
 rusalemissa. Tämä ihastui sängen suuresti,
 nähdessänsä Jeesuksen, ja toivoi Häneltä jon-
 kun ihmeen näkemänsä. Ja Herodes kysyi Je-
 suksesta moninaisista, mutta ei Hän mitään
 häntä wastannut. Sentähden yllönkatsoi ja pilk-
 kais Herodes Häntä, ja lähetti Hänen jälleen

Pilatuksen tygö. Niin Pilatus kutsui ko-
 koon Ulimmäiset Papi ja Waltamiehet ja
 Kansan, ja sanoi heille: en minä löydä yh-
 tään wikaa tässä ihmisessä, sentähden tahdon
 minä Hänen rangaistuna päästää. Mutta
 Suhlana oli Maanherra tottunut päästä-
 mään Kansalle, jonkun fangin irralle, jon-
 ka he tahdoit. Niin oli heillä silloin kuului-
 sa fanki, joka kutsuttiin Barabbas, ja oli sidot-
 tu tapinan nostajitten kanssa, jotka kapinassa
 murhan tehneet olit. Sentähden kysyi Pilatus
 Suudalaisilta, jos he tahdoit, että hänen piti
 päästämän heille Jesuksen eli Barabbaan. Mut-
 ta he huusit kaikki: Barabbaan. Pilatus sanoi:
 mitästä siis minun pitää tekemän Jesukselle?
 Sanoit he kaikki: ristiin naulitse Häntä. Pi-
 latus sanoi vielä: mitästä Hän pahaa teri?
 Mutta he huusit sitä enämmin: ristiinnaulitta-
 koon. Niin Pilatus otti silloin Jesuksen, ja
 ruoskitfi Hänen, panetti orjantappuraisen kruu-
 nun Hänen päähänsä ja purppurawaatteen Hä-
 nen päällensä, ja pilkkautti Häntä, taitaaksensa
 sen kautta kehoittaa Suudalaisia kansakärvi-
 wällisyhteen, että he Hänen päästäisit. Mutta
 koska hän näki, ettei mitään auttanut, waan
 enää huhu tuli, otti hän wettä ja pesi kätensä
 Kansan edessä, sanoten: wiatoin olen minä tä-
 män wanhurskaan wereen: katsokaat teitänne.
 Ja kaikki Kansa vastais: Hänen werensä tul-
 koon meidän päällemme ja meidän lastemme
 päälle. Silloin päästi Pilatus heille Barab-
 baan, mutta Jesuksen antoi hän ylös ristiin-
 naulittaa. Koska Suudas, pettäjä, näki Jesuk-
 sen kuolemaan tuomituksi, katui hän, ja toi
 jäl-

jällen ne kolmekymmentä hopiapenninkiä Pappain Päämiehille ja Vanhemmille, sanoten: minä pahasti tehin, että minä petin wiattoman weren! heitti hopiapeningit Tempeliin, läksi sieltä, meni pois ja hirtti itsensä.

45. Jeesus kuolee ristissä.

Matth. 27: 31—56. Mark. 15: 20—41. Luk. 23: 26—49.
Joh. 19: 17—30.

Jeesus wiettiin sitte Juudalaisilta paikkaan, joka Hebrean kielessä kutsutaan Golgatha: se on, Pääkallon paikka. Ja Hän kannoi ristiänsä. Mutta että se tuli Hänelle raskaaksi; waadeit he Simonin Kyreenistä, jonka he löysit tiellä, kantamaan Jeesuksen ristiä. Ja he ristiin nau-litsit Hänen kahden ryöwäriin keskelle, jotka hynnä Hänen kansansa olit wiedyt surmattaa. Jeesus rukoili: Isä! anna heille anteeksi; sillä ei he tiedä mitä he tekewät. Ristin päälle an-noi Pilatus panna tämän päälekirjoituksen: Jeesus Natsareus, Juudalaisten Kuningas. Siitä närkästyi moni Juudalaisista, ja tahdoi sitä muutetuksi; mutta Pilatus wastais: mitä minä kirjoitin, sen minä kirjoitin. Moni Juudalaisista pilkkais myöskin vielä Jeesusta, ja sano-i: muita Hän autti, ei Hän woi itsiänsä auttaa. Kristus, se Israelin Kuningas, astukoon nyt alas ristikstä; että me näkisimme ja uskoisimme. Yksi pahantekijöistä, jotka hynnä ripustetut olit, pilkkais myös Häntä, ja sanoi: jos sinä olet Kristus; niin wapahda sinus ja meitä. Mutta se toinen wastais ja nuhteli hän-

häntä, sanoten: etkö sinäkän Jumalaa pelkää, ettäs olet yhdessä kadotuksessa? Ja tosin me olemme oikein siinä; sillä me saamme meidän töidemme ansion jälkeen: mutta ei tämä mitään pahaa tehnyt. Ja sanoi Jesukselle: Herra muista minua, koska tulet Baltakuntaas. Niin Jeesus sanoi hänelle: totisesti sanon minä sinulle: tänäpänä pitää sinun oleman minun kansani Paradiisissa. Jesuksen ristin tykönä seisoj Hänen Vitinsä, Hänen Vitinsä sisar Maria Kleophan emäntä, ja Maria Magdalena. Koska siis Jeesus näki Vitinsä ja Opetuslapsen Johanneksen, jota Hän ratasti, siinä seisovan; sanoi Hän Vitillensä: Vaimo! katso sinun poikaas. Sitte sanoi Hän Opetuslapselle: katso sinun Vitias! ja siitä hetkestä otti Sehanneksen hänen tygönsä. Mutta kuudennessa hetkestä (kello 12 päivällä) hamaan yhdeksänteen (kello 3 j. p. p.) asti pimee kaikessa maassa. Ja liki yhdeksättä hetkee huusi Jeesus suurella äänellä: minun Jumalani! minun Jumalani! miksis minun ylönannoit? Sitte kuin Jeesus tiesi jo kaikki tähtetyksi, sanoi Hän: Minä ja noon; Ja kohta juoksi yksi heistä, ja tähtti yhden sienen etikalla, ja pani sen ympärille Sofopia, ja pani sen Hänen suunsa eteen. Koska siis Jeesus oli etikkaa ottanut, sanoi Hän: Se on tähtetty. Ja huusi suurella äänellä: Isä! sinun käsiss minä annan henkeni. Ja kuin Hän sen sanonut oli, kallisti Hän päänsä ja annoi henkensä. Ja katso Tempelin esiwaate (luje 2 Mos. 26: 31—33.) repeis kahtia ylhältä hamaan alas; ja maa järisi, ja kalliot halkeisit. Ja haudat aukenit, ja monta pyhäin ruumista,

jotka maanneet olit, nousit ylös. Ja läksit ulos haudoista, Hänen ylösnousemisenensa jälkeen, tulit pyhään Kaupunkiin, Jerusalemiin, ja ilmestyi monelle. Mutta koska Sodanpäämies, ja ne jotka hänen kansansa olit wartioitsemassa Jesusta, näjit maan järinän ja ne kuin tapahduit, pelkäisit he suuresti, ja sanoit: totisesti oli tämä ihminen hurstas ja Jumalan Poika.

46. JESUS HAUDATAAN.

Matth. 27: 57—66. Mark. 15: 42—47. Luf. 23: 50—56.
Joh. 19: 28—42.

Mutta että valmistus päivä oli, ja ei ruumiit pitänyt ristissä oleman Sabbathina; rukoilit Suudalaiset Pilatusta, että heidän säävilyunsa piti rikottaman, ja he otettaman alas. Niin sotamiehet rikoit ensimmäisen luut, ja toisen, joka hänen kansansa oli ristiinnaulittu. Mutta koska he tulit Jesuksen tykö, ja näjit Hänen jo kuolleeksi; niin ei he rikkoneet Hänen luitansa: waan yksi sotamiehistä awais keihäällä Hänen kylkensä, josta kohta wuoti Weri ja Wesi. Ja katso, yksi Raadimies, Josoph Arimathiasta, joka oli jalo ja hurstas mies, eikä ollut mieltynyt Jesuksen kuolemaan, oli saanut Pilatukselta luvan, haudataksensa Jesuksen Ruumiin. Ja hän, yhnä toisen jumalisen Raadiherran Nikodemuksen kanssa, otti sen alas rististä, ja käärei liinawaatteeseen hywin hajullisten yrtein kanssa, niinkuin Suudalaisten tapa oli haudata. Mutta siinnä paikassa, kuin Hän ristiinnaulittiin, oli yrttitarha ja yrtti-

titarhassa uusi kallioon hakattu hauta, johonka ei vielä kenkän ollut pantu. Siihen he panit Jesuksen, Suudalaisten valmistuspäivän tähden, että se hauta oli läsnä: ja wieritit suuren kiven haudan owelle, ja menit pois. Mutta toisena päivänä valmistuksen päivästä, koonnuit Pappein päämiehet ja Phariseukset Pilatuksen tykö, sanoten: Herra! me muistamme sen wiettelian sanoneen eläisänsä: kolmen päivän perästä minä nousen. Käste siis warjeltaa hautaa kolmanteen päivään asti; ettei Hänen Opetuslapsensa tulisi yöllä ja warastaisi Häntä, ja sanoisi Kansalle: Hän nousi kuolleista: ja niin jälkimmäinen willitys tulis pahemmaksi kuin ensimmäinen. Pilatus sanoi heille: teillä on wartiat: menkää, wartioitkaat niinkuin te tiedätte. Ja he menit pois, warwistit haudan wartioilla, ja lukitsit kiven sinetillä.

47. Jesuksen Mõõnousemus.

Matth. 28: 1—10. Mark. 16: 1—10. Luk. 24: 1—12.
Joh. 20: 1—18.

Koska Sabbathi kulunut oli; tulit Maria Magdalena ja Maria Jakobi ja Salome sangen warhain haudalle. Ja katso, suuri maan järistys tapahtui: sillä Herran Engeli astui alas taiwaasta, tuli ja wieritti kiven haudan owelta, ja istui sen päälle. Ja hän oli nähda niinkuin pitkäisen tuli, ja hänen waatteensa olit walkiat niinkuin lumi. Hänen pelwostansa hämmästyit wartiat, ja tulit niinkuin he olisit kuolleet. Mutta Engeli sanoi waimoille: älkääte

te

te peljättö! sillä minä tiedän, teidän etsivän ristiinnaulittua Jesusta. Ei Hän ole täällä: sillä Hän nousi ylös, niinkuin Hän sanoi. Tulkaat, katsokaat sias, kuhunka Herra pantu oli. Ja menkäät pian, ja sanokaat Hänen Dpetuslapsillensa, että Hän nousi kuolleista. Ja he menit nopiasti haudalta suurella pelwolla ja ilolla, ja juoksit ilmoittamaan Hänen Dpetuslapsillensa. Mutta heidän mennessänsä, katso, niin tuli Jesus heitä vastaan, ja sanoi: Terwe teille! Niin he tulit ja rupeisit Hänen jalkoinsa, ja kumarten rukoilit Häntä. Silloin sonoi Jesus heille: älkää peljättö: menkäät, ilmoittakaat minun weljilleni, että he menisit Galileaan: siellä he saawat minun nähä.

48. Jesus ilmaantuu Dpetuslapsillensa.

Matth. 28: 11—20. Mark. 16: 12—18. Luk. 24: 15—49.
Joh. 20: 19—29. 1 Cor. 15: 5—8.

Samana päivänä, kuin Jesus oli ylösnosnut; menit kaksi Hänen Dpetuslastansa kylään, Emaus nimeltä, kuudentymmenen wakomitan päässä (noin runsaahkon penikulman pätkoilla) Jerusalemistä. Ja tapahtui, heidän puhuisansa keskenänsä kättistä niistä kuin tapahtunut oli, että Jesus itse heitä lähestyi, ja matkusti heidän kansansa. Mutta heidän silmänsä pidettiin, ettei he Häntä tunteneet. Niin Hän sanoi heille: mitkä puheet ne owat kuin te pidätte keskenänne kähdessäne, ja oletta murheelliset? Niin wastais yksi Kleopas nimeltä,
ja

ja sanoi Hänelle: oletkos ainoa muukalainen Jerusalemissa, joka et tiedä mitä siellä näinä päivinä tapahtui? Hän sanoi heille: mitä? He sanoit: siitä Jesuksesta Natsareuksesta, joka oli wäkewä Propbeta toisssa ja sanoissa, Sumalan ja kaiken Kansan edessä. Kuinka meidän Ylimmäiset Papit ja Päämiehet annoit yllön Hänen kuoleman kadotukseen, ja ristiinnaulitsit Hänen. Mutta me luulimme Hänen sissi, joka Iſraelin piti lunastaman; ja paitsi kaikkia näitä on jo kolmas päivä tänäpänä, kuin nämät tapahtuit. Mutta myös muutamat waimot meistä ovat meitä peljättäneet, jotka warhain aamulla tulit haudalle, ja kuin ei he löytäneet Hänen ruumistansa, tulit he ja sanoit, että he Engelenkin näwyn nähneet olit, jotka sanoit Hänen elävän. Ja muutamat niistä, jotka meidän Kanssamme olit, menit haudalle, ja löysit niinkuin waimot olit sanoneet, mutta ei he Häntä nähneet. Ja Hän sanoi heille: o te tompeit ja hitaat sydämmeistä uskomaan niitä kaikkia, kuin Propheetat puhuneet ovat! Eikö Kristuksen pitänyt näitä kärsimän, ja kunniaansa käymän sisälle? Ja Hän rupeis Moseksesta ja kaalista Propbetaista, ja seliitti heille kaikki kirjoitukset, kuin Hänestä olit. Ja he lähestyit kylää, johonka he menit, ja Hän tehatteli Hänensä edemmas käymään. Mutta he waadeit Häntä, sanoten: ole meidän Kanssamme, sillä ehto joutuu, ja päivä on laskenut: ja Hän meni olemaan heidän kansansa. Ja tapahtui, koska Hän aterioitsi heidän kansansa, otti Hän leiwän, kiitti, mursi ja antoi heille. Niin heidän filmänsä aukenit, ja he tunsit Hänen. Ja Hän katois heidän edestänsä. Ja he

he nousit sillä hetkellä ja palaisit Jerusalemiin, ja juttelit kokoontuneille Opetuslapsille, mitä tiellä tapahtunut oli, ja kuinka Hän heiltä oli tuttu leivän murtamisessa. Mutta koska he näitä puhuit, seisoi Jeesus itse heidän keskellensä, ja sanoi heille: rauha olkoon teille. Ja kuin Hän sen sanonut oli, osootti Hän heille kätensä, jalkansa ja kylkensä: niin Opetuslapset ihastuit, että he näjit Herran. Ja Hän neuvoi ja lohdutti heitä.

49. Jeesuksen taiwaseenastuminen.

Mark. 16: 19, 20. Luk. 24: 50—53. Apost. T. 1: 2—14.

Keljäkymmentä päivää, jälkeen ylösnousemisen, nähyi Jeesus Opetuslapsillensa ja puhui Jumalan valtakunnasta. Ja kuin Hän heidän oli koonnut, kielsi Hän heitä lähtemästä Jerusalemiästä, waan että he Jsan lupaus- ta odotaisit: nimittäin Pyhän Hengen tuodattamisesta. Sitte wei Hän heidän hamaan Bethaniaan, joka on Olymäljellä läsnä Jerusalemiä. Ja kuin Hän siinä seisoi ja puhui heille, heidän säännöstänsä Ewangeliumin työhön kaikessa mailmassa, otettiin Hän heidän nähdensä pilwessä ylös Taiwaseen. Ja kuin he katselit Taiwaseen, Hänen mennessänsä; katso, heidän tykönsä seisoit kaksi miestä walkeissa waatteissa, jotka myös sanoit: Galilean miehet! miksi te seisotta ja katsotta Taiwaseen? Tämä Jeesus, joka teiltä otettiin ylös Taiwaseen, on niin tulewa, kuin te Hänen Taiwaseen menewänkin näjitte. Silloin palaisit he Jerusa-

salemiin suurella ilolla, ja olit yksimielisesti
pysyväiset rukouksessa ja anomisessa.

50. Pyhä Henki muodotetaan Apostolitten päälle.

Ap. T. 2. Luku.

Ta kuin viideskymmenes päivä, Jesuksen
ylösuosemimesta, tähtettiin; oli Helluntai, ja
Dpetuslapset olit kaikki yksimielisesti koossa. Ta
humaus tapahtui äkisti Taiwaasta, niinkuin
suuri tuulispää olis tullut, ja tähtti koko huo-
neen, kussa he olit istumassa. Ta heille nä-
hyit wiileskellyt kielet, niinkuin tuliset, ja is-
tuit kunkin heidän päällensä. Ta he tähtettiin
kaikki Pyhällä Hengellä, ja rupeisit puhumaan
muilla kielillä, senjälkeen kuin Henki antoi hei-
dän puhua. Ta koska tämä ääni tapahtui;
niin kokoonnui suuri Kansan paljous kaikkina-
sista sukukunnista ja Kansoista, ja hämmäs-
tyit; sillä kunkin kuuli niiden puhuvan heidän
omalla kielellänsä. Waan muut nauroit heitä,
ja sanoit: he owat tähnänsä makiaa wiinaa.
Mutta Petari nousi seisalleen ja puhui Kansal-
le, osottain heidän soimauksensa perustamatto-
maksi. Ta alkoi Propheetaista ja kaitista kuin
tapahtunut oli, todistain Jesuksen Messiaaksi,
ylösnosneeksi kuolleista, astuneeksi ylös Tai-
waaseen ja nyt, lupauksensa jälkeen, muodotta-
neen Pyhän Hengen Apostoleinsa päälle. Ta
kuin he nämät kuulit; käwi se läpi heidän sy-
dämmensä, ja he uskoit Jesuksen ja annoit kas-
taa itsensä; niin että Jesuksen tunnustajain jouk-
ko sinä päivänä enäni lähes 3000 sielua.

51. Apostolitten Teot ja ensimmäiset Kristityt.

Ap. T. 3—7 Luk.

Jesuksen Opetuslapsista olit Petari ja Johannes ensin urhollisimmat Jesuksen Oppia lewittäämään, ja saatit voimallisella puheellansa monta tuhatta sielua kääntymykseen. Wastoin kaikkea wainoo ja esteitäkin saarnaisit Apostolit kuitengin rohkiasti ihmisille kääntymiseksi ja parannukseksi. Uusiasti heitettiin heitä fankiuteen, waiwattiin ja ruoskittiinkin; mutta he iloitsit siitä, että he olit mahdolliset kärsimään Jesuksen Nimen tähden, edespyriit urhollisesti pyhässä opetuswiraassansa, ja saarnaisit Jesuksen Kristuksen Ewangeliumia. Urhollinen Stephanus, joka voimallisesti töissä ja puheissa edesauttoi Jesuksen pyhää Oppia, tuli wäärällä päällekkanteella ylönnannetuksi, mielettömältä Kansalta kiwitetää. Ja he kiwitiit Stephanin, joka rukoi: Herra Jesu! ota minun henkeni; pani polwillensa ja huusi suurella äänellä: Herra! älä luie heille tätä syntiä. Ja kuin hän tämän sanonut oli, niin hän nukkui.

52. Kristin Opin lewittäminen ja menestys.

Ap. T. 8 ja seuraawat Luwut, 2 Kor. 11: 32, 33.
Gal. 1: 18 j. e.

Mielistynyt Stephanuksen kuolemaan oli myöskin yksi nuori Phariseus, Saulus nimeltä. Tämä rupeis siitä ajaasta raadallen wainomaan Jesuksen Seurakuntaa huone huoneelta Jerusa-

le-

lemisä, ja sen ympäristöllä; jonkatakäden Dpetuslapset hajoisit ympäri Juudan, Samarian ja viimein Syrian maakuntaakin. Mutta Saulus puuskui vielä uhkauksia ja murhaa Herran Dpetuslapsia vastoin, ja toimitti Ylimmäiseltä Papilta itsellensä Kirjan Syrian Kaupunkiin Damaskuun, tiinniottaaksensa miehistä ja waimoista kutka itänä hän löydäis. Mutta lähestyisensä Damaskua, leimahti walkeus Taimaasta äkiltä ympäri häntä, ja hän lankeis maahan ja kuuli äänen sanowan: Saul! Saul! miksis wainoot minua? Hän wastais: kuka sinä olet, Herra? Herra sanoi: minä olen Jesus, jota sinä wainoot: työlläs on sinun potkia tutkainta vastaan. Niin hän wapiisi, hämmästyhi ja sanoi: Herra! mitäs minua tahdot tekemään? Ja Herra sanoi hänelle: nouse ja mene Kapunkiin: siellä sinulle sanotaan, mitä sinun pitää tekemän. Mutta Saulus, ylösnotuansa, ei nähnyt ketään awoimilla silmillä; waan he talutit hänen Damaskuun. Kolmantena päivänä lähetti Herra yhden Dpetuslapsen, Ananian nimeltä, parantamaan häntä sokeudestansa. Ja kuin hän oli näkönsä saanut; tähtettiin hän Pyhällä Hengellä, annoi kistaa itsensä, ja kutsuttiin Paulus eli Pawali. Ja kohta rupeis hän Synagogissa saarnaamaan Kristuksesta, että hän on Jumalan Poika. Niin Juudalaiset rupeisit wäijymään tappaaksensa. Mutta hän pakeni yöllä ja meni Arabiaan, josta hän wasta kolmen vuoden perästä jälleensä palais Damaskuun kautta Jerusalemiin. Mutta koska he taas tahdoit tappaa häntä; pakeni hän syntyinä Kaupunkiinsa Tarsukseen, Ki-

likian maakunnassa. Sillä ajalla oli Seurakunnilla rauha, ja enänit waeltain Herran pelwossa, ja täytettiin Pyhällä Hengellä. Tähän asti oli ainoastansa Juudalaisia tutsuttu kääntymykseen; sillä Apostolit olit epäluuloiset, jos pakanoilte piti Evangeliumia saarnattaman. Mutta nyt niinkuin ikänänsä awais Petari pakanoillinkin Tairaan Waltakunnan; koska hän Jumalan käskyllä, meni Kaisareaan Korneliuksen tykö; joka oli pakanallisesta Romalaisten joukosta, mutta Jumalinen ja Jumalaa pelkääväinen kaiken huoneensa kanssa. Petarin hänen tykönänsä saarnatessa, lankeis Pyhä Henki kaikkein niitten päälle jotka puheen kuulit, ja he kastettiin Herran Nimeen. Wainossa, kuin Stephanuksen tähden tapahtui, olit Dpetuslapset hajoilleet hamaan Pheinikeen, Kyroon ja Antiokeiaan asti. Mutta, niinkuin Jumala kääntää kaikki, itse pahankin, hywain aikomustensa edesauttamiseksi; niin tuli nytkin Jumalan Sana niiden wainotuitten kautta niidenkin maakuntain asujamille. Sentähden lähetettiin myöskin Apostoli Barnabas, wahwistamaan Dpetuslapsia Antiokeiasa: jossa heitä ensiksi ruwettiin Kristityhksikin kutsumaan. Tämä toi Pawalin Tarsuksesta Antiokeiaan, josta he sitte yhnä käwit Jerusalemissa, 14 ajastaikaa sitten kuin Pawali sieltä oli pajennut. Siitä ajasta tuli Pawali aina urhollisemmaksi Apostolin mirassa. Mutta Juudalaisten mahdottomuuden tähden, käättiin Sanan saarna pakanain tykö. Pawali rupeis woimallisesti saarnaamaan Evangeliumia kaikille kansoille: ensin wähässä Asiassa, sitte Keskimeren Saarissa, Grekan maalla

ja Romissa: ja kutsutaankin sentähden pakanain Apostoliksi. Hän on myöskin jättänyt 14 Lähetyskirjaa Jesuksen Seurakunnille lohdutukseksi ja neuvoiksi. Muut Apostolit toimitit Evangeliumin virkaa enemmiten Judan maalla, ja sen ympärillä. Heiltäkin on meillä muutamia ihanaisia Lähetyskirjoja Bibliassamme. Niin kasvoi Jumalan valtakunta runsaasti, ja Herran Henki oli voimallinen kaikissa uskowaisissa.

Historjista otettu.

Vikimain kolme vuosisataa oli Kristin Usko alkupuhtaudeksansa, ja Kristityt waelit yksimielisesti Uskossa, Toimossa ja Rakkaudessa; ehkä heitä monella hirwiällä tavalla wainottiin ja murhattiinkin. Wuonna 313 annoi Keisari Konstantinus se Suuri Kristityille ulkonaisen wapauden; mutta sisällinen uskon woima ja puhtaus rupeis heistä wähitellen katoomaan. Wääriä opetuksia ja harhaluuloja kylwettiin Kristillishyteen: Opettajat tulit huolimattomiksi, eripuraisiksi ja ylpeiksi. Romin Piispat annoit kutsua itseensä Paawiksi (kaikein Tsäksi) omistit itsellensä maallisenkin wallan, ja tahdeit että heitä piti kaikissa kuulttaman ja uskottaman niinkuin Jumala. Mutta elit usiasti tämän alla kaikenlaisessa riettaudessa ja jumalattomuudessa. Aikaa myöden tuli Kristillishyden tila sangen surkiaksi: Pyhä Kirja kiellettiin kansalta: Jumalan palvelus pidettiin Latinan kielellä, jota harwat ymmärsit; rahalla annettiin anteeksiantamuskirjoja ei ainoastansa tehdyille, waan myös aiwotuillenkkin synneille: synnissansa
kuol

kuolleitten haudalla pidettiin, suurta maksu-
 vastaan, Messu, jonka kautta kuolleet sanottiin
 pääsevän puhdistustulesta; jossa he muutoin
 olis pitäneet poltettaman syhneistänsä puhtaksi;
 Kansalle myytiin luunsompuloita ja muita sen-
 kaltaisia, kuin sanottiin Pyhäin jätteiksi, ja
 hyödyllisiksi sekä ihmisten että eläinten taudeissa.
 Niin ja monella muulla tavalla; wieteltiin yksin-
 kertaiselta Kansalta heidän rahansa ja tawaran-
 sa, ja ne jätettiin taitamattomuuden ja epäus-
 kon pimehdessä harhailemaan kadotustansa koh-
 den. Ja jos joku rohkeni sitä vastaan sanoa;
 hän wedettiin Tuomion eteen, ja usein elävästä
 poltettiin. Mutta viimein katsoi Herra armos-
 sa Kansansa surkeutta, ja menestyksellä siunais
 jalon Tohtori Lutheruksen työn. Tämä löysi, lu-
 jettuansa Pyhää Raamattua, Paawin wallan
 ja Opetukset sulaksi petollisuudeksi, ja rupeis,
 vuonna 1517, saattamaan Kristin Oppia alku
 puhtauteensa. Oli meidänkin rakas Isänmaam-
 me silloin paawilaisessa pimehdessä ahdistettuna;
 mutta 1527 rupeisi Lutherukselta puhdistettu
 oppi täälläkin siunaustansa lewittämään. Enäm-
 min ja enämmin näyttää Evangeliumin walkeus
 jo saawan woiton pimehden wallalta, ja itse pa-
 kanoillenkkin on viimeisinä aikoina erinomaisella
 ahkeruudella ruwettu Evangeliumia ilmoitta-
 maan. Toiwottawa ja toiwottawa on, aikain
 lähestyvän, joina pitää oleman yksi lammashuone ja yksi Paimen.

Sanallas suloisella
 Sieluja rawitse,
 Armollas awaralla
 Kansoja kaitsele:

D, Isä ijäinen!
 Jo etsi eksyneitä,
 Bahwista wäsyneitä,
 Suo lepo luoduillen.

Jo Kansakunnat kaikki,
 Uskoinsa uupuneet,
 Ja eriseurattaki
 Luuloinsa luopuneet,
 Lunastuslaumassa
 Yhdistä uuteen eloon,
 Ja ratti rauhan menoon,
 Sowintosaarnalla.

Ei eriseuraisuudet,
 Ei luuloin luottamus,
 Ei keinot erinäiset,
 Ei tapain tarkkaus
 Syntheinsä surmasta
 Voi waiwaista wapahtaa,
 Ei autuuteen myös auttaa
 Dmaakan orjaansa.

Yksi on ainoastaan
 Se usko ihana,
 Kuin kadotusta vastaan
 Dn woitto wakawa:
 Sowinnon Sanoma,
 Kuin sieluun hywät halut
 Ja rakkauden jalot
 Woimat on antawa.

D, Olipaimenemme!
 Armias auttaja,
 Jo joudu amuksemme,
 Kaitsele kaikkia:
 Suo harhapoluiltaan
 Eksyneet lammaislaumass,
 Suo siunaustas, rauhaas
 Kullenkfin kuluullaan.

~~315. V. 65.~~

Raamatushist.

Hübner

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOELMA

120 102 0525

X

